

51

COLECTIA SFINX COLECTIA SFINX COLECTIA SFINX

COLECTIA SFINX COLECTIA SFINX COLECTIA SFINX

CONSTANTIN VOIVOZEANU

Grette nu mai face spionaj

EDITURA MILITARĂ

Lei 4,25

COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFIN

COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFINX COLECȚIA SFIN

– Tovarășe colonel, în urmă cu două săptămîni am făcut o deplasare în străinătate. Nu am fost singur, am fost împreună cu un coleg. La un moment dat, am remarcat faptul că prietenul meu, pentru că de fapt sîntem prieteni, încerca să se despartă de mine. Căuta, pur și simplu, să fie o după-amiază singur. Normal, m-am alarmat. Nu înțelegeam ce se întîmplă cu el, nu înțelegeam ce planuri are. Dacă ne-am fi aflat în țară l-aș fi întrebat direct, dar în străinătate era cu totul altceva...

CONSTANTIN VOIVOZEANU

Grette nu mai face spionaj

— roman —

EDITURA MILITARĂ — 1980

Coperta : AL. ANDREI

Oricine l-ar fi văzut în după-amiaza aceea pe Leon Blok și-ar fi dat seama că este un om pe care soarta l-a favorizat, înzestrîndu-l cu o fire dezinvoltă, sociabilă, a oamenilor care se bucură de viață. Era mai tot timpul zîmbitor, gata de glumă, ceea ce nu-i stătea rău de fel. După o scurtă discuție cu ospătarul, Leon Blok achită fără grabă consumația și se ridică de la masă vizibil încîntat de lumina blîndă și ruginie a zilei de toamnă. Traversase jumătate din terasă, cînd un bărbat înalt, care părea de aceeași vîrstă cu el, în jur de cincizeci de ani, îl întîmpină salutîndu-l ca pe un vechi prieten :

— Bună, Leon !... Îți mai amintești de mine ?

Leon Blok se opri surprins. Își ridică privirea spre cel care pretindea că sînt cunoștințe vechi, strîngînd ușor pleoapele.

— Hai, Leon, nu-mi face o asemenea figură, aici unde este atîta lume... Eu sînt Archibald...

— Dar nu te cunosc, nu te supăra...

— Cum, Leon, nu-ți mai aduci aminte de mine, de școala de la Nitz, de Grette ? Se poate, *herr Profesor ? !*

— Nu știu ce să spun, m-ați luat așa... pe neașteptate... Sau poate soarele ăsta m-a înmuiat puțin, știți, sînt pe terasă de aproape două ceasuri.

— Leon, nu trage de timp, te rog... Avem chestiuni serioase de discutat, și, ca să nu comitem imprudențe de la început, îți propun să ne vedem mîine după-amiază, la aceeași oră, în Herăstrău, la debarcader. Pînă atunci

îți vei reaminti totul... Repet, mă numesc Archibald... La revedere...

Și bărbatul cu nume ciudat se depărtă lăsîndu-l pe Leon Blok de-a dreptul descumpănit.

Era o surpriză să întîlnească după atîția ani pe cineva care pretinde că-l cunoaște. Leon știa că acesta este adevărul, dar faptul că îi pretindea o întîlnire îl tulburase. Nu putea avea alt motiv decît ceva petrecut atunci, demult, în spatele anilor. Fapte uitate atît de greu, pe care le voia pierdute, risipite în negura vremii.

Trecuseră aproape douăzeci și cinci de ani. Dar în nici un caz nu i-ar fi convenit ca, din cauza acestui Archibald, cei din jurul său să șușotească ori de cîte ori l-ar fi întîlnit : „Știi cu ce s-a ocupat domnul Leon în timpul războiului ? Să-ți spun eu !..."

Și cine știe dacă lucrurile s-ar fi oprit aici !

Ajuns în cameră, Leon deschise larg fereastra prin care freamătul obișnuit al orașului pătrunse cu murmurul său monoton. Obosit, se întinse îmbrăcat pe patul nedesfăcut, acoperindu-și ochii cu mîinile. Degetele i se păreau niște trunchiuri noduroase de copaci în calea luminii, așa cum arătau copacii aceia descojiți de gerul ultimelor nopți. Pădurea se desfăcuse în două pe marginile abia vizibile ale șoselei. Cădeau fulgi albi inocenți, albi ca dinții Grettei, al cărei zîmbet destins înlătura, din cînd în cînd, atmosfera stînjenitoare ce-i înconjurase. Mai aveau de parcurs douăzeci de kilometri. Privirea lui se îndrepta tot mai des spre oglinda retrovizoare prin care o urmărise de la plecare pe Grette, pe numele ei adevărat Ana-Maria Strauss, și pe „soțul" ei, Archibald Fouriè, de profesie „comerciant".

Archibald Fouriè stătea țeapăn pe canapeaua din spatele automobilului fără să ia în seamă afecțiunea evidentă de care Grette, „soția" lui, dădea dovadă chiar și în aceste momente nepotrivite.

Leon Blok se simțea cuprins de nostalgie pe măsură ce Grette își intra mai bine în rol. Cînd și cînd, Archibald îi spunea ceva — Leon nu înțelegea ce anume — iar Grette rîdea amuzată, lipindu-se de „soțul" ei cu drăgălășenie.

Infiltrarea celor doi fusese ideea directorului şcolii. Înainte de a transmite ordinul, îi explicase profesoarei Strauss, menajînd-o, lucru mai rar întîlnit în modul său de comportare, că în situaţii delicate cum era aceea prin care treceau temporar, avea dreptul şi totodată, datoria, ca alături de elevii din centrul de pregătire, să trimită în misiuni şi dintre cadrele aflate în subordine. Tot el îi stabilise şi numele conspirativ : Grette, nume clasic german, flatînd-o încă odată şi pe această cale, recunoscînd în faţa tuturor originea evident ariană întruchipată în *Frau* Ana-Maria Strauss, alias Grette, soţia „comerciantului belgian" Archibald Fouriè, îmbogăţit în anii de război cu afaceri în ţările balcanice.

Urmărind-o atunci, lui Leon i se păruse că Grettei îi convenea de minune misiunea aceea în care pleca împreună cu Archibald. Părea chiar că o aşteptase.

Ştergătoarele de parbriz aruncau într-o parte şi alta fulgii de zăpadă ce cădeau continuu. O nouă cascadă a rîsului ei cristalin îl făcuse pe Leon să privească iarăşi în oglinda retrovizoare. Grette părea că sfidează situaţia dificilă creată de misiunea pe care o aveau, stînd lipită de „soţul" pe care îl avea de cîteva ore, cu privirea ridicată spre el. Într-o margine a oglinzii apărea imaginea lui Archibald Fouriè, nemişcat, gînditor, fără să ia în seamă prea mult buna dispoziţie a Grettei. „Da, este un cuplu reuşit, îşi spusese Leon, care ar putea să reziste." Archibald înţelegea foarte bine că Grette, „soţia" lui, exersează de fapt, căci rolul ei era al femeii veşnic preocupată de soţul ei, permanent dominată de farmecul lui.

Nu, desigur, directorul nu se înşelase în alegerea lor. Leon Blok se concentra asupra volanului. Mai aveau cîteva minute pînă la întîlnirea cu omul de legătură care urma să-i preia pe cei doi „soţi", şi să-i instaleze în noua lor postură.

Ideea de a-i însoţi pînă aici aparţinuse lui Leon. Urmărise prin asta să menţină trează bunăvoinţa directorului, dar mai ales să-şi ia rămas bun de la Grette, pe care cine ştie dacă avea s-o mai întîlnească vreodată. O iubise mult pe Grette şi cu toată comportarea ei deloc încurajatoare, o îndrăgise pe măsură ce trecuse timpul,

pe măsură ce atitudinea ei, la început echivocă, se transformase în refuz evident.

— Aveţi o soţie atrăgătoare, *monsieur* Archibald, friză Leon, privindu-i pe cei doi în oglinda retrovizoare.

— O, da ! răspunse el şi Leon zări pe suprafaţa oglinzii zîmbetul abia schiţat al lui Archibald. Dar nu mă întrebaţi cît mă costă ? ! continuă acesta jocul în timp ce pe marginea şoselei o piatră de kilometraj, aproape acoperită de zăpadă, indica apropierea locului unde cei doi trebuiau să se despartă de căpitanul Blok. Rîsul cristalin al Grettei pierise...

*

Ca într-o secvenţă cinematografică, Leon Blok aşeză pe ecranul nevăzut al minţii, într-un stop-cadru, cele două figuri. Archibald Fouriè alături de Grette şi bărbatul de pe terasă. Asemănarea era evidentă. Da, da ! Sigur că da ! El era : Archibald Fouriè...

*

Colonelul Iancu Georgescu reciti declaraţia lui Andrei Ivaşcu, cîteva hîrtii pe care vremea începuse să-şi pună amprenta. Rîndurile îngălbenite readuseseră în memoria ofiţerului imagini asupra cărora reflectase altădată zile şi nopţi de-a rîndul.

„...Instalată din primii ani ai războiului pe pămînt austriac, într-o splendidă regiune de dealuri, avînd ca fundal cîteva piscuri ale munţilor ce-şi schimbau culoarea în timpul zilei, din alb în cenuşiu, apoi din cenuşiu în albastru, şcoala de spionaj era încadrată cu un corp profesoral de elită, pentru că şi sarcinile care stăteau în faţa celor ce pregăteau spionii la Nitz erau dintre cele mai deosebite. Activitatea şcolii era canalizată pe trei direcţii importante : diversiune şi organizare de sabotaje, răpiri şi asasinate politice ; pregătirea de spioni capabili să pătrundă în zona de desfăşurare a operaţiilor, de unde să furnizeze informaţii de natură militară. De asemenea,

se urmărea și infiltrarea unor agenți în cercuri cu o poziție socială deosebită (mari comercianți, proprietarii unor mari restaurante, hoteluri) ceea ce le permitea să cunoască ofițeri, personalități politice, persoane din anturajul acestora.

Dacă în prima parte a activității sale școala de la Nitz funcționa după planurile întocmite de direcțiune și aprobate de șefii ierarhici, în ultima parte a războiului activitatea ei devenea din ce în ce mai încurcată, riscul înlocuind de multe ori prudența, iar măsurile de verificare a candidaților fiind în mod frecvent amenințările.

Spre sfîrșitul războiului, marea parte a candidaților erau recrutați din rîndul prizonierilor. Sarcina devenea astfel cu atît mai dificilă. Nu era deloc ușor să transformi pe cel care pînă ieri îți era dușman de moarte, în elev sîrguincios, docil, dispus ca la terminarea instruirii să execute orice misiune i s-ar fi dat, primejduindu-și din nou viața.

Instalată în clădirea unui conac părăsit, direcțiunea școlii amenajase locul astfel încît să corespundă scopului activității din școală. Terenul din apropiere căpătase noi destinații. În locul livezilor și al grădinilor apăruseră acum poligoane, în care elevii școlii executau trageri cu diverse tipuri de armament, minau și deminau diverse obiective simulate, li se asigura o bună pregătire fizică și învățau diferite procedee de luptă fără armă, de cele mai multe ori folosind obiecte și mobilier existent în mod obișnuit în încăperi.

Direcțiunea ocupa camerele din centrul clădirii. O aripă a ei era destinată sălilor de cursuri, iar cealaltă era folosită drept sală de mese și seara ca bar, grupele avînd programate diferite seri. De o parte și de cealaltă a clădirii erau amenajate dormitoarele unora dintre cadrele școlii și ale elevilor.

În cadrul programului de pregătire a viitorilor spioni se încerca cît mai mult posibil să se păstreze o compartimentare a grupelor. Cadrele școlii își petreceau timpul liber în clădirea rezervată lor sau deplasîndu-se în orașul

ce se găsea la o distanță de cinci kilometri, acest lucru fiind interzis elevilor.

Într-un singur loc profesorii școlii se puteau întîlni cu elevii lor, în afara orelor de program. Acesta era barul care părea lăsat oarecum în afara controlului direcțiunii. Desigur, ar fi fost o gravă greșeală pentru cei care ar fi crezut în această aparență ; în realitate barul era unul dintre principalele locuri de verificare atît a elevilor, cît și a personalului școlii.

Adeseori, însuși șeful școlii, colonelul Gündisch, afecta o parte din timpul său pentru a-și cunoaște mai bine elevii, purtînd cu aceștia discuții lungi și uneori destul de indiscrete.

Nu o dată, prevalîndu-se de funcția pe care o avea, bazîndu-se pe vasta sa experiență în cunoașterea comportamentului uman, colonelul lua măsuri decisive în urma contactelor sale directe cu elevii. Astfel, unii dintre ei erau transferați de la un profil la altul, iar alții părăseau școala pentru totdeauna, fiind trimiși spre destinații necunoscute celorlalți.

Presupunerile personalului școlii conduceau spre ideea .că aceștia erau trimiși în lagăre de exterminare, avîndu-se în vedere importanța păstrării secretului cu privire la adevărata activitate a instituției.

Într-una din serile în care grupa căpitanului Leon Blok, grupă pentru pregătirea de sabotori și diversioniști, avea programată petrecerea cîtorva ceasuri la bar, colonelul Gündisch își programase și el un prim contact cu aceștia.

Sala destinată acestor întîlniri „agreabile“ avea montat într-un colț barul în care se păstrau diferite sortimente de băuturi, cîteva mese cu scaune în jurul lor și un pian pe clapele căruia un pianist își plimba absent degetele pînă la terminarea programului. Se putea consuma oricîtă băutură, pe care barmanul, de fapt un maior cu responsabilități importante în cadrul școlii, o servea în cantitățile cerute, recomandînd vag să nu se abuzeze...

Colonelul Iancu Georgescu îndepărtă pentru o clipă hîrtiile îngălbenite, își scoase cu un gest obosit ochelarii,

privind îngîndurat la ploaia ce se întețise. Rîndurile citite i-l readuceau în fața ochilor pe Andrei Ivașcu. „Ce bine ar fi fost dacă..."

*

Singuri la o masă, căpitanul Leon Blok discuta cu directorul școlii, prezentîndu-i de la distanță, cu discreție, pe cei opt elevi din care era compusă grupa.

— Acela este Archibald Fouriè, selecționat dintre prizonierii români. I-am stabilit acest nume conspirativ, deoarece vorbește bine franțuzește. A fost prins într-o misiune de cercetare, este un element capabil, dotat intelectual și fizic.

— Invită-l, pentru cîteva minute, îl îndemnă directorul după ce îl urmărise în tot acest timp prin lentilele ochelarilor, pe Archibald, antrenat într-o conversație aprinsă cu barmanul.

La invitația lui Leon Blok, el se prezentă colonelului Gündisch oprindu-se în fața acestuia în poziție de drepți.

— Ia loc, Archibald, îl îndemnă Leon printr-o apăsare prietenoasă pe umăr. Domnul director vrea să te cunoască.

— Mă simt onorat, răspunse el așezîndu-se cu un aer dezinvolt. La dispoziția dumneavoastră, domnule colonel...

— Archibald Fouriè, rosti directorul accentuîndu-i numele conspirativ, te rog să-mi răspunzi la cîteva întrebări... Și pentru că din cele raportate de căpitanul Blok am înțeles că vorbești franțuzește, te-aș ruga să-mi răspunzi în această limbă, de acord ?

— De acord, domnule colonel, în măsura în care limba franceză vorbită de mine va corespunde exigențelor dumneavoastră.

— Spune-mi, Archibald, de ce ai acceptat să te alături cursanților acestei școli ?

— Tratamentul inuman din lagăr, domnule colonel, și lipsa de activitate de care sufeream groaznic.

— Ce înțelegi prin „tratament inuman" ?! întrebă directorul potrivindu-și ochelarii.

— Hrana, condițiile de igienă, izolarea de viață, brutalitățile.

— Dar acesta este regimul din toate lagărele cîte există pe lumea asta, domnule Archibald, îl întrerupse directorul pe un ton ironic.

— Eu am răspuns la întrebarea dumneavoastră, domnule colonel, nu am îndrăznit să fac o comparaţie între tratamentul din lagărul în care m-am aflat şi alte lagăre. Dacă mi-aţi permite s-o fac, v-aş putea preciza că...

— Spune-mi, îl întrerupse directorul jucîndu-se cu paharul pe jumătate gol, aflat în faţa sa, înainte de începerea războiului erai un filogerman ?

— Nu, domnule colonel.

— Dar ce sentimente nutreai ?

Archibald făcu o scurtă pauză, îndreptîndu-şi privirea spre căpitanul Leon Blok, profesorul său.

— Domnule colonel, vă voi răspunde aşa cum îi place căpitanului Blok să i se vorbească : sincer...

Colonelul Gündisch încuviinţă cu o mişcare uşoară a capului. Îi plăcuse răspunsul interlocutorului, mai ales că amintise şi de profesorul său, pentru care el, şeful şcolii, avea o simpatie aparte.

— Ce sentimente putea să nutrească, domnule colonel, un fost învăţător dintr-un sat românesc, devenit mai tîrziu ofiţer, decît acela pentru ţara şi neamul lui ?

— Excluzînd dragostea pentru ţara de origine, Archibald, din ce alt popor ţi-ar fi plăcut să faci parte ?

Archibald avea o privire gînditoare, meditînd evident la întrebarea directorului.

— Referă-te, dacă doreşti, chiar la o altă epocă istorică, îl îndemnă colonelul.

— Nu m-am gîndit la aşa ceva, domnule colonel, vă rog să mă credeţi, păstrez o singură simpatie, pentru eroii neamului meu, apropiaţi sau îndepărtaţi. Credeţi-mă, nu am căutat niciodată o retragere în altă parte...

— Caută acum, Archibald, încearcă acum...

— Dacă mi-ar fi plăcut să trăiesc într-o altă epocă istorică, mi-ar fi plăcut, domnule colonel, să fac parte din oştirile romane care au învins armatele regelui dac, Decebal. Sînt convins că dumneavoastră aveţi cunoştinţe vaste despre istoria ţării mele.

Directorul nu schiţă nici o mişcare, semn că încercarea de flatare a lui Archibald nu reuşise sau că nu intenţiona

să întrerupă în nici un fel ideea pe care o pusese în discuție. Înțelegînd seriozitatea cu care colonelul îi cerea un răspuns, elevul continuă :

— Domnule colonel, am avut în școală un coleg, căruia profesorul de fizică îi spunea ori de cîte ori se ivea prilejul : „Ai un profil tipic de dac, personal dacă te-aș întîlni noaptea pe stradă și dacă ai purta o cușmă așa cum o știm din fotografii și sculpturi pe aceea a lui Decebal, m-aș înclina cu smerenie și ți-aș spune : Să trăiești, mărite rege !“ Evident, profesorul era pasionat nu numai de fizică, dar și de istorie, iar elevul pe care îl măgulea era unul dintre favoriții săi. Asta nu v-ar spune totuși nimic dumneavoastră, dacă n-aș completa răspunsul meu cu faptul că la o altă oră de fizică, aflîndu-mă la tablă, în vădită dificultate, profesorul mi s-a adresat cu glas sever de undeva, dintr-un colț al clasei : „Crezi că este interesant pentru noi să pierdem timpul uitîndu-ne doar la profilul tău de simplu soldat roman ?“ Clasa a savurat gluma profesorului. Clasa cu excepția mea, care am continuat să compar fizionomia colegului meu ce amintea pe cea a vestitului rege dac, cu semeția-i binecunoscută, cu a mea, de simplu soldat roman, din ultimele rînduri ale unei legiuni, cam neisprăvit, îmbrăcat sărac, purtînd o pereche de sandale cu tocurile tocite și baretele înnodate...

Nu mai știu prea bine ce a urmat. Mi-amintesc doar că după ce am primit nota pe care o meritasem, i-am spus înverșunat : „Să știți, domnule profesor, că și cel mai simplu soldat roman a avut o contribuție la civilizarea Daciei barbare...“

Cunoscînd severitatea profesorului de fizică, faptul că nu admitea replici din partea elevilor, clasa amuțise. Desigur, Dacia nu fusese deloc barbară, avea civilizația ei, dar comparația profesorului mă trecuse definitiv în tabăra celor care pe viitor aveau să susțină că elementul roman a fost mai valoros decît cel dac în formarea poporului român.

— Și ce a răspuns profesorul la „ieșirea“ dumitale ? întrebă colonelul accentuînd cuvîntul „ieșire“.

— Spre surpriza noastră, nu s-a supărat deloc. Mi-a dat chiar dreptate, dar mi-a reamintit că de fapt ne

aflăm la ora de fizică și nu la cea de istorie. Iată de ce, domnule colonel, mi-ar place ca trăind în altă epocă istorică, eu să pot cunoaște pe viu aportul romanilor în Dacia.

— Și de fapt, pe care dintre aceste două elemente, cel dac sau cel roman, îl iubești mai mult ?

— Pe amîndouă, domnule colonel.

— Aș vrea să-mi răspunzi la o altă întrebare, Archibald, continuă colonelul surîzînd, căci prevăzuse un asemenea răspuns din partea interlocutorului său. Îți plac dansurile moderne ?

— Da, domnule colonel.

— Care dintre ele îți place cel mai mult ?

— Iubesc mult valsul, domnule colonel, cînd acesta este dansat în saloane elegante, somptuoase, pe un parchet lăcuit în care se oglindesc piruetele dansatorilor cu fețe zîmbitoare, binedispuse. În timpul unui asemenea dans, nici cei ce se detestă nu mai schimbă acele priviri încărcate de ură sau dispreț.

— Ai avut ocazia să trăiești asemenea momente plăcute ?

— Da, domnule colonel, am participat la cîteva baluri organizate la cercul militarilor și dintre toate dansurile moderne acesta mi-a plăcut cel mai mult.

Colonelul Gündisch îl privea surîzînd. Apoi, întorcîndu-se spre căpitanul Blok, îl întrebă pe un ton ce arăta bună dispoziție :

— Noi nu bem nimic, căpitane ?

— Vă rog să mă scuzați, domnule colonel, răspunse el.

Făcu semn barmanului să mai aducă două pahare. Ciocniră, apoi cu îngăduința colonelului, Archibald se depărtă.

Directorul rămase împreună cu căpitanul Blok la aceeași masă.

— Mîine dimineață te rog să vii la biroul meu. Pe acest Archibald îl voi trece în altă grupă.

— Nu v-a plăcut, domnule colonel ? întrebă Leon Blok surprins.

— Ba da, Leon, dar omul ăsta odată aflat în apropierea alor săi ne va trăda.

— Și atunci tot ce am investit în el ?

— Ți-am spus, îl voi trece într-o altă grupă... Vom face o nouă încercare.

Directorul se ridică de la masă și părăsi barul, urmat la cîțiva pași de căpitanul Leon Blok, care afișa o mină plină de respect și totodată de nemulțumire. Archibald Fouriè era unul dintre cei mai buni elevi din grupa sa, în care-și pusese mari speranțe.

*

Afară ningea cu fulgi mari și deși. La sfîrșitul orei de limbă franceză, profesoara Ana-Maria Strauss închise cu un gest ferm manualul și privi îngîndurată pe fereastră.

Cei șase elevi urmăriră privirea profesoarei și cîteva momente liniștea pluti peste încăperea strîmtă în care se desfășurau lecțiile. Stăteau așezați cîte unul în băncile înguste. Archibald se afla în cel de-al doilea rînd, ultimul, lîngă fereastră. Își începuse pregătirea, în noua sa grupă, chiar a doua zi după discuția cu colonelul Gündisch.

— Lecția s-a terminat, domnilor, le spuse profesoara, întorcîndu-și privirea spre cei șase cursanți. Sînteți liberi. Domnule Archibald, te rog să mai rămîi, avem ceva de discutat.

Ceilalți cinci părăsiră în liniște încăperea. Archibald rămăsese la locul său, în picioare, cu caietul în mînă.

— Trebuie să vorbesc cu dumneata, Archibald. Aș vrea să purtăm o discuție deschisă.

— Cu multă plăcere, răspunse el apropiindu-se de masa profesoarei.

— Archibald, nu sînt mulțumită de evoluția dumitale la cursul pe care îl predau și de care răspund.

— Nici eu, doamnă profesoară, răspunse el spontan.

— Aș putea să știu adevăratele motive ?

Archibald nu răspunse. Preocupat parcă de viscolul de afară, se îndreptă absent spre fereastră.

— Herr Leon Blok mi-a vorbit elogios despre dumneata, despre posibilitățile dumitale, continuă profesoara,

neluînd în seamă faptul că elevul său părea că o uitase. Herr Leon Blok spunea...

— Vă rog să mă scuzați, doamnă, nu mă interesează părerea domnului Blok despre mine și nici despre altcineva. Dealtfel, vreau să știu de ce am fost schimbat din grupa pe care el o conducea, mai ales că, după cum spuneți și dumneavoastră, avea o părere bună despre mine ?

Profesoara îl invită cu un gest să se așeze, așteptînd să se liniștească.

— Dat fiind rezultatele bune obținute de dumneata, direcțiunea a ajuns la concluzia că ai putea avea o eficiență mai mare în alt gen. de activitate. Ai putea aduce servicii mult mai importante decît pentru ceea ce erai pregătit în grupa lui Leon Blok.

— Doamnă, am visat și am dorit întotdeauna să îmbrățișez cariera armelor. Sînt ofițer și nu mă pasionează spionajul. Sînt un combatant, un om de acțiune. Am depus străduință în grupa lui Leon Blok, pentru că acesta pregătea o grupă de diversiune în spatele frontului. Era ceva apropiat de firea mea, de cariera mea. Un zbor de noapte, o parașutare pe timp nefavorabil și pe un teren neprielnic, minarea unui pod, a unei șosele, a unui comandament, mă rog... Este altceva. Nu mă interesează spionajul propriu-zis, nu vreau să fiu infiltrat cine știe unde, nu vreau să-mi însușesc obiceiurile altei nații, cînd le cunosc, și-mi plac ale mele...

— Dar nu te înțeleg, domnule.

— Ce nu înțelegeți ?

— Dumneata, făcînd parte din grupa lui Leon Blok, urma să lupți împotriva nației dumitale, împotriva celor în rîndul cărora te aflai cînd ai căzut prizonier. Te contrazici. Ori îți iubești țara, obiceiurile, poporul și atunci nu lupți împotriva lui, ori... doreai ca în timpul misiunii ce ai fi primit-o, să dezertezi ? !

— Scuzați-mă, dar dumneavoastră nu puteți înțelege psihologia mea de ofițer aflat în tabăra celor ce au pierdut nu o bătălie, ci un război. În momentul în care am fost făcut prizonier eram același ofițer care în urmă cu un an luptasem alături de trupele Reichului. Eram chemat atunci să-mi fac datoria față de un guvern constituit legal și

mi-am făcut-o. La întoarcerea armelor, am fost chemat să-mi fac datoria de către un alt guvern, de asemenea, legal constituit...

— Domnule ofițer, actualul guvern român a fost constituit în urma unei lovituri de stat, te rog să ai în vedere lucrul acesta.

— Și aceasta este o formă de constituire legală a unei echipe care să conducă o țară.

— Legală, ai spus ?

— Da. Este legală din moment ce națiunea acceptă acest lucru, din moment ce armata execută ordinele...

— Și atunci, dumneata, crezînd toate astea, de ce vrei să lupți împotriva acestui „nou" guvern ?

— Pentru că eu am căzut în partea cealaltă. Doamnă profesoară, este greu să mă înțelegeți. Nu vi s-a întîmplat niciodată ca prin tragere la sorți într-un joc de copii să cădeți cu echipa mai slabă ?

— Ba da.

— Și ce-ați făcut, v-ați retras din joc ?

— Nu, dar am pierdut.

— Același lucru se întîmplă cu mine. Din nefericire nu într-un joc, ci într-o împrejurare tragică a vieții mele. Ca militar mă aflu într-o situație deosebită. Am jurat să-mi fac datoria de două ori. Așa că în fața conștiinței mele sînt împăcat. Într-un singur caz nu mi-aș face datoria : dacă n-aș lupta, dacă aș sta deoparte. Sau mai exact, ceea ce îmi propune acum direcțiunea : să fac spionaj într-o țară unde se vorbește limba franceză.

— Chiar așa !

— Nu mă interesează, doamnă profesoară, această zonă a lumii, înțelegeți-mă. Vreau să merg pe front, să lupt, să ne batem pînă cînd o tabără obține victoria, iar cealaltă se recunoaște învinsă. Și dacă nu voi muri, atunci voi trăi așa cum mi se va cere, dar nu undeva în Apus, nu printre străini. Pe noi românii, doamnă profesoară, nu ne atrage străinătatea. Avem cîntece care compară traiul printre străini cu umbletul desculț prin mărăcini, pe poteci uscate, aride, fără apă, fără izvoare...

— Ascultă, domnule Archibald, nu este treaba mea să stabilesc dacă ai fost selecționat pe baza criteriilor obiș-

nuite. Mie personal îmi creezi multe semne de întrebare. Trebuie însă să-ţi spun, dacă dumneata nu ştii, că în ultima vreme mulţi dintre români au luat calea străinătăţii.

— Nu cu plăcere, doamnă profesoară, şi mulţi dintre ei vor trăi gîndindu-se mereu acasă. Îmi pare rău că nu vă pot explica ceea ce simt cu adevărat. Dar este penibil să fiu suspectat de trădare. Nu mai am nimic de adăugat.

— Atît am avut şi eu să-ţi spun, domnule Archibald... Te invit să acorzi atenţia cuvenită limbii pe care o predau. Cît despre corectitudinea dumitale, îţi atrag atenţia că colegii mei ştiu să ia măsuri pentru ca misiunile să se execute întocmai. La revedere...

*

Cu o mică întîrziere, grupa celor şase cursanţi se prezentă a doua zi la lecţia de limba franceză. Archibald avea un pansament la mîna stîngă, care-i atrase o clipă atenţia profesoarei.

— Ceva grav ? întrebă ea.

— Nu, un exerciţiu nu tocmai reuşit, răspunse Archibald frunzărindu-şi caietul.

Ana-Maria Strauss făcu cîţiva paşi prin faţa rîndului de bănci, apoi anunţă tema lecţiei :

— Astăzi vom lucra în scris. Compuneţi fiecare, alegîndu-vă subiectul pe care-l doriţi. Descrieţi o întîmplare din viaţa dumneavoastră, un fapt care v-a impresionat mai mult, un loc care v-a plăcut mai mult, orice, numai în limba franceză să fie.

Cei şase elevi priveau în şase puncte diferite.

— Puteţi descrie chiar un obicei tradiţional... Orice.., completă ea privindu-l pe Archibald. Eu voi trece pe la fiecare, ajutîndu-vă acolo unde nu vă veţi descurca.

Se aşeză apoi la masa sa, frunzărind cursul de franceză şi privind din cînd în cînd afară, unde soarele îşi reflecta razele reci pe veşmîntul alb al zăpezii. După un timp se ridică şi începu să treacă pe la fiecare, urmărind în tăcere compoziţiile elevilor. Ajunsă la Archibald întîrzie mai mult, apoi se retrase din nou la masa ei de

lucru, continuînd să consulte materialul pe care îl avea în față.

Ora se desfășura sub semnul interesului fiecăruia dintre elevi de a se exprima cît mai corect în limba străină pe care o studiau.

După un timp, profesoara reluă supravegherea lucrărilor. Era de fapt curioasă să vadă continuarea compunerii lui Archibald, trecerea sa pe la ceilalți cinci cursanți fiind formală. Deși cu destule greșeli de ortografie, Archibald dovedea că-și însușise un vocabular bogat, iar profesoara înțelese cu ușurință povestirea lui. Pentru a avea continuitate, reluă compunerea acestuia de la capăt. Elevul îi urmase sugestia, privind subiectul temei.

„În România există cîteva obiceiuri ocazionate de sărbătorile de iarnă, deosebit de atractive. Cel care îmi plăcea mai mult, cînd eram copil și cînd nu visam că mă voi numi vreodată Archibald Fouriè, era mersul cu colindul. Asta însemna că aproape de miezul nopții, cînd afară era întuneric beznă, trebuia să te trezești din somn, sau mai bine-zis, să te trezească cineva, să te îmbraci, să iei cu tine un băț pentru a te apăra de cîini și bineînțeles o traistă în care să aduni nuci, bomboane, covrigi..."

Profesoara zîmbi întîlnind cuvîntul „traistă" scris în românește. Dealtfel, nu era singurul cuvînt folosit în limba română.

„...Întotdeauna existau pentru mine două lucruri cărora cu greu le găseam o rezolvare : cine să mă trezească la miezul nopții și unde găseam o traistă care să-mi convină. Pentru că atît eu cît și prietenul meu, băiatul vecinilor, eram de acord cel puțin asupra unui lucru : dacă tot ne sculăm la miezul nopții și înfruntăm întunericul și mai ales cîinii, apoi să colindăm cît mai mult.

Promisiuni că aveam să fim treziți la miezul nopții erau destule. Dealtfel, întotdeauna viața mi-a fost presărată de promisiuni... dar rar se întîmpla ca cineva din casă să mă scoale, atît pe mine cît și pe prietenul meu. A doua zi, primeam amîndoi aceeași explicație : „N-ați vrut să vă treziți, la un moment dat chiar ne-am gîndit să vă stropim cu apă". Desigur acum, cînd sînt Archibald Fouriè, nu mai cred așa ceva...

...Și totuși, s-a întîmplat ca în una din aceste nopți, cineva să se îndure de noi și să ne deștepte din somn. Am plecat împreună purtînd bețele în mînă și trăiștile atîrnate pe umeri. Nu ne era frică de cîini, pentru că în astfel de nopți cîinii sînt ținuți legați. Ne temeam în schimb să nu ne întîlnească băieții mai mari decît noi, veniți și ei cu colindul și să ne ia, profitînd de întunericul nopții, ceea ce adunasem. Am intrat în liniște în curtea unui vecin și ne-am apropiat de fereastră, gata să începem uratul. Deodată, din spatele curții s-a auzit repezindu-se furios spre noi un cîine. Am fugit împreună cu prietenul meu, de-abia avînd timp să ieșim din curte și să închidem poarta. Sperietura ne-a fost deajuns, pentru a ne hotărî să ne întoarcem acasă, renunțînd să mai colindăm. Eram mulțumiți că cel puțin nu ne-am întîlnit cu băieții mai mari care să ne golească trăiștile..."

Profesoara strînse lucrările elevilor săi. Le așeză în cursul pe care îl avea pe masa de lucru și se îndreptă spre ieșire salutîndu-i :

— Au revoir ! Àu demain...

*

Lecțiile profesoarei de franceză continuară fără vreun incident. Cei șase elevi, deci și Archibald, depuneau interes pentru însușirea celor predate, ceea ce pe Ana-Maria Strauss o bucura, fapt pe care li-l făcuse cunoscut în cîteva rînduri. Compunerile erau din ce în ce mai des folosite și cele scrise de ofițerul român, nu totdeauna în cea mai corectă limbă franceză, erau totuși considerate cele mai reușite. De fiecare dată, Ana-Maria era nerăbdătoare să se retragă în camera ei pentru a le citi în liniște, pentru a savura comunicarea pe care el i-o făcea... Desigur, profesoara știa că din ziua în care Archibald își exprimase nemulțumirea pentru schimbarea sa din grupa condusă de căpitanul Blok, el găsise astfel posibilitatea continuării dialogului pe care ea îl întrerupsese. Temele pe care le propunea elevilor erau din cele mai diferite, dar Archibald continua să redea întîmplări și

evenimente care se petrecuseră sau se puteau petrece în țara sa de origine. Cu toate că la o mare parte dintre lecțiile sale Ana-Maria explica elevilor obiceiuri ale diverselor popoare, naționalități, lucru apreciat de direcțiunea școlii, de colegii săi, nu s-a întîmplat niciodată ca din proprie inițiativă acel ofițer român cu privirea deschisă să repete cele predate de conștiincioasa lui profesoară. Ana-Maria se străduise să descrie cît mai nuanțat, mai atractiv, carnavalurile bavareze, samba sud-americană, zugrăvise în povestirile sale tot ce știa mai interesant despre obiceiurile asiaticilor, despre arta japonezilor de a cultiva florile ori de a lucra obiecte de artizanat, se întrecuse pe sine, descriind modul de fabricare a berii, a whisky-ului... Dar fiecare nouă prezentare a sa avea darul de-a stîrni lui Archibald amintiri despre viața oamenilor între care crescuse. Era foarte adevărat că în compunerile sale lipseau cu desăvîrșire problemele politice, pe care ceilalți elevi le abordau frecvent, evidențiindu-se de fiecare dată sentimentele lor filogermane. Totuși pregătirea ei în domeniul psihologiei, experiența pe care o avea acumulată în școlile speciale ale serviciului de spionaj o făceau să interpreteze comunicările elevului său ca fiind cu adevărat patriotice.

Dacă lucrurile s-ar fi petrecut cu doi, trei ani în urmă, atunci, și-ar fi expus părerile sale într-un documentat raport către direcțiune, în care ar fi atras atenția asupra loialității de care dădea dovadă Archibald pentru țara de origine. Argumentele sale ar fi declanșat o serie de măsuri speciale din partea experților, care trebuiau să găsească cea mai adecvată soluție pentru a-l determina pe îndărătnicul candidat să-și schimbe concepțiile. Dar în ultima vreme „larga gamă“ pe care o folosiseră „experții“ se redusese la amenințarea cu moartea... Acum, cînd veștile de pe front erau din ce în ce mai îngrijorătoare, povestirile lui Archibald îi creau adevărate momente de relaxare, o transpuneau, făcînd-o să uite întrebările care începuseră s-o chinuiască privind viitorul.

Zăpada se așezase peste tot, curtea școlii era plină de grămezi albe printre care se strecurau profesorii și

instructorii îndreptîndu-se spre sălile de cursuri. Singură în încăperea profesorilor, Ana-Maria recitea ultima compunere a lui Archibald. Elevul ei atinsese de data aceasta un subiect care ar fi interesat pe orice femeie. Era vorba de dragoste. Cunoscîndu-l pe cel care își propunea să trateze o astfel de temă, desigur, curiozitatea ei era mai mult decît firească. „Ia să vedem, și-ar fi spus orice femeie, ce știe bărbatul ăsta despre dragoste ?“

„În cazul meu, își începea Archibald mărturisirea, dragostea a venit tîrziu. Cînd cei din casă începuseră să mă considere adolescent, m-am deprins să urmăresc atent comportarea îndrăgostiților. Și pe cine altcineva puteam să am în atenție decît pe tinerii din satul în care tatăl meu, un modest învățător, își formase familia și-și cîștiga existența ? Lucrurile se petreceau într-un mod curios între acei tineri care pentru întîlnirile lor de îndrăgostiți afectau nu mai mult de o oră în fiecare duminică, la căderea serii. Tot tineretul se îndrepta duminica după-amiază spre locul în care o fanfară de slabă factură îi îndemna la joc. Nu era propriu-zis un joc, era o prindere într-o horă cu pași lenți, o mișcare lină, ținîndu-se unul de brațul celuilalt. Rar într-o asemenea horă se prindea vreun bărbat. Era un cerc larg format de fete prin mijlocul căruia se plimbau grupuri de flăcăi părînd total dezinteresați. Mai tîrziu, după o urmărire mai atentă, mi-am dat seama că în liniștea aceea aparentă, unde mișcările erau largi aidoma trecerii anotimpurilor, între flăcăii și fetele nemăritate se țeseau schimburi de priviri. Era ceva fascinant să descifrezi acest limbaj, care pornea de la „aș vrea să vorbesc cu tine după terminarea horei“, „îmi ești indiferent“, „să mă mai gîndesc“, ajungînd pînă la „nu încerca, nu mă interesezi în nici un fel“.

Terminarea horei însemna începerea celei de-a doua părți a întîlnirii lor tinerești. Era separarea lor în perechi, așa cum se înțeleseseră din priviri și uneori, mai rar, prin vorbe...

Nu odată în această a doua parte a întîlnirii lor se petreceau lucruri deloc pașnice. Se întîmpla ca vreunul dintre tineri să nu renunțe la ideea de a convinge fata pe care a ales-o să-și schimbe hotărîrea de a-l respinge. Discu-

ția lor, o discuție purtată cu voce tare, avea loc, în timp ce fata își continua drumul spre casă. Toate celelalte erau deosebit de grăbite, cu excepția perechilor care aveau să participe la cea de-a treia parte a întîlnirii din acea după-amiază. Desprinzîndu-se cîte trei sau patru perechi din șirul neîntrerupt de oameni, tineri, bătrîni, copii, care se întorceau spre casă, acestea se retrăgeau pe ulițele satului. Ce-și vorbeau știau numai ei. Dar nu era greu de presupus. Judecînd după gesturile pe care le făceau, după îmbrățișările și sărutările lor..."

Archibald își întrerupsese aici reflecțiile. Timpul afectat îi fusese insuficient. „Trebuie găsit un motiv care să-l determine să continue", gîndea Ana-Maria în momentul în care Archibald intră în încăperea profesorilor, după un ciocănit scurt în ușă.

— Doream să vă cer o mică explicație, începu el după ce salută milităreşte. Nu pot să fac în mintea mea o asociere pentru a reține această expresie franțuzească.

Ana-Maria îi făcu semn să se așeze, apoi cu răbdare îi explică modul în care luase naștere expresia respectivă. Îl simțea pe Archibald respirînd în apropiere și o clipă se simți îndemnată să-l privească, cerîndu-i să-și continue povestirea. Renunță, iar el se ridică de pe scaun și întîrzie cîteva clipe fără să vorbească. Înțelesese însă că trebuia să mulțumească și o făcu folosind cît mai multe formule de politețe.

— Spune-mi, te rog, îl întrebă Ana-Maria precipitată, ai putea să continui acum povestirea începută dimineața ?

— Desigur, răspunse Archibald, reașezîndu-se. Ce anume ați vrea să aflați în mod deosebit ? Poate v-au șocat ultimele fraze... Dealtfel, deseori m-a frămîntat și pe mine gîndul că fetele acelea tinere și sfioase, care n-ar fi îndrăznit să-și contrazică vreodată părinții, formau atunci cuplurile acelea ce se îmbrățișau pe ulițele satului. Am găsit de-abia ieri o explicație. Este vorba de un dialog original dintre doi tineri, prin care el încearcă s-o impresioneze cu forța și îndrăzneala lui, iar ea îi răspunde, avertizîndu-l, că suplețea ei poate rezista în fața forței. Cred, acum, că era un dialog foarte serios, un dialog început cîndva, de demult, pe care îl continuau purtîndu-și

destinul. Iar în asta nu era nimic impudic, nu aveau de ce să se ascundă. Mi-ar fi mai uşor dacă v-aş reproduce mişcările lor, continuă Archibald, prinzînd în braţe scaunul de lîngă el.

În acel moment intră Leon Blok şi tresări observîndu-l pe Archibald în acea poziţie ciudată, cu scaunul în braţe. O privi scrutător pe Ana-Maria apoi părăsi încăperea, evident şocat de aerul de intimitate pe care îl surprinsese între cei doi.

— Stai, nu pleca, se adresă Ana-Maria lui Archibald, care dîndu-şi seama de iritarea căpitanului Blok se îndreptase spre uşă. Nu mi-ai spus nimic despre dumneata. Mi-ai povestit doar despre alţii.

— Am scris doar că la mine dragostea a venit mai tîrziu.

— De ce ? întrebă Ana-Maria pe un ton autentic profesional.

— Nu m-am putut împăca niciodată cu ritualul ăsta.

— Şi atunci, de ce ţii neapărat să te întorci printre ai tăi ?

— N-am spus că nu-mi plăcea, ci doar că nu m-am împăcat, că nu m-am simţit vreodată destul de îndrăzneţ pentru a mă purta astfel cu o fată.

*

A doua zi după neaşteptata sa întîlnire cu Archibald, Leon amînă telefonic întîlnirile pe care le avea la două întreprinderi de comerţ exterior. Erau, de fapt, discuţii ce trenau de aproape doi ani, fără nici un rezultat. Motivase că nu se simţea bine, urmînd să se reprogrameze ulterior. Dealtfel, nu părăsise camera şi nu luase nici micul dejun. De-abia spre prînz ceruse să i se aducă, în cameră, un biftec şi ceai... De fapt, îl chinuia o nevoie stringentă de a consuma alcool...

„S-o luăm organizat, îşi zise el pentru a nu ştiu cîta oară. Ce-ar putea să-mi ceară Archibald şi cum ar trebui să-i răspund ?“

„Mai întîi, își zise, făcînd eforturi să alunge imaginile personajelor și faptelor din trecut, ce s-ar întîmpla dacă refuz să-l întîlnesc ?“

Făcînd cîțiva pași prin cameră, răspunsul porni de undeva din subconștient : „S-ar putea foarte bine ca Archibald să relateze organelor de securitate tot ce știe despre trecutul tău și atunci, toate persoanele pe care le-ai cunoscut de curînd aici vor face obiectul unei analize serioase. Știi, ca la alesul boabelor de grîu, continuase gîndul acela ironic, ăsta poate trece, celălalt, nu...“.

„Și ?“

„Și nu uita că pe doi dintre cei pe care îi întîlnești în România, i-ai prezentat șefului tău afirmînd că îți vor da informații în cel mult șase luni. Acolo, în vila aceea superbă, îți amintești ? Cînd ai plecat de la el ai răsuflat ușurat...“

„Ei și ?“

„Nici un „ei și !“... N-ar fi rău să încerci să-ți amintești.“

Leon Blok se întinse pe pat după ce sorbi încă o gură de ceai. Da, așa îi raportase șefului său, că cei doi români vor fi foarte curînd sursele sale de informații.

— Recunosc, Leon, că datele tale sînt foarte exacte, îi spusese șeful după ce Blok își terminase raportul. Ai reușit într-un timp atît de scurt să afli atîtea amănunte... Uimitor de repede, continuă el : Uimitor, într-adevăr !...

— Am lucrat mult această relație, am studiat mult oamenii de acolo, calitățile lor și mai ales defectele...

— Da, așa se explică, Leon, așa se explică...

Își părăsise șeful răsuflînd ușurat. „Nu mă pot juca cu el, gîndise Leon, îndreptîndu-se spre mașină... Cîteva informații în plus pe care i le-am prezentat l-au făcut imediat să se întrebe cum am reușit să le obțin într-un timp atît de scurt !“

Părăsise parcajul vilei cu un demaraj lin, pe neobservate. Știa că în spatele perdelei, șeful său îl privește continuînd să se întrebe de unde a adunat atîtea informații într-un timp record.

„Admiră-mă, domnule, admiră-mă și mai ales nu uita să mă plătești“, își spusese el zîmbind.

Leon Blok continua să stea întins, acoperindu-şi ochii cu mîinile încleştate. Gîndul acela, cu întrebări neiertătoare, apăruse din nou.

„Continuă, continuă, de ce te-ai oprit ? Ce-ai zice dacă ţi-aş spune că şeful tău te suspectează ? Vrei să ştii ce-şi spunea el în timp ce tu părăseai liniştit parcajul ? Îi cereai să te admire ! Vrei ?"

Leon Blok zîmbi, continuînd să dialogheze cu gîndurile sale.

„Insinuezi că sînt suspectat de joc dublu ?"

„Da, da, chiar aşa, din clipa aceea şeful tău şi-a propus să te urmărească îndeaproape..."

„Ei şi ! N-are decît s-o facă."

„Am să te văd cum ai să te descurci cînd îi vei spune că nu mai poţi continua cu cei doi oameni, „agenţi gata făcuţi", cum i-ai prezentat ultima oară. Şi asta numai pentru că a apărut omul acesta cu nume ciudat, care ar putea să te denunţe, sau te-a şi denunţat... Atunci să te văd, Leon Blok ! Atunci să-mi arăţi cît eşti de mare şi dacă trebuie am să te admir. Va fi suficient să pomeneşti despre securitatea română, pentru ca şeful tău să..."

„Taci ! ! !" Leon se ridică din pat furios. „N-are decît să mă verifice... N-am jucat niciodată dublu. Nu-i voi spune nimic şi nici nu mă voi întîlni cu Archibald. Ce-o să facă ?"

„Te va denunţa !"

„N-are decît... Crezi că este aşa uşor să se prezinte după atîta vreme în faţa autorităţilor şi să spună : ştiţi, eu, Andrei Ivaşcu, eram în timpul războiului Archibald Fouriè, spion german... !"

„Ei şi ? va răspunde cel care-l va asculta, la ce-mi ajută mie faptul că-mi spui asta ?"

„Staţi puţin, va zice el. Zilele trecute aflîndu-mă pe terasa „Continentalului", l-am întîlnit pe domnul Leon Blok care mi-a fost profesor în şcoala de spionaj."

„Bun, va răspunde interlocutorul. Altceva ?"

„Păi, altceva nimic... Domnul Leon Blok mi-a fost profesor într-o şcoală de spionaj în timpul războiului..."

„Şi altceva nu mai ştii ?"

„Nu."

„Atunci îți putem spune noi că Leon Blok este reprezentantul unei firme de mare reputație, că este cetățeanul unei țări neeuropene și că își vede liniștit de afacerile sale... Dar, să vedem, mai bine, cu ce te-ai ocupat dumneata imediat după război și de ce vii tocmai acum să ne spui toate astea..."

„Vezi? își zise Leon liniștit întrucîtva, nici pentru el nu-i chiar așa de simplu... Cît privesc informațiile mele, asta este altă afacere, a fost un moment de viață... este vorba de destin... Nu... n-are sens să continuăm. Mai bine să mergem să bem o bere..."

*

Leon Blok ocupă un loc la o masă retrasă. În local domnea o atmosferă caldă, atrăgătoare... Primul pahar cu bere îl bău dintr-o înghițitură. Simțea nevoia să se răcorească. Din locul unde se afla orchestra, pianistul se remarca cu o suită de melodii într-un reușit aranjament personal. Cam aceeași atmosferă o întîlnise Leon în seara aceea de iarnă împreună cu Ana-Maria Strauss. Poate lumina localului era ceva mai voalată, atunci, ascunzîndu-le paloarea fețelor. Se așezaseră la o masă dintr-un colț al salonului, avînd sub supraveghere permanentă intrarea.

— La ce te gîndești, Ana-Maria? o întrebase el, rămînînd cu paharul în mînă.

— La ceea ce te gîndești și tu, răspunsese ea, aruncîndu-i o privire rece.

— Nu trebuia să sară.

— De ce nu? Cînd la locul de întîlnire te întîmpină un pluton de soldați și nu omul de legătură, cînd armele automate îți perforează caroseria automobilului, ce altceva ai de făcut?

— Bine, dar reușisem să ieșim din ambuscadă, misiunea nu era ratată.

— Probabil i s-a părut că sîntem în fața alteia și atunci a sărit... A fost ceva reflex, tu l-ai învățat doar...

Ana-Maria Strauss se ridicase în picioare avînd fața ușor crispată. Privită de aproape tulburarea ei ar fi atras atenția, ceea ce îl făcuse pe Leon să intervină imediat:

— Ce faci ? Gîndeşte-te că fiecare gest al tău ne poate fi fatal. Personalul restaurantului e cu ochii pe noi.

— Fiecare minut rămas aici poate costa viaţa lui Archibald. Dă-mi cheile maşinii, i se adresase ea hotărît.

— Explică-mi, ce vrei să faci ? îi ceruse el, derutat, dar îi întinsese cheile.

— Mă duc să-l caut, trebuie să-l găsesc şi să-l ajut !

— Eşti nebună, stai jos, îi ceru el prinzînd-o cu putere de mînă. Hai să ne gîndim, mai bine, unde am putea să ne odihnim cîteva ore înainte de a ne întoarce la Nitz şi controlează-te, pentru numele lui Dumnezeu... Vrei să dăm de bucluc ?

— Leon, pe mine nu mă ajută cu nimic faptul că ne vom întoarce putînd da vina pe cei care au greşit preluarea noastră. Eu trebuie să-l găsesc pe Archibald şi să ne îndeplinim misiunea. Crezi că întorşi în unitate, explicaţiile mai apar aşa simple cum le vezi tu acum ? i se adresă ea îndepărtîndu-se.

Atmosfera localului se schimbase. Intrau alte perechi, îmbrăcate elegant, pe uşa pe care Ana-Maria dispăruse în căutarea lui Archibald...

Nu faptul că ea luase maşina îl supărase pe Leon. Aşa cum arăta ciuruită, cu parbrizul spart în cîteva locuri, maşina ar fi fost reperată de primul agent de stradă, de prima patrulă militară. Riscul de a circula cu un asemenea vehicul nu putea fi acceptat decît pentru un singur scop : întoarcerea la Nitz. Şi mai era ceva : nu se aşteptase ca ea să nu-l întrebe, la despărţire, cum va proceda cînd se va întoarce la unitate, ce explicaţii va da... Sau cel puţin să-i fi urat noroc. Să-l fi răsplătit măcar cu o privire în care să fi zărit o urmă de regret, o fărîmă de îngrijorare pentru ce se va întîmpla cu el în viitor. Abia atunci, îşi dăduse bine seama de pericolul în care se afla, de situaţia primejdioasă în care ajunsese de dragul acelei femei pe care o iubea nebuneşte. Abia atunci simţise Leon fiorii fricii pătrunzîndu-i în tot corpul, încleştîndu-i pieptul într-o durere ascuţită.

Îşi băuse paharul dintr-o înghiţitură, lăsase banii pentru consumaţia făcută şi se ridicase, aparent liniştit, îndreptîndu-se spre bucătăria localului. Trecuse printre oamenii îmbrăcaţi în alb, cu aerul celui care ştie ce are de

făcut. Localul se afla în orele sale de vîrf, iar ținuta sigură a lui Leon îl ajutase să se strecoare spre ieșirea de serviciu, fără să i se pună vreo întrebare. Afară era întuneric. Din buzunarul hainei, Leon scosese o mustață falsă pe care și-o aplicase cu repeziciune. „Și cînd te gîndești că pe un asemenea întuneric a pornit Ana-Maria Strauss, alias Grette Fouriè, să-l caute pe Archibald pentru a-și continua misiunea", își zise el, grăbind pasul...

*

Revenindu-și, Leon Blok observă că ospătarul se oprise lîngă el întrebîndu-l dacă dorea altceva. Refuză. Sorbi din paharul cu bere, în timp ce personajul imaginar cu care obișnuia să dialogheze, îl întrebă din nou :

— Ai vrea totuși să te întîlnești cu Archibald ?

— Recunosc că da, își răspunse el, zîmbind. Aș vrea să știu ce s-a întîmplat cu Ana-Maria.

— Fii sincer, Leon, de fapt dorești să știi dacă Ana-Maria l-a iubit cu adevărat pe Archibald, dacă ai fost refuzat din cauza lui. Nu te mai ascunde după deget.

Leon nu-și răspunse. Revăzu din nou scena întîlnirii sale cu Ana-Maria Strauss, în momentul cînd directorul le-o prezentase în biroul său. Profesorii erau așezați în semicerc, înconjurînd pe șeful școlii, care o prinsese de mînă pe noua profesoară, ca pe o elevă conștiincioasă pe care voia să o dea exemplu.

— Vă prezint, domnilor, pe noua noastră colegă, Ana-Maria Strauss, care va pregăti grupa de franceză. Din cîte cunosc, Ana-Maria a obținut rezultate excelente pînă-n prezent, îi doresc succes și de-acum înainte...

Apoi, directorul i-a prezentat, rînd pe rînd, fiecare instructor și profesor. Leon îi strînsese mîna reținîndu-i-o mai mult. Ana-Maria părea că acceptase acea neașteptată „sechestrare" a mîinii, iar Leon crezuse chiar că observase pe chipul ei o ușoară îmbujorare.

Zilele care aveau să urmeze purtau pentru Leon amprenta Anei-Maria, Grette de mai tîrziu.

În dorința lui de a o vedea cît mai mult, apărea intenționat în sala de mese după ce o observa intrînd și

aproape tot timpul cît dura prînzul ori cina, ținea privirea ațintită asupra ei. Cînd și cînd, Ana-Maria îi răspundea zîmbindu-i. Farmecul ei făcea ca întotdeauna cei cu care se afla la masă să întîrzie, povestindu-i adesea lucruri dintre cele mai amuzante.

Într-una dintre seri, Leon reușise s-o întîlnească singură. Oprindu-se, îi prinsese amîndouă mîinile și, în timp ce i le săruta, îi spusese :

— Aș fi un om fericit, dacă ai accepta o mică „evadare". Orașul e atît de aproape... Ai venit de cîteva zile și n-ai părăsit pînă acum incinta școlii... Vii, da ?... căuta el s-o convingă.

Ana-Maria acceptase. Și nu o singură dată, ci de mai multe ori.

Pînă în ziua cînd îi povestise întîmplarea aceea ciudată din viața ei. Se petrecuse în urmă cu cîțiva ani, la începutul războiului, cînd la poarta vilei în care locuia împreună cu soțul ei — atunci aflase Leon că Ana-Maria a mai fost căsătorită — cineva lăsase un copil.

— Se afla într-un landou, povestea Ana-Maria, și se uita la mine liniștit de parcă mă cunoștea dintotdeauna. Avea ochii mari, negri și mă privea fără să plîngă, împăcat că mă vede. În tot acest timp soțul meu striga alarmat : „Lasă-l în pace, închide poarta și vino înăuntru. Cine știe al cui este !..." La insistența lui am intrat în casă fără să mă dezlipesc, după aceea, de fereastra care dădea spre stradă. N-a venit nimeni să-l ia și odată cu trecerea timpului mă convingeam tot mai mult că era un copil abandonat. Îți poți imagina ce înseamnă să n-ai copii și deodată, să găsești la poarta ta unul, mic, mic de tot, care să te privească liniștit, ca pe cel care l-a adus pe lume. Îmi venea foarte greu să iau o hotărîre. Cum a ajuns copilul acela în brațele mele ? Era o hotărîre a destinului ? Să fi știut cel care l-a abandonat, din cine știe ce motive, că noi nu avem copii și deci era de presupus că aveam să-l aducem în casa noastră ? Desigur, nu puteam găsi un răspuns cert, iar după un timp n-am mai putut răbda și m-am dus din nou la el, spre desperarea soțului meu, care nu știa cum să mă convingă să renunț la gîndul de-a aduce copilul în casă. Se întîmpla un lucru curios, continuase ea, am găsit copilul la fel de liniștit, și chiar

mi s-a părut că a avut o strălucire a ochilor cînd m-a văzut reapărînd. Probabil că înainte de a-l părăsi, mama lui îl hrănise bine de nu-i era foame și stătea liniștit în landoul lui.

Începusem să-l legăn ușor, apăsînd pe marginea landoului, cînd soțul meu a ieșit grăbit după mine, insistînd : „Tu cauți necazul cu orice preț ? Ce știi tu al cui este copilul ăsta, putem avea multe încurcături mai tîrziu. Vor veni părinții după el, ori ne vor interoga autoritățile. Și cine o să ne creadă că l-am găsit la poartă ?..."

Continuam să privesc pe rînd figura micuțului, cu ochii lui mari limpezi și pe soțul meu, cu fața crispată de nemulțumire. Refuzam să mă gîndesc în momentele acelea la părinții lui, la motivul pentru care l-au părăsit, dacă comiseseră sau nu fapte rele, dacă erau urmăriți ? Nu mă gîndeam atunci la așa ceva, vedeam numai ochii aceia, în care se citea liniștea.

„Vino, nu mai sta, te rog, îți va fi mai greu după aceea..." a repetat soțul meu trăgîndu-mă spre casă și atunci am auzit pentru prima oară copilul scîncind.

Mă depărtam totuși de landoul în care ființa aceea nevinovată plîngea. Soțul meu a dat apoi un telefon anunțînd o secție de poliție de existența copilului părăsit. Cu multă grabă, landoul a fost ridicat, iar noi am primit vizita unui ofițer care ne-a mulțumit pentru ajutorul pe care li-l dădusem. În timpul discuției soțul meu mă privea cu subînțeles. „Vezi, părea să spună el, vezi ce interesați erau să-l găsească... vezi c-am avut dreptate, că ne-am fi complicat ?"

Ofițerul m-a întrebat apoi unde lucrez și dacă nu aș vrea să activez într-o unitate militară. Și de-atunci am predat franceza numai în unități speciale.

— Și soțul tău ? întrebase Leon cu vocea scăzută.

— Soțul meu și-a făcut datoria față de țară ca atîția alții, răspunse Ana-Maria plecîndu-și capul.

— Cel puțin, ideea lui de a nu ridica copilul te-a ajutat, ai putut să ocupi postul ăsta care este destul de bun... Recomandarea ofițerului a contat foarte mult, îi spuse Leon, încercînd s-o consoleze.

Ana-Maria tăcea, jucîndu-se cu lingurița printre micile fărîme din prăjitura neterminată.

— Şi poate că era un copil care n-ar fi trebuit să trăiască, continuă Leon. Afirmaţia lui se dovedi însă complet neinspirată.

Ana-Maria se ridicase de la masă şi se îndepărtase grăbită. Leon nu mai reuşise după aceea să reia buna relaţie pe care o avusese cu ea. Niciodată...

*

În apropierea mesei lui Leon Blok se aşezară două tinere perechi, rîzînd cu zgomot. Leon îi făcu semn ospătarului să-i mai desfacă o sticlă cu bere. Bău din spuma proaspătă, apoi reluă firul amintirilor. Urmase trecerea lui Archibald în grupa Anei-Maria, cînd după cîteva zile ea îi spuse pe un ton binevoitor :

— Ştii, Leon, unul dintre elevii mei te idolatrizează !

Era veselă. Părea că-şi uitase supărarea.

— Vrea neapărat să revină în grupa ta, ce zici de asta ?

Dar Leon nu voia să discute despre nimeni şi despre nimic altceva decît despre el şi despre sentimentele pe care le avea pentru ea. Afişînd o poziţie neutră, el o invită pe tînăra profesoară într-o cameră unde se amenajase o mică sală de lectură.

— Spune-mi, Ana-Maria, i se adresă el după ce închise uşa. Spune-mi, mă iubeşti ?

Ea rămase surprinsă, nu atît de întrebarea directă, neaşteptată, cît mai ales de apropierea încordată a lui Leon.

— Ce-ţi veni ? încercă ea să-l dezmeticească.

— Răspunde-mi la întrebare, continuă el apropiindu-se tot mai mult.

Brusc, Leon întinse braţele şi o cuprinse, şoptind precipitat :

— Nu mai pot aştepta, crede-mă. M-ai plimbat destul...

— Dar uşa, Leon, răspunse ea, uşa este deschisă...

Leon se îndreptă grăbit spre uşă, iar Ana-Maria se strecură pe lîngă el şi ieşi în coridorul lung, semiîntunecat.

— N-ai oglindă să te vezi, caraghiosule, îi aruncă peste umăr. Voi relata şefului şcolii tot ce s-a întîmplat...

Leon bău paharul pînă la fund. Îşi reaminti că după două zile o surprinsese pe Ana-Maria cu Archibald, în

camera de lucru a profesorilor. Își închipuise, atunci, că între cei doi nu exista o simplă relație de la elev la profesor, dată fiind poziția aceea caraghioasă în care îl găsise pe Archibald cu scaunul în brațe.

Reapărut, gîndul cu care Leon obișnuia să dialogheze îl întrebă :

— Vrei să discuți cu Archibald ?

— Da.

— Vrei să știi ce s-a întîmplat cu Ana-Maria, dar nu te temi ? Nu riști ?

— Vreau să știu ce vrea de la mine și, bineînțeles, ce știe despre ea. Cît despre risc, nu văd vreunul... Dacă Archibald m-ar fi trădat, sau ar fi avut de gînd s-o facă, nu mă mai chema în Herăstrău...

Și Leon Blok achită consumația, ieșind din restaurant cu pași hotărîți.

*

Atît Ana-Maria cît și Archibald nu puteau da nici o explicație. Nimeni n-ar fi putut, de-altfel, să explice cum a reușit Ana-Maria să-l întîlnească, plecînd din restaurantul unde-l lăsase pe Leon Blok buimăcit. Nu avusese vreun plan stabilit, așa cum crezuse căpitanul Blok. Dorise cu orice preț să-l găsească pe Archibald, să hotărască împreună ce au de făcut. Simțise întotdeauna lîngă el o senzație puternică de liniște, de ocrotire. Ofițerul ăsta înalt, care trăise tot timpul cît stătuse la școală cu imaginile lui de-acasă, Grette știa precis asta, reușise treptat să o domine iar acum, în lipsa lui, o adevărată suferință o determina să-l caute.

Nici Archibald nu putea să explice mai mult despre întîlnirea lui cu Ana-Maria alias Grette. Sărise din bolidul lansat de Leon Blok, după acea busculadă neașteptată, considerînd că urmăritorii nu vor proceda la o scotocire a pădurii, din moment ce mașina își continuase drumul, iar căpitanul Blok nu-și putea permite o oprire pentru a cere explicații. Totul ar fi fost în ordine dacă în momentul săriturii nu i s-ar fi întîmplat nimic, dar izbitura foarte puternică, viteza prea mare, l-au răsucit în șanț fără controlul lui. După cîteva minute, depărtîndu-se de șosea

și afundîndu-se în pădure, o durere atroce începuse să-l chinuiască ; articulația umărului începuse să înțepenească și o săgetare groaznică în genunchi îl făcea să înainteze tot mai încet, tîrîndu-și piciorul cu greutate.

Rămăsese noaptea întins sub un copac ce avea rădăcinile ieșite mult în afară, iar cînd lumina zilei se cernea printre crengile negre ale copacilor, pornise din nou la drum, cu mersul acela chinuit. Răcise zdravăn, dar încercă să meargă mai repede, căutînd să învingă frigul prin mișcare. Ajuns la o margine a pădurii, Archibald se așezase și atunci observă pe șoseaua șerpuind de-a lungul lizierei, o femeie apropiindu-se. O recunoscuse ușor pe Grette. Era fără automobil, fără căpitanul Blok...

În timp ce se apropia și trăsăturile feții se distingeau tot mai bine, gîndurile lui Archibald alergau dezordonat fără a putea găsi o soluție potrivită. Ar fi avut nevoie de Grette în situația în care se găsea ; ea s-ar fi putut deplasa mai ușor, cu banii pe care-i aveau asupra lor ar fi reușit să se descurce... Despre continuarea misiunii nu mai putea fi vorba. De altfel, nici nu avusese de gînd vreodată s-o îndeplinească. Era convins că șansa lui în școala de la Nitz i-o adusese situația alarmantă a frontului, graba și deruta în care se găseau hitleriștii împingîndu-i inevitabil spre comiterea erorilor. Apariția neașteptată a Grettei, singură, era o mare surpriză pentru el. Știa că față de el, de lucrurile pe care i le povestise, ea manifestase o curiozitate evidentă. Dar asta ar fi putut interesa pe oricare dintre profesori, mai ales după cîțiva ani de război, cu atît mai mult în momentele acelea cînd toți simțeau apropierea deznodămîntului. De la această simpatie și pînă la a avea încredere în ea, era cale lungă... Și fără să vrea, privind-o de la cîțiva pași cum trecea, ușor aplecată de spate și cu fața suptă de nesomn, Archibald își reaminti o întîmplare povestită de unul din soldații săi...

„...Eu, dom' locotenent, soldat am fost, soldat am să mor. Dar, tot am și eu o bucurie : eu, dom' locotenent, am înțeles toate lucrurile de pe lumea asta..."

Și vrînd-nevrînd asculta mărturisirile ostașului care întotdeauna era gata să povestească. Întreg plutonul se strîngea în jurul lui, fiecare dornic să audă ceva care să-l

depărteze de necazurile războiului, de greutățile primei linii a frontului.

— Zi, Mitică, ia mai zi tu ceva, îl încuraja el, făcînd cu ochiul celorlalți, îndemnîndu-i să se apropie.

— Păi ce să mai zic, dom' locotenent, continua soldatul, lăsîndu-se rugat, știind că toți așteptau povestirile sale cu interes.

— Păi, ce să zic, repeta el, că vă spusei ce-aveam...

— Deci, tu ești ostaș și ești mulțumit că nu ești gradat, dar asta pentru faptul că ai reușit să găsești o explicație tuturor lucrurilor cîte sînt pe lumea asta ? relua locotenentul ideea.

— Chiar așa, dom' locotenent. Puteți dumneavoastră să-mi spuneți mie că n-ați întîlnit gradați, hai să nu zic ofițeri, care să nu știe pe ce lume sînt, care să nu poată lua o hotărîre atunci cînd trebuie, cărora le tremură pantalonii cînd aud că vine inamicul, pardon de expresie...

Și plutonul hohotea la imaginea gradaților cărora le tremurau pantalonii cînd se apropia inamicul, dar mai ales pentru acel „pardon de expresie", pe care îl folosea de obicei comandantul companiei.

— Și cu toate astea, domnule locotenent, există totuși ceva ce n-am înțeles niciodată...

— Păi, cum vine asta, Mitică ? Cu cîteva clipe înainte erai foarte mulțumit de statutul tău de soldat deștept care înțelege viața, iar acum mărturisești că și în cazul tău sînt lucruri cărora nu le găsești explicație ?

— Dom' locotenent, intervenea soldatul cu gravitate, dumneavoastră n-ați văzut că popa de-i popă, cu cărți, cu anteriu, cu aghiazmă, și nu le știe pe toate, d-apoi eu ?

— Hai, Mitică, nu ne mai fierbe atîta și spune ce ai de spus, că-ncepe, doamne ferește, o luptă acum de nu ne mai întîlnim niciodată în formația asta.

— Dom' locotenent, dacă n-am înțeles ceva pe lumea asta, apoi să știți că n-am înțeles firea femeii, dom' locotenent.

— De ce măi, Mitică, este chiar așa de greu să înțelegi o femeie ?

— Stați să vedeți, că nu-i deloc ușor. Eu cum vă spusei mai-nainte, tot soldat am fost. Deci, cînd planton, cînd santinelă, cînd schimbu' unu, cînd schimbu' doi, cînd

amîndouă dacă uitau să mă înlocuiască. Și uite așa, eram acu trei ani în post, la Turnu Severin în port. Consemnul meu era să am grijă să fie ordine și disciplină iar persoanele străine de vasele ce se găseau acolo să fie înlăturate. Buuun, totul limpede, serviciul era „ușor", că de vreo două zile curgea de sus o burniță cenușie, din cele ce fac reumatismele să turbeze, și nu-i ardea nimănui să se plimbe tam-nesam prin port. Chiar lîngă postul meu stătea priponit de mal un șlep, la care m-am uitat atîta încît îi știam pe de rost fiecare părticică. Pe șlep un bărbat și o femeie, că aici revin eu la chestiune, dom' locotenent. Un bărbat și c-o femeie, repeta ostașul petrecîndu-și mîna prin păr. Pe el îl vedeam mai des ; ba se mai uita la un odgon, ba mai controla ceva pe punte. Pe ea mai rar. De vreo două ori, să zic c-am văzut-o : o dată aplecîndu-se să tragă o găleată de apă din Dunăre și altă dată uitîndu-se spre cer mirată de unde curge atîta burniță. S-a uitat ea ce s-a uitat și-apoi a intrat în cabina ce-o aveau ei pe șlep, unde nu vedeam nimic, decît un fum care se ridica alene de cînd ancorase șlepul acolo. Ce pot să mai zic, dom' locotenent, femeie frumoasă, nu așaaa ! !... exclama soldatul, în timp ce ceilalți, captivați de povestirea lui, începuseră să fluiere ușor din cînd în cînd.

— Femeie, domnule, ce mai, continua ostașul. Eu nu i-am văzut decît pulpele atunci cînd s-a aplecat să tragă ciutura aia cu apă și am simțit că mă cuprinde amețeala.

— Ei, măi, Mitică, și ce-i cu asta ? Ce, n-ai mai văzut femei frumoase ? îl iscodi locotenentul.

— Stați, dom' locotenent. Sigur că am mai văzut, dar asta le întrecea pe toate, ascultați-mă pe mine.

Fețele soldaților radiau de bucurie. Uitaseră de front, uitaseră de necazuri. Acum îi interesa cît era de frumoasă femeia de pe șlep pe care o admirase tovarășul lor.

— După un timp, continua el, bărbatul de pe șlep a coborît pe mal și a plecat spre oraș. Ea rămăsese singură...

— Acu să te vedem, Mitică, îl întrerupseră ceilalți, acu-i acu...

— Pe dracu, făcu ostașul amărît. Bărbatul s-a întors repede cu o sticlă cu băutură, s-a apropiat de mine și mi-a zis : „Bei o dușcă ?" Bineînțeles, l-am refuzat. Treaba ta,

a zis el, trăgînd dopul cu dinții. A băut cîteva înghițituri din sticlă. Și-a șters apoi gura cu dosul palmei și mi-a zis : „Știi ce fac eu acuma, măi leat ? Mă duc pe șlep, beau toată sticla asta și o înghesui pe puicuța aia blondă pînă spre miezul nopții..."

A mai tras un gît din sticlă și-a plecat, iar eu am rămas mai departe pe mal, de santinelă, și m-am tot uitat la cabina aia din care se strecura firicelul de fum, la șlepul care se mișca ușor, legănîndu-se pe apele Dunării.

Soldații începură să rîdă.

— Ia ascultă măi, soldat, îl luă locotenentul la rost, pe un ton prefăcut, ne mai ții mult ? Zi-i odată, pentru Dumnezeu, ce te-a contrariat în toate astea, ce n-ai înțeles ?

— Dom' locotenent, stînd eu așa cu ochii căscați la ce se întîmpla în cabina aceea, a venit un ofițer de marină, care a intrat în vorbă cu mine. Și i-am povestit pe îndelete tot ce v-am spus și dumneavoastră. A stat marinarul lîngă mine, a stat, pînă cînd am terminat schimbul. Am plecat eu și el tot a mai rămas, spunîndu-mi că vrea s-o vadă pe femeia aceea să se convingă dacă am avut sau nu dreptate. Și după o săptămînă marinarul s-a însurat cu ea. Ce-a făcut, ce n-a făcut, nu știu. Exact peste o săptămînă i-am văzut la cununie, marinarul și cu femeia aceea blondă îmbrăcată mireasă, trecînd pe sub o boltă formată din stiletele ofițerilor de marină ce străluceau în razele soarelui de parcă erau din argint, ea îmbujorată ca cea mai neprihănită fecioară, el mîndru și bucuros...

Întregul pluton medita fără să scoată o vorbă. Mitică își petrecu din nou mîna prin păr și continuă fără să mai aștepte vreo întrebare.

— După o altă săptămînă, să vedeți tărășenie, că iar apare șlepul priponit la mal. Îl văd din nou pe bărbat coborînd pe mal și după un timp întorcîndu-se cu sticla de băutură. Nu m-a mai poftit să gust din ea. Dar de data asta l-am întrebat eu : „Cu cine mai bei sticla aceea, prietene ?" „Ia, cu femeia aia a mea, blonda", îmi răspunse el urcînd pe șlep...

Soldatul nu-și termină povestirea. Se primise atunci un ordin urgent și începu un șir de lupte ce aveau să-l

despartă pentru totdeauna pe locotenent de ostașii săi. Dar harul cu care soldatul povestise întîmplarea din port făcuse să-i rămînă vie mereu în amintire. Fidelitatea ori curiozitățile femeilor erau lucruri la care reflectase și el de multe ori...

*

A doua zi, același soare cu lumină mîngîietoare învăluia Herăstrăul, cu aleile sale îngrijite, de-a lungul cărora oameni de toate vîrstele pășeau agale, cu mersul potrivit pentru contemplare. Ajuns la debarcader, Leon zări silueta înaltă a lui Archibald, pe care nu o putuse uita ușor.

— Ai venit ? șopti Archibald întinzîndu-i mîna prietenește.

— De ce ? Nu te așteptai ?

— Mă așteptam și la una și la alta. Eram pregătit pentru ambele situații, răspunse Archibald pe un ton ferm. Bem o bere ?

— De acord, acceptă Leon, felicitîndu-se în gînd pentru faptul că acceptase întîlnirea cu Archibald.

Evident, își spuse, Archibald nu dorise numai să fie recunoscut, dimpotrivă, era pregătit să meargă mai departe pînă cînd ar fi înfăptuit ce și-a propus. Dar ce anume urmărea ?

Se îndreptau spre terasa restaurantului din apropiere fără să-și vorbească. Mergeau fiecare cu gîndurile sale. Se așezară la masă și comandară două sticle cu bere și alune. După plecarea ospătarului, Archibald îl privi drept pe Leon și-i zise :

— Așadar, ai rămas în specialitate ?

— Adică ?

— Țările balcanice în general și România în special, răspunse Archibald sec.

— Bineînțeles, mă descurc mai ușor în această parte a lumii. De ce-aș ascunde-o ? ! Reprezint o firmă care mă plătește destul de bine și este normal să fie așa, avînd în vedere gama mare de produse pe care o lansăm pe piața mondială...

— Leon, îl întrerupse Archibald, dacă continuăm așa, ne pierdem timpul. Sper că nu mă confunzi... pe mine m-ai întîlnit în școala de la Nitz.

— Știu, interveni Leon grăbit, încercînd să-l facă pe Archibald să nu pronunțe numele localității, pe care și el aproape că o uitase. Știu bine cine ești, și tu știi la fel de bine cine sînt eu. Ce vrei de la mine ?

— În primul rînd, vreau să nu te enervezi, Leon, iar în al doilea rînd, vreau să știu ce s-a întîmplat cu Grette după ce am sărit din mașină ?

Leon își reveni treptat. Gîndul că Archibald se interesează de Grette îl satisfăcea.

— De ce te mai interesează Grette acum ? întrebă el.

— Întotdeauna m-a interesat Grette, ca și pe tine, de altfel.

Leon simți sîngele năvălindu-i în obraji. „Va fi destul de greu cu acest Archibald, cu felul său tranșant", își zise el, sorbind din paharul cu bere.

— Ar trebui să te întreb eu pe tine despre ea, pentru că în aceeași seară, ea a pornit să te caute. De atunci, n-am mai văzut-o.

Archibald îl privea cu un aer neîncrezător.

— Da, a plecat după tine, întări Leon. Crede-mă...

— Și tu ce-ai făcut ?

— Ce era să fac, m-am întors la unitate.

— Și ?

— Ce adică ? întrebă Leon aflat evident în gardă.

— Povestește-mi ce ai făcut după ce te-ai întors la unitate, îi ceru Archibald pe un ton hotărît.

— Dar nu sînt obligat.

— Ba da, Leon, ești forțat să-mi povestești totul despre tine, despre Grette, despre ceilalți colegi ai tăi.

— Și cine mă forțează, mă rog ?

— Eu, Leon.

— Pentru ce vrei să știi toate astea ?

— Pentru a afla dacă mai putem avea încredere unul în spusele celuilalt.

— De ce crezi că m-ar mai interesa pe mine, comerciantul Leon Blok, să mai am încredere în altcineva decît în oamenii de afaceri pe care îi întîlnesc aici ?

— Pentru că nu te ocupi numai cu afaceri !

— Dar cu ce altceva ? !
— Faci spionaj.
Leon Blok se congestionase. Își scoase batista și petrecînd-o pe deasupra frunții înlătură cîteva broboane de transpirație. Totuși își menținu calmul, dădu paharul cu bere peste cap și spuse în timp ce își umplea altul :
— Pornești de la ideea că am fost profesor la Nitz ?
— Nu !... Pornesc de la inginerul Cristian Ghinea, un caz concret, nu o idee...
Leon Blok se rezemă de spătarul scaunului, sfîrșit. „Așadar, ai fost pe urmele mele. N-a fost o greutate, de vreme ce ai fost unul dintre elevii mei."
Urmară cîteva momente de liniște.
— Leon, înțeleg că te afli aici ca să discutăm împreună, îi întrerupse Archibald gîndurile.
— Și ce dorești ? Crezi că mă sperii pronunțînd numele unui inginer, pe care îl cunosc într-adevăr ? Ce ți-ai zis, Leon Blok a fost profesor la Nitz, Cristian Ghinea este inginer, gata, Leon face spionaj iar inginerul furnizează informații. Ei, uite că nu recunosc, continuase el regăsindu-și vigoarea.
— Dar ți-am cerut eu să recunoști așa ceva ? Eu ți-am cerut să recunoști altceva : că ești fostul meu profesor de la Nitz. Și te-am rugat să-mi povestești cu amănunte ce ai făcut după ce te-ai despărțit de Grette.
— Mai înainte m-ai întrebat ce-a făcut Grette, după ce ai sărit din mașină. Nu te mai interesează ?
— Ba da, dar numai atît cît să-ți dau un punct de pornire, un reper.
Leon se simți din nou depășit. O slăbiciune accentuată cobora dinspre ceafă parcă înfășurîndu-i coloana vertebrală și făcîndu-l să transpire întruna.
— Deci atîta dorești să știi de la mine ?
— Da, Leon, deocamdată atît !
— Ei bine, nu neg, am fost profesor la Nitz, profesorul tău. Iar despre Grette nu mai știu nimic din momentul cînd a plecat să te caute, la cîteva ceasuri de la accidentul din pădure. A reușit să te găsească ?
— Nu pe mine, pe Archibald.
— Cum adică ?

— Sînt colonelul Iancu Georgescu și mă ocup de cazul dumitale, Leon Blok. Între mine și adevăratul Archibald nu există decît o simplă asemănare fizică. Te rog, acum, să te întorci la hotel, să-ți aduni gîndurile și să așterni pe hîrtie totul. Ce-ai făcut după ce te-ai despărțit de Ana-Maria Strauss, alias Grette Fouriè, pînă la venirea în România. Atît. Ne vedem mîine. Te voi vizita la hotel. Aceeași oră...

Leon Blok se ridică de pe scaun odată cu colonelul Georgescu, fără să mai poată rosti vreun cuvînt. Era amețit, slăbit și dorea într-adevăr să se întoarcă la hotel.

*

Ajuns la hotel, Leon se îndreptă imediat spre duș. Simțea nevoia să se răcorească, să lase apa să șiroiască peste tot corpul, peste față, peste fruntea care abia mai reușea să păstreze sub pielea brăzdată învălmășeala de gînduri și imagini. Da, intuia interesul ofițerului român pentru arhiva pe care o capturase la Nitz. Cum naiba de-l confundase cu Archibald ? Archibald... Trebuia să-l fi împușcat imediat atunci, cînd se rostogolise din mașină. Să fi descărcat un încărcător întreg în trupul lui slăbănog și lung. Aceeași pedeapsă trebuia să-i aplice și Anei Strauss, ființei aceleia care îi tulburase anii tinereții. O căutase prin orașele europene, peste tot pe unde crezuse că ar putea-o găsi. Decît să-i fie dat să trăiască o asemenea zi... Și asta, numai din cauza acestui elev al său, care întors acasă, relatase desigur totul despre el, despre Grette, despre școala de la Nitz.

„Oare ce s-o fi întîmplat în fond cu Grette ? se întrebă el ținînd dușul ridicat deasupra capului. Faptul că nu ea prezintă interes, nu înseamnă neapărat că l-a-ntîlnit pe Archibald și, mai ales, nu înseamnă că l-a iubit..."

Era cert că acest colonel Georgescu cunoaște foarte bine viața lui Archibald, șederea lui la Nitz, știe totul despre el, despre Grette, știe desigur și ce s-a întîmplat cu Grette după ce s-a despărțit de el, dar nu trebuie neapărat înțeles că Grette a comis un act de neloialitate față de cei care-i încredințaseră misiunea. Nu este exclusă nici situația de a i se fi întîmplat ceva grav...

Leon închise dușul cu mișcări repezite. Își aruncă grăbit un prosop peste corpul ud și se îndreptă spre fereastră. Privea afară, fascinat, de parcă ar fi așteptat să vadă, ca pe un ecran, ce se petrecuse cu femeia pe care o iubise el, Leon Blok. Ar fi putut să facă o carieră prestigioasă, dacă soarta războiului ar fi fost alta. La urma urmelor, era un om ca oricare altul, un biet om căruia soarta nu-i dăduse ceea ce-și dorise și care nu reușea nici acum, în anii deplinei maturități, să-și găsească liniștea.

Leon Blok se așeză în fotoliu abătut. Apoi, scoase dintr-o geantă de voiaj o sticlă de whisky. Umplu jumătate de pahar și-l bău sec, fără gheață. Își mai turnă puțin și începu să-l răsucească cu degetele tremurînde.

„Da, Leon Blok, ești prea mic în fața sorții", reveni gîndul cu care Leon dialoga de obicei.

„Dar toți oamenii sînt mici în fața sorții, replică el, de ce eu să fiu dintre aceia pe care soarta îi pedepsește mai tare ? Știi bine cît am iubit-o pe Ana-Maria, mai mult decît pe oricine, mai mult decît pe propria-mi mamă... O singură ființă, șopti Leon, mi-am dorit-o pe lumea asta, una singură. Întîlnindu-mă, vechii camarazi exclamă surprinși : Ce bine arăți, Leon !... Dar cine știe că viața mi-a fost atît de potrivnică, că singura ființă..."

„Termină, Leon, mai bine gîndește-te la faptul că întotdeauna te-a interesat propria-ți persoană, iar iubirea pentru Ana-Maria a fost un amestec de ambiție și orgoliu ofensat, senzația unei înfrîngeri cu care nu te-ai împăcat niciodată. Nu te-a interesat nimeni, absolut nimeni, Leon..."

„Nu-i adevărat, am iubit-o pe Ana-Maria, mai mult decît mi-am iubit propria ființă, am iubit-o..."

„Da, și ce-i cu asta ? Trebuie să-ți primești pedeapsa, ți-o meriți pe deplin..."

„Taci, iar începi ? !"

„Bineînțeles, Leon, tu te consideri un nedreptățit al sorții, tocmai tu ? !"

„Taaci, răcni Leon, întinzînd mîna după paharul cu whisky. Nu mi-am făcut decît datoria și nimic altceva. Mi-am făcut datoria..."

„Care datorie, să trimiţi oamenii la moarte? Există o asemenea datorie în vreo ţară din lumea asta? Fii serios, Leon!"

„N-am trimis pe nimeni la moarte, n-am omorît pe nimeni..."

„Daaa?! Atunci, cine a elaborat planul „Ghiara de jder"? Cine a instruit pe cei care trebuiau paraşutaţi în spatele frontului? Din cauza cui a căzut, Leon, avionul acela cu coada făcută ţăndări, din care elevii-spioni curgeau plesnindu-şi ţestele de vîrfurile stîncoase ale munţilor?"

„Şi ei şi-au făcut datoria".

„Datoria lor faţă de cine, Leon? Ce datorie aveau de plătit, Leon, nişte bieţi prizonieri, care aşteptau cu sufletul la gură ziua eliberării?!"

„Nu eu i-am convins să intre într-o şcoală de spionaj, eu eram profesor instructor şi atît..."

„Da, Leon, ei au plătit cu viaţa, pentru că nu au rezistat chinurilor şi tentaţiilor, dar tu erai acela care inventai cele mai năstruşnice misiuni... Primeşte-ţi pedeapsa, Leon..."

Îngrozit, Leon Blok scoase din bagajele sale cîteva pastile, alese două dintre ele, le înghiţi cu whisky-ul rămas în pahar, apoi se strecură în pat. I se întîmpla adeseori să nu poată dormi, chinuit de gînduri...

Se trezi în plină noapte, cu o durere puternică de cap. După ce aprinse toate luminile din cameră, îşi pregăti un „Ness" într-un pahar găsit la îndemînă. Treptat, durerea de cap începu să slăbească. „Unde rămăsesem? se întrebă el, sorbind prima înghiţitură din lichidul negricios. Da. Ce s-a întîmplat după întoarcerea mea la Nitz." Se aşeză din nou în fotoliu, sorbind din cînd în cînd cafeaua. Nu era o greutate pentru el să rememoreze ultimele zile petrecute la Nitz... Desigur, primul gînd al său fusese să se prezinte în faţa directorului şi să-i raporteze detaliat cele întîmplate. Intrase fără să vrea într-o situaţie delicată, dar nu avusese cum s-o evite... Obosit, nebărbierit şi nervos, se îndrepta spre cabinetul şefului şcolii, cînd un autocamion îi închisese calea, parcînd greşit, chiar în faţa aleii ce ducea spre clădirea principală.

— Spune-mi, de ce lași autocamionul ăsta aici? îl admonestă Leon pe subofițerul ce apăruse în preajma mașinii.

Surprins de întrebare, subofițerul raportă cuviincios:

— Acesta a fost ultimul punct indicat pe itinerariu. Aici trebuia să primim instrucțiuni noi...

— Și cît durează pînă veți primi noile instrucțiuni? Crezi că are rost să imobilizezi aici un autocamion, cînd știi cîtă nevoie este de orice mijloc de transport?

— Da, dar... vedeți, răspunse subofițerul încurcat, nu văd cine ar putea să ne mai dea instrucțiunile corespunzătoare. Șeful școlii a dispărut astă-noapte.

— Cum așa? exclamă Leon. Imposibil? Poate a primit o misiune, poate a fost chemat urgent la Comandament, cum îți permiți să răspîndești o asemenea știre?

— N-am nici o vină. Dacă veți merge în biroul lui, vi se va da același răspuns.

— Ce încărcătură ai?

— Sînt materiale ale serviciului de informații și contrainformații.

— Bine, dar transporți adevărate valori! îi spuse Leon cu convingere.

— Așa am crezut și eu.

Pentru prima oară Leon Blok realiză apropierea sfîrșitului. Un gînd bolnăvicios îl făcu să vadă tancurile aliaților trecînd peste zidurile școlii, zdrobind sub șenile tot ce întîlneau în cale, inclusiv cele cîteva santinele ce stăteau țepene ca niște umbre ale stîlpilor de la intrare.

Ninsoarea se transformase într-o ploaie rece, nesuferită. Cuprinzîndu-l prietenește de umeri pe subofițer, Leon îl invită în camera lui.

— Am o băutură strașnică, prietene, și nu văd ce altceva mai bun am putea face deocamdată. Ca și tine, trebuie să primesc și eu noi instrucțiuni...

Subofițerul se învoi ușor. Camera lui Leon, cu lucrurile ordonat aranjate, era îmbietoare, iar după primul pahar cu coniac discuția dintre cei doi începu să se înfiripeze ușor.

— Sînt căpitanul Leon Blok, se recomandă gazda la începutul discuției. Stai, stai jos, se împotrivi el văzînd că

subofițerul intenționa să se ridice. Spune-mi, ești singur pe autocamion, nu ai însoțitor ?

— La început am avut trei ostași cu mine, dar la Nitz am ajuns singur.

— Se pare că amîndoi ne aflăm după insuccese recente, îi zise Leon umplînd din nou paharele. Personal, mă întorc dintr-o misiune ratată.

— Eu nu consider această misiune a mea un eșec, interveni subofițerul prompt. Dimpotrivă...!

— Chiar dacă ai pierdut trei oameni ?

— S-au pierdut singuri, nu i-am pierdut eu.

— Fii mai explicit, îi spuse Leon.

— Domnule căpitan, misiunea mea a fost de mare răspundere și cred că constituie încă un secret. Dar eu, un simplu subofițer, nu știu ce-ar trebui să fac în continuare. Și dacă stau să mă gîndesc bine, după ceea ce am văzut și am auzit în unitate, cred că dumneavoastră sînteți acum cel mai mare în grad... Nu-i exclus ca mîine să preluați comanda. Așa că eu pot considera discuția cu dumneavoastră un raport în toată regula și nu o abatere de la regulament.

Leon dădu din cap încurajator.

— Misiunea mea a început în urmă cu zece zile. În trei autocamioane la fel cu cel de afară, încărcasem toate materialele care trebuiau evacuate. Locotenentul Fritz Maister comanda acest convoi. El spunea că aici, la Nitz, puteau fi folosite o serie din aceste materiale. Toți erau convinși de importanța misiunii și totodată de pericolul pe care ea îl prezenta în cazul cînd spionajul inamic ar fi aflat de ea.

— Asta era concluzia lui Fritz Maister ? îl întrerupse Leon ridicînd paharul cu coniac.

— Da, domnule căpitan, mă aflam într-o relație excelentă cu locotenentul Fritz Maister. Era un ofițer de treabă, cumsecade, întotdeauna împăcat cu ceea ce întreprindea. A doua zi, cînd ne aflam exact la jumătatea traseului pe care îl aveam de parcurs, ne-am oprit într-un orășel, la o pensiune de care Fritz Maister nu era străin, fiindcă îmi spusese cu o seară înainte :

— Otto, la pensiunea doamnei Yvonne Hillard se mănîncă extraordinar și găsim și camere de dormit...

Vestea unui loc bun de popas, unde se putea împlini gustul nostru, nu putea să-mi producă decît bucurie. Întotdeauna mi-au plăcut mesele copioase. Dar perspectiva de a rămîne acolo și peste noapte m-a trezit din exaltarea ce mă cuprinsese. M-am adresat locotenentului cu tot respectul cuvenit, și i-am atras atenția :

— Domnule locotenent, sînteți comandantul meu. Ar trebui să execut orbește tot ce spuneți. Dar îngăduiți-mi să vă raportez. Ordinul la plecare a fost foarte clar : vom călători fără oprire la vreun hotel, fără rămîneri prelungite în vreun oraș. Întreaga încărcătură trebuie să ajungă cît mai grabnic la Nitz, unde vom primi noi instrucțiuni...

— Asta și facem, băiatule, mi-a spus liniștit locotenentul.

— Atunci de ce vorbiți de pensiunea aceea ? Ordinul primit nu ne dă nici o portiță, pentru a ne permite vreun fel de relaxare...

Fritz Maister a zîmbit și mi-a răspuns apăsat :

— Nu mă cunoști de-ajuns, Otto, cînd îmi pun o idee în cap, nici dracu nu mă împiedică s-o realizez. Ți-am spus : mîncăm și rămînem la madame Yvonne Hillard ! Am dormit destul în carlingile astea ale frigului, m-am săturat să fac atîtea ocoluri pe drumuri secundare, cînd am fi putut merge pe șoselele „bătătorite“ și-am fi ajuns de mult la Nitz.

— Nu vreau să vă supăr, domnule locotenent, dar tot atît de bine era posibil ca nerespectînd ordinul, astăzi să nu mai fi trăit defel. Acum nici în Berlin nu mai există un control absolut.

— Cu atît mai mult, Otto, înseamnă că un control absolut nu mai există nicăieri, nici pe drumurile principale, nici pe cele secundare. Nu mai rezist fără un duș cald la pensiunea doamnei Yvonne și fără să-mi umplu nările cu parfumul de violete din părul unei femei tinere, mi-a răspuns el, captivat de-a binelea, de ideea ce-i intrase în cap.

— Dumneavoastră sînteți șeful acestei misiuni, i-am zis eu, dumneavoastră hotărîți ce facem și ce nu, dumnea-

voastră răspundeți. Eu habar n-am de toată aventura asta.

Locotenentul a început să rîdă în hohote. Era un rîs straniu, care m-a pus pe gînduri, un rîs nesănătos, nepotrivit cu locotenentul și cu tinerețea lui... Dar după tot ce știam că îndurase pe front, mi-am zis că nu mai putea fi de mirare.

Subofițerul făcu o mică pauză, dădu paharul pe gît, apoi observînd că Leon i-l umpluse la loc, remarcă pe un ton vesel :

— De mult n-am mai participat la un raport atît de agreabil, domnule căpitan... Și cum vă spuneam, continuă el relatarea, după ce a isprăvit cu rîsul acela bolnăvicios, de care parcă nu reușea să scape, locotenentul mi-a zis :

— Prietene, nu numai că vei ști despre ce-i vorba, dar mă vei ajuta să-mi realizez planul. Îți închipui că n-aș vrea să știe altcineva decît noi doi. Așa că, în apropierea pensiunii de care îți vorbesc, vei avea o pană nenorocită, care îți va lua o zi și-o noapte ca s-o remediezi... Vom intra în pensiune pe rînd. Eu primul, tu după mine. Vei găsi locul cald...

— Este imprudent ceea ce propuneți, domnule locotenent, l-am atenționat eu. Se poate afla foarte ușor că ne-am abătut de la traseu. Mai bine renunțați, vă rog eu. O să se afle și...

— Bineînțeles că se va afla, Otto, voi raporta personal această deviere. Nu am primit o indicație precisă pentru cazul în care avem vreo neplăcere din cauza autocamioanelor ! A trebuit să mă orientez, înțelegi ? !

— ...Aici poate că am greșit, domnule căpitan. M-am lăsat înduplecat. I-am dat ascultare, văzîndu-l atît de hotărît. Faptul că intenționa să raporteze personal abaterea de la traseu fusese un motiv în plus să mă determine să cedez. În aceeași măsură aveam încredere în propria-mi persoană. Nu sînt un antialcoolic, dar n-am băut niciodată atît de mult încît să-mi pierd controlul.

— Dar nu era singura ispită pe care o puteai întîlni la pensiune, camarade, îl întrerupse Leon.

— Ah, vorbiți de domnișoarele de acolo ! Nu, domnule căpitan, sînt un om în vîrstă, am familie, cum vă închipuiți că m-aș deda la...

— Nu-i nimic, Otto, nu-i nimic, continuă... Să nu ne depărtăm de subiect, îl îndemnă Leon, aducînd o cană cu apă. Apropie apoi două pahare lîngă cele cu coniac și-l privi atent pe subofițer, lăsîndu-l să înțeleagă că nu scapă nici un cuvînt.

— Am ajuns la pensiunea doamnei Yvonne, unde am mîncat pe cinste. Apoi, locotenentul a urcat într-o cameră la primul etaj. Totul a mers conform celor hotărîte de el pe drum. Eu am desfăcut carburatorul mașinii și mi-am făcut de lucru în apropierea vilei în care se afla pensiunea... A trecut o oră, au trecut două...

Așteptîndu-l, am auzit unul dintre autocamioane aflat în spatele meu, demarînd. Am privit nedumerit în urma mașinii ce se depărta într-un nor de praf. Apoi am observat în preajma celuilalt autocamion desfășurîndu-se o luptă. Mi-am luat automatul ce stătea agățat pe un perete al mașinii și am tras o rafală. Nu-mi dădeam seama ce se întîmpla acolo, dar speram că atacatorii vor intra în panică, se vor mulțumi cu capturarea unuia dintre autocamioane și se vor retrage. Dar și cel de-al doilea autocamion a întors brusc și a pornit-o pe urmele primului, în timp ce o mînă necunoscută trimise cîteva gloanțe asupra mea, care din fericire nu m-au atins. Atunci a apărut și locotenentul, cu ținuta în dezordine, cu o figură răvășită. A înconjurat în fugă vila cu pistolul pregătit, fără să mai întîlnească pe cineva.

— Continuă traseul, Otto, mi-a zis el, după ce s-a întors la singurul autocamion ce ne rămăsese. Pierderea nu este prea mare. Tot ceea ce-i important se află în autocamionul acesta...

— Să mergem atunci, i-am zis, făcîndu-mă că n-am înțeles îndemnul lui de a pleca singur.

— Fără mine, Otto. În condițiunile astea eu nu mai pot continua... Regret că nu am executat întocmai ordinul și că nici ție cel puțin nu ți-am dat ascultare... Du-te, Otto, du-te, cine știe ce se mai poate întîmpla...

— Domnule locotenent...

— Execută ordinul, băiete. Caută să ajungi teafăr la Nitz !

Am simţit cum mă cuprinde panica. Am demarat puternic şi am pornit la drum. În urma mea mi s-a părut că aud pocnetul pistolului. O fi fost o nouă încăierare, sau poate... locotenentul. Nu ştiu... Eu primisem ordin din partea lui să mă îndrept spre destinaţie şi pînă aici am mers aproape continuu.

Subofiţerul relatase ultima parte a faptelor cu glas scăzut. Era într-adevăr epuizat. Leon îi umplu iar paharul ; subofiţerul îl goli dintr-o sorbitură şi continuă cu glas schimbat :

— Cred, domnule căpitan, avînd în vedere afirmaţia locotenentului, că în autocamionul din curte sînt materiale de valoare. Eu unul mi-am făcut datoria, cred că am făcut tot ce depindea de mine...

Leon Blok îl privi cu compătimire. Sorbi din nou din paharul cu coniac, apoi se apropie de fereastră. Din camera lui se vedea întreaga curte a şcolii, acoperită acum de o peliculă umedă. Nici o mişcare. Era de presupus că tot personalul şcolii se retrăsese în încăperi.

„Oare cîţi mai sîntem ?" se întrebă, aţintindu-şi privirea spre biroul directorului.

Putea crede că a visat tot ceea ce s-a întîmplat în ultimele douăzeci şi patru de ore : săritura lui Archibald din maşină în plin mers, despărţirea de Grette, veştile ciudate pe care i le adusese acest Otto, dar mai ales fuga directorului... ale cărui fraze optimiste trăiau intens în memoria lui.

— Leon Blok, îi spusese directorul cu cîteva zile în urmă, dumneata îţi dai seama cît de senzaţională este viaţa unui spion ? ! Ea cuprinde două laturi, continuase directorul, plimbîndu-se prin birou cu mîinile la spate, transpus, aproape uitînd de prezenţa lui Leon. Una, şi cea mai importantă, o constituie valoarea informaţiilor pe care el le obţine, iar a doua este viaţa aventuroasă, de supraom, în care canoanele şcolii au devenit pentru el reguli de viaţă. Şi dacă spionii sînt supraoameni, atunci ce sînt acei oameni care i-au format ? !

Se întorsese brusc spre el, așteptînd parcă o confirmare. Dar Leon tăcea.

— Zilele trecute, își continuă directorul perorația, stăteam de vorbă cu unul dintre foștii mei elevi, venit să mă vadă. Mi-a povestit despre insistența unei femei, al cărei soț era în atenția lui. Femeia s-a străduit luni de-a rîndul să-l convingă că este deosebit de frumoasă și mai ales deșteaptă, că toți bărbații sînt morți după ea. Desigur, elevul meu a fost întrutotul de acord, ba mai mult, i-a arătat noi calități pe care ea nu și le descoperise încă, dar atitudinea lui dădea de înțeles că totul era valabil pentru alți bărbați, nicidecum pentru el. Spune, Leon, faptul că acest bărbat tînăr nu s-a îndrăgostit de femeia aceea, într-adevăr deosebită, care a început să-l urmărească desperată, uitîndu-și demnitatea, riscîndu-și poziția socială, nesocotind reputația soțului, cui se datorează? Jocul acesta cu destinul oamenilor, un joc frumos sau urît, dar care mie îmi place întotdeauna, cine-l conduce? Un simplu agent, un spion obișnuit? Nu. Categoric, nu. Cei care l-au format, profesorii lui, ei sînt adevărații supraoameni... Și am de gînd ca pe viitor, cu femeile de genul celei de care ți-am vorbit, să procedez altfel : am să las agentul s-o accepte, să pară îndrăgostit la rîndul său, iar atunci cînd ea se va simți mai bine, să-i spună că el este spion și că trăiește din informațiile secrete pe care i le-a smuls soțului ei. Ce crezi că va face această femeie, Leon? Va alerga la soțul ei să-i spună : „Ești în primejdie!" Poți să răspunzi, Leon?

— Pot să presupun, domnule director.

— Da, așa este, strigase directorul, așa cum obișnuia s-o facă în timpul cursurilor, cînd un elev dădea un răspuns pe placul său. De asta îmi placi, Leon, de asta am insistat atîta să vii să lucrezi cu mine... E o meserie în care vom lucra pînă la sfîrșitul vieții!...

Prin perdeaua de ploaie Leon privea spre biroul directorului. „De ce ai fugit, continuă el dialogul cu superiorul său, de ce n-ai rămas să continuăm pînă la urmă, să tragem adevăratele concluzii despre oameni, despre curajul lor? De ce ne îndemni pe toți la lașitate?!... Sîntem niște lași!"

Leon nu se putea dezlipi de lîngă geamul umed și rece. Îl întîlnise pe director cu o zi în urmă. Părea îmbătrînit. Trecuse fără să-l observe.

Ajunsese oare la niște concluzii, care l-au determinat să fugă ? Asta era oare soluția cea mai bună chiar și pentru ei, pentru „supraoameni“ ? Leon se întoarse spre sticla aproape goală. „Nu mai este nimeni aici, își zise el, au plecat toți“. Gîndul acesta i se înfiripă ciudat de repede. „Aici este pustiu, nu mai este nimeni... Doar subofițerul ăsta, care sforăie pe canapea, beat turtă...“

Îi controlă buzunarele vestonului rămas pe marginea scaunului. Găsi cheile de contact ale camionului, și cîteva acte. Le luă, le cumpăni cîteva clipe în mînă, apoi se decise brusc. Avea o idee. Privind spre biroul directorului, își spuse radiind de mulțumire : „Da, domnule director, noi sîntem supraoamenii !“ Părăsi încăperea zîmbind. Păcat că subofițerul băuse prea mult și nu mai rămăsese măcar un păhărel ce s-ar fi cuvenit închinat în sănătatea directorului...

În buzunar zornăiau cheile autocamionului. Porni pe coridorul lung, spre aripa unde locuiau elevii. Ajuns în dreptul camerei în care locuise Grette, încetini fără să-și dea seama. Regreta cu adevărat că acum, cînd se apropia sfîrșitul, cînd soarta îi făcuse cadou valoarea inestimabilă a acelei arhive, nu o putea folosi împreună cu femeia pe care o iubise atît...

În cămin găsi doi elevi tineri și vînjoși, care jucau cărți în tăcere. La intrarea lui, se ridicară și încremeniră în poziție de drepți. Leon le făcu semn să-l urmeze. Folosindu-se de ei, descărcă autocamionul și transportă lăzile cu documente în laboratorul fotografic. Din cînd în cînd își reamintea de fuga directorului, presupunea lipsa profesorilor din școală și atunci mușchii feței i se crispau neliniștiți. Trebuia să se grăbească. Cei doi elevi fotografiau în tăcere filă după filă, apoi duceau dosarele la crematoriul aflat în capătul holului. Din ordinul lui Leon, dosarele urmau să fie distruse. „Trebuie să mă grăbesc, își spunea Leon. Nu se știe cine a mai rămas prin școală, nu-mi pot da seama cum ar fi interpretată această inițiativă a mea, care va fi descoperită imediat ce fumul va ieși prin hornul crematoriului.“

— Domnule căpitan, i se adresă unul dintre elevi, dosarul acesta conține o serie de materiale care își pierd valoarea prin fotografiere.

— De ce ? întrebă Leon aplecîndu-se și el asupra dosarului.

— Uitați-vă, acestea sînt chitanțe în original. Mă îndoiesc că în fața fotografiei unui asemenea document, cel în cauză va reacționa în același mod ca atunci cînd s-ar confrunta cu originalul.

Leon surîse afișînd un aer superior. „Isteț băiatul ăsta", își zise el.

— Aceasta nu este o problemă care să ne împiedice. În primul rînd că într-un șantaj nu prezinți de la început materialul original și-apoi, trebuie să ai în vedere faptul că cel în cauză este obsedat de cele petrecute. Un singur cuvînt, o aluzie oricît de discretă, va fi suficientă ca să creeze în el reacția dorită, să înceapă să se simtă dependent de tine.

Leon scoase din dosar una dintre acele chitanțe de care îi vorbea elevul. Era întocmită cu un scris precipitat, nervos. Înscrisul atesta faptul că Alexandru Ghinea din București primise din partea maiorului Stross suma de 500 000 de lei pentru informațiile furnizate.

Leon se apropie de fereastră. Afară începuse din nou să ningă. Ningea cu fulgi mici și deși. Părea că natura vroia să-l izoleze de lume, să-i creeze condiții să lucreze în tihnă. Da, să lucreze în tihnă... Se simți îndîrjit deodată. Era furios pe lumea aceea ce se ascundea în spatele valurilor de zăpadă, pe lumea care dădea peste cap diviziile Wehrmachtului, care determinase retragerea directorului, pentru că nu putea fi altceva decît o retragere, pe lumea aceea ascunsă de peretele alb al zăpezii, care îl despărțise de Grette...

„Nu-i nimic, își zise el, ne vom mai întîlni. Auziți ? Ne vom mai întîlni..."

Cu brațele încărcate de ultimele dosare ale arhivei, transpuse pe peliculă fotografică, cei doi elevi pășeau în spatele lui Leon plini de importanță.

Nici unul dintre ei nu bănuia în acel moment gîndul profesorului : „Cred că ar fi cazul să termin cu ei, acum !"

Din cele cîteva date pe care le reținuseră în timpul fotografierii dosarelor își dăduseră seama de importanța acelor hîrtii. Iar activitatea lor în școala de la Nitz îi făcea să intuiască că, ei, elevii căpitanului Blok, au luat parte la o acțiune deosebită. Aceste materiale, pe care le fotografiaseră, aveau să rămînă mai departe în posesia celor de la Nitz. Salvarea lor era neîndoios legată și de numele lor. Iată de ce, cei doi duceau dosarele în brațe, pășind ca-ntr-un adevărat ritual.

Dar în momentul în care flăcările cuprinseseră nemiloase filele dosarelor, în spatele celor trei se auzi strigătul amenințător al lui Otto :

— Mîinile sus, nu mișcați !

Unul dintre elevi, surprins, încercă să se întoarcă, dar căzu ciuruit de rafala pornită din țeava automatului. Gestul demonstra evident hotărîrea de care dădea dovadă subofițerul sau nebunia ce-l cuprinsese. Nu mai avea nici o importanță despre care din ele era vorba ; pentru Leon Blok pericolul era iminent.

— Subofițer Otto Schwartz, gîndește-te ce faci, i se adresă Leon hotărît, fără să se întoarcă.

— Nimic altceva decît să lichidez un grup de trădători, domnule căpitan.

Leon Blok sesiză ultimele două cuvinte și pe fața lui crispată pînă atunci, jocul gălbui al flăcărilor descoperi începutul unui zîmbet rece :

— Trădător este cel care-și permite să circule cu autocamioanele, conținînd arhivă secretă, pe drumuri nesigure, iar nu cei care le-au asigurat păstrarea în cîteva filme, așa să știi, subofițer Otto Schwartz.

Urmă un moment de liniște. Leon Blok se întreba de ce nu apăruse nimeni alarmat de rafala trasă de subofițer asupra nefericitului elev. „Da, nu mai este nimeni. Sînt aproape singur în școala asta care mai are cîteva santinele pe la garduri, dacă nu vor fi plecat și acelea“.

Se întoarse, auzind lamentările subofițerului :

— Ce-am făcut, ce-am făcut...

Lăsase automatul să cadă alături și își rezemase trupul încovoiat de un perete.

Leon Blok scoase cu o mişcare scurtă pistolul şi, cu aceeaşi repeziciune, apăsă de două ori pe trăgaci. Corpul subofiţerului căzu cu o bufnitură grea pe podea.

— Exact ceea ce merita, spuse elevul aflat în spatele lui Leon.

Dar Leon execută o mişcare la fel de rapidă şi trupul celui de-al doilea elev căzu. Leon Blok rămase încordat cîteva momente. Nu se auzea nimic.

Rînd pe rînd, ridică cele trei cadavre şi le aruncă în crematoriu. Reglă o cantitate mai mare de combustibil şi, fără să se uite la flăcările care mistuiau trupurile celor trei nefericiţi, se îndreptă grăbit spre laborator. Developă filmele în linişte, aşa cum lucrase întotdeauna în laboratorul foto, le aşeză la uscat, şi privi mulţumit cîteva imagini. Apoi, uitîndu-se la valurile de ninsoare ce continuau să cadă fără zgomot, şopti printre dinţi : „Ne vom mai întîlni ! Aşa să ştiţi ! Ne vom mai întîlni !"

*

Au urmat ani de incertitudini, de zbucium, şi de aşteptare... Pînă într-o zi cînd în corespondenţa lui au apărut veşti interesante, transmise de un vechi prieten care dorea să-l reîntîlnească urgent. Era vorba de informaţii pe care prietenul lui Leon le obţinea într-un lagăr de emigranţi. Amîndoi îşi propuseseră să fie prudenţi, deoarece informaţiile obţinute prin interogarea emigranţilor nu erau transmisibile, prietenul lui Leon riscînd să rămînă fără slujbă. Şi poate nu numai atît.

Cei doi se întîlniră într-o berărie pe care cu ani în urmă o frecventau cu plăcere.

— Se pare că ai noroc, începu prietenul său. Am găsit pe una din fişe numele pe care îl cauţi tu.

— Şi ?

— Şi m-am ocupat personal de cel care adusese în discuţie această familie. Închipuieşte-ţi că „sursa" respectivă urma să părăsească lagărul a doua zi... Cînd mi-am dat seama de lucrul ăsta am convocat-o imediat la o „discuţie". Mi-a spus destule despre cei care te interesează, adică tot ce a ştiut.

— Sînt numai ochi şi urechi.

— În familia Ghinea au fost mai mulți militari de carieră. Alexandru Ghinea a avut gradul de colonel și a decedat de curînd. Cred că nu te mai interesează.

— Spune-mi tot ce știi, vreau toate informațiile despre această familie.

— Atunci trebuie să încep cu nepotul lui, care este mult mai interesant. Este inginer, ambițios, de perspectivă.

— Nu, își întrerupse Blok prietenul, continuă cu ceea ce știi despre colonelul Ghinea.

— Bine, Leon. Spre regretul meu trebuie să-ți spun că Alexandru Ghinea a fost întotdeauna ostil armatei germane și că nu împărtășea vreun sentiment favorabil altei armate, în afara celei române !

„Foarte curios lucru !", își zise Leon reamintindu-și de chitanța fotocopiată din arhiva bietului Otto Schwartz.

— Fiul său n-a îndrăgit uniforma militară. A urmat cursurile institutului politehnic, devenind inginer. Este un om de valoare medie ca și soția lui, care lucrează ca dactilografă.

— Soția colonelului mai trăiește ?

— Intenționat am lăsat-o la urmă. Nenorocita de la care am obținut informațiile este o bună prietenă a Aurei Ghinea, care trebuie să aibă acum vreo șaptezeci de ani.

— De ce „nenorocita" ?

— Cum crezi că ar putea fi numită o persoană care la o vîrstă înaintată pornește hai-hui, prin lume, luată așa, de val ?

— Omul speră toată viața, prietene.

— De acord, omul speră că va ploua și va avea o recoltă mai bună. Speră că într-o afacere va întîlni un partener care să-i convină și împreună vor cîștiga. Un tînăr admirîndu-și chipul în oglindă înainte de a pleca la un bal speră că va întîlni o fată frumoasă sau chiar mai multe, care se vor îndrăgosti de el și va fi în încurcătură pe care s-o aleagă, dar să...

— Oprește-te, îl întrerupse Leon. Te rog să nu mă prelucrezi. Nu este cazul. Să revenim la soția colonelului Ghinea. Și lasă-i pe emigranți să-și urmeze destinul, că deocamdată trăiești pe spinarea lor, iar patronii tăi nu te plătesc rău. Vei lua și de la mine ceva și dacă mai

reușești să lucrezi „la negru" cu cîțiva oameni de încredere, ca mine, devii cineva. Hai, dă-i drumul, îl îndemnă Leon făcînd semn barmanului să mai aducă un rînd.

— Bibi Ghinea, acesta este diminutivul Aurei Ghinea, pare o persoană deosebit de simpatică, îți reproduc exact cuvintele „sursei", continuă prietenul lui Leon. „Deși are șaptezeci de ani și s-a îngrășat foarte mult, continuă să fie atrăgătoare prin verva pe care o are în conversație. A călătorit mult, cunoaște trei sau patru limbi străine. A fost o femeie frumoasă și, după cum chiar ea recunoaște, n-a scăpat nici o ocazie unde se putea distra sau își putea etala toaletele." „Sursa" mea, deși mai tînără, s-a simțit întotdeauna bine în compania acestei femei bătrîne și de altfel intenționează, după plecarea din „așezămînt" și după ce-și va găsi un rost, să poarte o intensă corespondență cu bătrîna ei prietenă.

Leon Blok căzu pe gînduri. Da, primise destule informații la care trebuia să reflecteze. Se înfiripa ceva. Exista un punct de plecare. Această „nenorocită" sursă trebuia neapărat să fie sub controlul lui. „Dar pînă atunci, ia să vedem, își zise el, fără să-și manifeste satisfacția, ce mai aflăm despre nepotul bătrînei Bibi Ghinea, nepotul lui Alexandru Ghinea, colonel, fost agent al Gestapoului, fost..."

— Nepotul colonelului, Cristian Ghinea, a urmat ca și tatăl său, Institutul politehnic. De doi ani lucrează într-un institut de cercetări. Este celibatar și se află mult în anturajul bunicii. A fost crescut de răposatul colonel și de soția sa. Face parte din categoria nepoților care își adoră bunicii. În acest context, „sursa" mea a reușit să cunoască amănunte despre Cristian, amănunte pe care urmează să le obțin la viitoarea discuție cu aceasta.

Leon sesiză în vocea prietenului său o nuanțare a conversației. Persoana aflată în lagăr, de la care avea informațiile, nu mai era „o nenorocită", ci „sursa mea". Iar informațiile pe care i le transmisese pînă atunci nu făceau altceva decît să demonstreze cît erau de utile.

— Cît vrei ? întrebă Leon.

Luat prin surprindere, prietenul său răspunse rînjind :

— De asta am acceptat să lucrez cu tine, Leon, știu că ești un tip deștept. Îmi amintesc de orele de matematică din liceu, cînd tu...

— Cît vrei ? Și lasă orele de matematică...

— Leon, n-aș vrea să mă înțelegi greșit, dar m-am gîndit și am întreprins ceva care să te favorizeze. Dar, oricît am fi de prieteni, totul trebuie plătit.

— Bineînțeles.

— În primul rînd, în dosarul sursei noastre, am menționat că această persoană cunoaște numai oameni și fapte de mică importanță, ceea ce va face ca după părăsirea lagărului să nu se mai ocupe nimeni de ea, rămînînd numai în mîna ta. În al doilea rînd, despre Cristian Ghinea nu vor apărea nici un fel de date, deci ai exclusivitate. În al treilea rînd, mă gîndesc să-i comunic persoanei că va fi vizitată de tine și să-i atrag atenția că va trebui să răspundă la întrebările tale cu aceeași fidelitate cum a făcut-o cu mine. Ajunși în punctul ăsta, rămîne doar ca eu să-ți comunic adresa unde va locui „victima".

— De ce o numești astfel ?

— Lasă că știi prea bine de ce. O să-ți dea ce-ți trebuie, și-apoi se îmbolnăvește, sau... alunecă pe-o coajă de banană... Nu ești omul care să lași fisuri.

— Atunci ar trebui să te temi și tu !

— Bineînțeles, Leon. De aceea am și procedat așa. Îmi dai banii și după aceea șterg totul din memorie. Nu voi mai ști dacă ai văzut-o sau nu, dacă te-au satisfăcut sau nu relatările ei, dacă mai este în viață sau nu. Așa că tu, sau șeful tău, vă veți aduce aminte de mine doar ca de un tip simpatic, căruia îi plăceau al dracului de mult crenvurștii și berea. Apropo, mai bem un rînd ?

— De ce nu, mai ales acum cînd mi-am cunoscut mai bine prietenul.

— Leon, Leon ! Escroc bătrîn ce ești ! îi zise amicul radiind de mulțumire. E mai bine așa, e mai bine așa, zău că da...

*

Orașul îmbrăcase haină cernită de seară. Luminile de pe bulevarde, ochi vii ai nopții, se aprinseră. Leon se

apropie cu mers liniştit de un taximetru şi aşezîndu-se comod pe bancheta din spate îi comunică şoferului adresa.

Era una dintre serile lui proaste, cînd amintirile îl copleșeau, cînd sumedenie de întrebări și de răspunsuri date parcă de altcineva i se învălmășeau în minte, într-o sarabandă neîntreruptă.

„Crezi că singura femeie cu care ai fi putut avea un cămin ar fi fost Ana-Maria ?"

„Desigur", răspundea spontan subconștientul lui.

„Atunci, de ce n-ai reușit s-o cucerești, de ce nu ți-ai stors creierii să găsești o modalitate de a te apropia de ea ?"

„Ba da, am încercat. Am devenit chiar brutal la un moment dat."

„Și ai rămas cu amintirea căldurii acelei unice îmbrățișări, nu-i așa ?"

„Da, chiar așa. Dacă s-ar întîmpla s-o întîlnesc pe Ana-Maria undeva în lume, acuzată la un proces, ori muribundă într-un spital, fără cunoștință şi cineva m-ar întreba : „Cine este această femeie ?" Aș răspunde imediat : Este soția mea. Și n-aș minți, pentru că tocmai gestul acela neinspirat, brutal, avea să mă tortureze mereu de atunci, avea să mă facă să cred că Ana-Maria a fost a mea, că am fost logodiți sau căsătoriți. Căsătorie sau logodnă de-o clipă, totuși o căsătorie. Numai pentru mine, adevărat, nu şi pentru ea, care a plecat scîrbită de purtarea mea."

„Dar de ce a fost nevoie să se ajungă aici, cînd voi doi erați amici, cînd voi doi ieșeați împreună, vă plimbați împreună ore în șir ? Ați mers de atîtea ori la cofetăria de lîngă Nitz, doar ?"

„Totul din cauza acelui copil părăsit în fața vilei ei."

„Și totuși nu pot crede că un bărbat nu găsește în cele din urmă calea pentru a-și apropia o femeie. Prin însăşi existența ei femeia își dorește un bărbat. Calea pe care se vor întîlni rămîne doar un act secundar, de decor."

„S-ar fi găsit o modalitate, pînă la urmă, cu o singură condiție."

„Care ?"

„Aceea de-a nu exista un al doilea bărbat, în spatele căruia ea să se poată ascunde, ori unde să rămînă definitiv."

„Deci, Archibald ?"

„Da, Archibald, bărbatul acela slăbănog și lung, pe care l-am găsit în fața ei dansînd cu scaunul în brațe sau dracu știe ce făcea, ce metodă mai era și aia de a suci mințile unei femei..."

— Spuneți-mi, domnule, i se adresă taximetristul politicos, să vă aștept ?

Leon Blok își duse mîna la frunte, dezmeticindu-se. Nu era prima oară cînd i se întîmpla așa ceva. Plăti șoferului, adresîndu-i-se în timp ce părăsea autoturismul :

— Nu, nu este nevoie. Păstrează restul.

Cu mișcări repezi se apropie de o casă întunecoasă unde intră furios pe gîndurile lui, pe el, pe viața lui...

*

Încet, încet, Archibald, sprijinit de Grette, traversă cîmpia ce se întindea între pădurea care-l adăpostise o noapte și localitatea necunoscută, spre care cei doi își îndreptaseră pașii și speranțele. Se însuflețiră cînd își dădură seama că se aflau lîngă un sat.

— Întotdeauna orașele sînt cele cu ochii cei mari ai poliției deschiși și nouă numai așa ceva nu ne trebuie acum, îi spusese el Grettei, continuîndu-și mersul din ce în ce mai greu.

Și într-adevăr, șansa i-a ajutat să găsească găzduire cu ușurință.

— Un accident de automobil, explică Grette gazdei, o bătrînă care se bucură văzînd banii oferiți, lăsînd să se înțeleagă că nu o interesa nimic altceva. Îngrijorătoare părea în schimb situația lui Archibald : umărul i se umfla din ce în ce mai tare, și frisoanele puternice îl zguduiau fără milă. Grette îi făcuse ceai din zahăr ars și-i schimba mereu compresele la umăr și genunchi. Îl înfășurase cît putuse mai bine cu un cearșaf, îl acoperise cu două pleduri aduse de bătrîna gazdă. După fiecare compresă schimbată, el i se adresa pe un ton plat :

— Mulțumesc, Grette, mulțumesc mult...

A urmat o noapte lungă pentru amîndoi, în care au adormit și s-au trezit de mai multe ori. A doua zi situația lui Archibald părea mai bună, iar Grette se simțea ceva

mai odihnită. Continuau să stea amîndoi fără să se ridice, el în patul ce ocupa o mare parte din încăpere, ea pe o canapea pe care își amenajase un loc de dormit.

— La ce te gîndești ? îl întrebă Grette, întorcîndu-se cu fața spre el.

— Îmi imaginez cum am reacționa amîndoi, dacă ar intra cineva pe ușă acum și ne-ar spune că s-a terminat războiul.

Grette simți o ușoară emoție. Continua să privească la bărbatul slăbănog și lung, nebărbierit și înfășurat cu pleduri și cîrpe, de care se simțea atrasă. Da, nu mai încăpea îndoială : se îndrăgostise de el, și îl iubea mai mult auzindu-l acum că vorbea de încetarea războiului. Pentru el nu existase nici o misiune, sau dacă avea vreuna, aceasta era de a rămîne în viață și de a se întoarce acasă...

Dar pentru ea exista oare vreo altă misiune decît aceea de a trăi ? „Să fii femeie și să fii fericită !“ îi revenise de atîtea ori în minte. Unde auzise asta ? Citise undeva ? Nu mai știa. Atît ținea minte, că era vorba de căderea unei cetăți celebre, iar una din căpeteniile învinse își îndemna fiica să uite problemele de stat și să urmeze destinul obișnuit al femeii.

*

Archibald deschise ochii, încet, ca un om trezit dintr-un somn adînc.

— Ai dormit bine ? întrebă Grette așezîndu-se alături.

Înclinîndu-și ușor capul, Archibald rămase cu privirea ațintită asupra ei, de parcă atunci o vedea pentru prima oară.

— Vreau să-mi spui, Archibald Fouriè, dacă ai mai iubit pe cineva în adevăratul sens al cuvîntului sau, cine știe, poate ai mai fost căsătorit ?

— Grette, crezi că are vreo importanță acum cînd eu sînt aici bolnav, fără îngrijire medicală, surghiunit într-o căsuță țărănească străină, dacă-ți spun, ție, adevărul, presupunîndu-te o viitoare mireasă ?

— Ce altceva am putea face ? Și cred că ar fi mai bine să-mi spui Ana-Maria, sau simplu Ana.

— Să tăcem și să ascultăm, Ana, cum trece timpul și odată cu el războiul. Şi-apoi vor trece și rănile astea, și cele sufletești, și altele... Oricum, ai dreptate. Pe mine mă cheamă de fapt Andrei Ivașcu. Spune-mi Andrei.

— Bine. Dar să știi că dacă va trece timpul și odată cu el și războiul, întrebarea mea va reveni : Ai iubit vreodată cu adevărat ?

— De ce nu mă întrebi dacă iubesc acum ?

— Ar fi cea de-a doua întrebare care te așteaptă.

Bărbatul o privi din nou atent. Așa se părea, că amîndoi erau îndrăgostiți. Altfel, ea, o agentă a unui serviciu de spionaj, nu și-ar fi pierdut timpul cu dantelării ale dragostei. Spera oare în reluarea misiunii, spera într-o reușită abia de-acum încolo ? Categoric, nu. Dincolo de orice speranță, ea era o femeie îndrăgostită, iar el un bărbat care încercase să și-o apropie nu numai pentru a reuși o evadare din prizonierat, ci pentru că o îndrăgise.

Ridicîndu-se cu greutate și sprijinindu-se de perete, bărbatul slăbănog și lung răspunse exact la întrebare :

— Am iubit cu adevărat și am fost căsătorit. În urmă cu patru ani, înainte de a pleca pe front, am decis să mă căsătoresc cu o fată de care mă îndrăgostisem. Ai mei au fost însă împotriva ei. Era săracă, nu avea zestre. Dar n-are rost să-ți redau amănunte. Mi-am zis și eu, așa cum își spun toți oamenii, că timpul va ameliora relațiile dintre noi, că rudele se vor împăca cu gîndul că nu m-am căsătorit cu o fată bogată.

Urmă o pauză. Andrei era vizibil afectat de amintirea faptelor relatate.

— Cum o cheamă ? întrebă Ana-Maria.

— Nu are nici o importanță. Ai mei nu i-au pronunțat niciodată numele. Era o fată fără nume...

Se așternu liniștea. După cîteva clipe, el urmă :

— Am făcut și nuntă. Ți-am povestit cîteva din obiceiurile de la noi, pe acesta nu cred că voi putea să ți-l redau.

— Dacă sînt întîmplări neplăcute, ai putea să te oprești aici, îl întrerupse Ana-Maria.

— În linii mari, continuă el, totuși lucrurile s-au petrecut cam așa : au sosit cîțiva invitați, dintre prietenii noștri cei mai apropiați și atît... Locurile rezervate pentru rudele mele rămăseseră neocupate, tacîmurile neatinse.

Era o nuntă cu lăutari hotărîți să cînte tot timpul, o nuntă cu mireasă frumoasă. Se zice că toate miresele sînt frumoase, dar fata fără nume mi se părea că le întrecea pe toate. Mergeam la poartă și mă uitam în lungul șoselei. Înseamnă că tata nu vine, îmi ziceam eu. Poate vine fratele meu. După un timp mă dumiream. Nu vine nici fratele meu, dar vărul Ilie trebuie să vină. Și nu venea nici el. Se înnoptase, negura grea a nopții căzuse ca o cortină de plumb. Cînd și cînd apărea cineva ca o pată de întuneric. Nu erau cei pe care îi așteptam. Fata fără nume a avut parte de o nuntă fără nuntași.

— Înțeleg că trăiește și te așteaptă ?

— Nu, nu mă așteaptă. În același an a murit din cauza unei sarcini toxice.

— Și copilul ?

— Și el.

Ochii bărbatului erau pătați de umbrele lacrimilor.

— Vrei să-ți răspund și la cea de-a doua întrebare ?

— Ți-am mai pus o altă întrebare ?

— Da, voiai să știi dacă te iubesc.

— Să lăsăm asta acum. Ia să văd în ce stare se află umărul tău și să ne gîndim cum ajungem acasă.

— Acasă la cine ? întrebă el. Și fără să aștepte un răspuns, continuă să mediteze : Oare cîte case au mai rămas întregi ? Cîți dintre oameni au fericirea să mai poată spune : „Te invit la mine acasă !“ ?

— Dar tu scriai în compunerile tale, că la voi în cîmpia aceea, al cărei nume nu mi-l reamintesc, nu-i nevoie de casă. „Te poți culca foarte bine pe iarbă ca pe o saltea și tragi peste tine, acoperindu-te cît mai bine, o cuvertură încrustată cu puzderia de stele, ori cu ochi de domnițe, ochi de mirese, priviri de fete frumoase.“

— Ții minte toate astea ? o întrebă el mirat. Cum ai reușit ? Le-ai învățat ca pe o poezie ?

— Mi-au plăcut. Voiam să te cunosc cît mai bine, le-am recitit și le-am reținut.

— Mai știi ?

— Da.

— Mai spune-mi, îmi place și mie să le aud.

„Iar dacă la miezul nopții vei auzi caii galopînd pe cîmpie, să nu te ridici pentru că deranjezi cavalcada stră-

moșilor, care trec noapte de noapte apele Styxului, ca să revadă locurile dragi. Dormi liniștit, ei vor pleca de-ndată ce se aud cîntecele cocoșilor dis-de-dimineață, trăgîndu-și peste față glugile negre. Te vei scula, nu la răsăritul soarelui, pentru că în cîmpia de care vorbesc eu, nu există răsărit de soare... Răsărit de soare există acolo, unde oamenii au timp să-l admire, unde oamenii sînt dispuși să-l privească astăzi, regretînd că este prea mult pînă mîine la o nouă întîlnire cu el. Plaiul după care tînjesc, are în schimb scîrțîitul roților pe drumurile nevoii. Pînă cînd ? Cine poate să știe !"

Ana-Maria se opri. Andrei Ivașcu recunoscuse în întregime textul și era emoționat. Duioșia cu care ea îl recitase era de-a dreptul surprinzătoare.

— Grette ! Ana-Maria ! Vino te rog, lîngă mine.

— Nu mă simți lîngă tine ? întrebă ea, lăsîndu-se moale în îmbrățișarea lui.

*

Urmaseră zilele acelea de căutări zadarnice și serile, mai ales serile, cînd Leon o aștepta pe Grette să apară. „Este imposibil ca această oarbă devoțiune, această semitrăire în speranța regăsirii ei, să fie irealizabilă" își spunea el la fiecare pas, în orice clipă de răgaz.

Și atunci, se petrecuse întîlnirea lui cu Yvonne, o tînără elvețiancă, care semăna leit cu Grette. Yvonne, micuța vînzătoare din Zürich, îi întrerupsese călătoriile pentru două săptămîni. Seară de seară se aflase la masa unde simpatica ospătăriță își servea clienții. I-au trebuit cinci zile lui Leon pînă s-a hotărît să schimbe cîteva cuvinte cu ea. De fapt, în aceste zile decisese să șteargă amintirea adevăratei sale iubite, schimbînd-o, e drept, cu o făptură care îi semăna leit.

În seara aceea, Yvonne se îndreptase spre masa pe care Leon o avea rezervată, zîmbind, degajată, ca orice ospătar care își cunoaște clientul și îi știe preferințele.

— Domnule Blok, i se adresă ea pe un ton familiar, astă-seară vă recomand iepure cu măsline. Este un vînat proaspăt pregătit. Avem de asemenea, un vin roșu pe care îl servim doar clienților de a șaptea zi...

— Te-ai și plictisit de mine? o întrebă Leon, uitîndu-se la ea cu o privire scrutătoare.

— Se poate, domnule Leon, dimpotrivă, trăiesc cu impresia că vă cunosc de cînd lumea și-mi făceam reproșuri că nu vă pun la dispoziție toate onorurile casei.

Leon își ridică iarăși privirea spre ea. Localul nu era aglomerat și tînăra ospătăriță își putea permite să se angajeze într-o discuție mai lungă cu clientul ei.

— Yvonne, Yvonne, continuă Leon. Cine ți-a pus numele ăsta?

— Nu vă place?

Leon nu răspunse imediat. Uitîndu-se în lista de bucate, o întrebă de parcă în acel moment intrase în local:

— Ce-ai spus că ar trebui să prefer, vînat?

— Da, domnule. Vă las să consultați lista.

Și Yvonne se îndreptă spre altă masă cu mișcări indiferente, ce păreau să-i spună numai lui: „Ești ciudat, domnule Leon, ești un tip bizar, cred că-i mai bine să stau departe de dumneata."

Dar nu era prima oară cînd lui Leon i se întîmpla asta. Nu era prima oară cînd întîlnea femei atrăgătoare al căror farmec îl ademenea. Nu era prima oară cînd încercase să rupă cu trecutul, să uite pentru totdeauna că a existat o femeie pe care a iubit-o și care de fapt nu s-a numit Grette. O femeie care rîdea cu toată ființa...

— V-ați hotărît? reveni Yvonne la masa lui Leon.

— Rămîn la ceea ce mi-ai recomandat mai înainte. Și aș vrea să te mai întreb ceva.

— Spuneți, vă rog.

— Ce-ai zice de o „ieșire" împreună la terminarea programului tău, la un bar de noapte?

Pentru o clipă privirile lor se întîlniră. În ochii ei se putea citi adevărul. Da, aceasta era deosebirea. Dacă chipul acestei tinere simpatice trăda de la bun început ceea ce gîndea, ochii Anei-Maria, alias Grette, fuseseră pentru Leon întotdeauna o enigmă. Și nu era un novice.

*

Escapada la barul de noapte era plăcută. Leon avea senzația că în sfîrșit depășise impasurile de pînă atunci,

A dansat de cîteva ori cu Yvonne, pe care și-a apropiat-o pătimaș din ce în ce mai mult. Și chiar cînd ritmul muzicii devenise de-a dreptul diabolic, cînd dansatorii improvizau mișcări din cele mai curioase, Leon se adaptă atmosferei zgomotoase. Chiar și atunci cînd Yvonne dansă cu un tînăr mulatru nu-și dădu seama că tinerețea făcea din dansul acela rapid o barieră între generația lor și aceea a lui Leon. De la război se scurseseră cîțiva ani și nu odată remarcase fire albe la tîmple. Nu uitase să-și spună cînd împlinise patruzeci de ani : „De-acum sînt în plină maturitate !" dar cum ar fi putut să se salveze de imaginea Grettei decît găsind o altă femeie care să-i semene cît mai mult cu putință ? Uita Leon că și Grette ar fi trebuit să aibă aproape patruzeci de ani ? Nu-și dădea oare seama că ingenua Yvonne era mult mai tînără decît aceea pe care el o căuta ? Dacă întîmplarea, și poate nu cea mai fericită, ar fi adus-o pe Grette în acel moment pe ringul de dans, cu un alt bărbat, atunci prezența celor două femei alături ar fi putut să-l trezească, ar fi putut să-i arate că Grette pe care o iubise el nu mai e ca Yvonne, ci e Grette de acum, la cei aproape patruzeci de ani.

Muzica se întrerupse brusc și tînărul mulatru o conduse pe Yvonne pînă la masa lui Leon.

— Cum am fost ? întrebă ea, gîfîind ușor.

— Admirabilă, răspunse Leon umplîndu-i paharul cu șampanie.

— Într-adevăr ? Găsești că am fost admirabilă ? se alintă ea sorbind din cupa plină.

Leon o privea ca un îndrăgostit. Recunoștea în gesturile ei aceleași mișcări sensibile, grațioase, nestudiate, ale Grettei.

— Mergem ? întrebă el, căutînd să rămînă singur cu ea.

— Cum dorești, răspunse Yvonne, gata de plecare.

Îi propuse să meargă pe jos pînă la hotelul unde stătea el. Era în apropiere. Gîndul că în sfîrșit a găsit o fată care reușise să alunge imaginea Grettei, îl însuflețea. Se simțea tînăr, puternic, era convins că avea s-o domine pe această Grette-Yvonne, de care se îndrăgostise fulgerător.

— Yvonne, unde locuiește familia ta? întrebă el nerăbdător să avanseze starea de lucruri în care se aflau.

— Ești dornic s-o cunoști? răspunse ea tot printr-o întrebare de parcă îi auzise gîndurile.

— Îmi placi foarte mult, sper să nu mă înșel, îi zise el cuprinzîndu-i umerii.

— Familia mea, Leon, nu mai există, reveni ea la întrebarea lui. Așa că pot hotărî singură asupra situației mele. Port în schimb îndelungi discuții cu mama mea, seară de seară, cînd îi povestesc ce a fost mai important în ziua care a trecut.

— Yvonne...

— Nu, Leon, nu mă întrerupe. Să nu-ți închipui că dacă m-ai cunoscut într-un restaurant, n-aș fi avut o educație aleasă. Desigur este mai greu de remarcat faptul că un chelner are o educație autentică și nu o aparență de pregătire, care să-i permită să fie agreabil și să nu strice cheful clienților.

— Dar nu m-am gîndit la așa ceva.

— Nu știu la ce te-ai gîndit, Leon, dar dacă vrei într-adevăr să mă cunoști, îți recomand să faci abstracție de locul meu de muncă. El nu corespunde cu pregătirea mea.

Mergeau alături. Priviți de departe păreau două ființe care aveau să meargă astfel pînă la capătul pămîntului.

— Vezi, Leon, continuă ea, în timpul războiului unii au pierdut mai mult, alții mai puțin...

— Iar alții chiar au cîștigat, completă el sarcastic, gîndindu-se la arhiva pe care o capturase la Nitz.

— Nu, Leon, într-un război nu există oameni care să cîștige. Pe durata lui toți oamenii pierd, mai mult sau mai puțin. Sînt familii ori neamuri care dispar în flăcările lui. Cartiere întregi se prăbușesc în gura hidoasă a morții. Se pierd în adîncimile neantului vieți, bunuri, jucării ale copiilor, ochelarii bunicilor, scrisorile de dragoste ale îndrăgostiților...

— Ei, lasă!... Sînt totuși familii, neamuri, orașe pe care războiul nu le afectează. Chiar dacă s-a numit război mondial, au fost părți ale lumii care au rămas neatinse, simțămîntul oamenilor de-acolo pentru neplăcutul eveni-

ment fiind acela al unor spectatori cărora nu le place corida.

— N-ai dreptate, îl întrerupse ea. Un război de talia celui care a trecut, a traumatizat întreaga omenire. Știi ce este aceea frica, Leon?

— Frica de moarte?

— Nu. Frica de distrugere, pentru că în timpul unui bombardament poți să scapi, fizic vorbesc. Dar ce folos dacă nu va mai exista cartierul în care trăiai, ce folos că tu ești în viață dacă prietenii tăi nu mai există, sau chiar oamenii cunoscuți numai din vedere, pe care îi întîlneai zilnic?

— Să nu dramatizăm, Yvonne, prieteni sînt peste tot, omul îi poate găsi pretutindeni.

— Asta-i adevărat, dar simți nevoia să te întorci la locurile care au fost distruse, acolo unde ți-a rămas o parte din viață...

— Ei și? Vei găsi acolo un cartier nou, modern, alți oameni la fel de veseli, o viață bine organizată, ba chiar îți vine să spui: dacă nu era războiul nu se ridica aici un cartier așa frumos sau un oraș atît de nou.

— Privești unilateral, Leon. Gîndește-te că va trebui să te oprești în fața blocurilor nou ridicate. Și să faci abstracție de ele, în imaginație ți se va derula filmul traiului anterior, pe care îl știai atît de bine și atunci, acolo, realizezi că o parte din viața ta s-a topit, ani din viața ta au fost arși odată cu acel cartier distrus în timpul bombardamentului. Și începi să te simți pe jumătate mort, sau pe trei sferturi... De parcă ai fi avut o paralizie parțială. Asta-i adevărul, Leon...

Continuau să meargă, cu același pas liniștit, fără să-și vorbească.

— Spune-mi, Leon, ce-ai făcut în timpul războiului? întrebă ea deodată, oprindu-se.

— Țara mea nu a fost angajată în război, minți el fără greutate. Nu era prima oară cînd i se punea această întrebare la care dădea același răspuns hotărît. Am făcut comerț în America de Sud...

— A, explicabil, îl întrerupse ea. Este firesc să ai un punct de vedere diferit. Dar pentru mine, care n-am putut să scot nici cadavrele părinților de sub dărîmături,

pentru mine, care am scăpat ca printr-o minune, aflîndu-mă cu totul întîmplător în altă parte, pentru mine, Leon, care n-am mai recuperat nimic din ceea ce am avut... decît partiturile a două sonate de Mozart... Atît a mai rămas din lucrurile mele, din creșterea mea aleasă, Leon! Mă poți înțelege, tu care ai făcut comerț în acel timp, departe de para de foc a războiului?...

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, Yvonne, oprește-te... Era vorba de dragoste, era vorba de noi.

— Scuză-mă, îi răspunse ea pe un ton liniștit. Sînt lucruri pe care nu le pot uita ușor...

— Ba da, Yvonne, tu trebuia să le fi uitat pînă acum, ești atît de tînără, de frumoasă, continuă el încercînd s-o îmbrățișeze.

— Nu, Leon. Nu trebuie să uităm așa ceva niciodată. Trebuie să uităm că am fost chinuiți, că viața ne acoperise într-o pîclă întunecată de fum, asta da! Dar ce înseamnă războiul, cine sînt oamenii care îl poartă, asta nu trebuie să ne scape niciodată din vedere.

— Bineînțeles. Astăzi nu mai vrea nimeni să moară, toți vor să trăiască, și încă foarte bine...

— Știi ceva, Leon, am o idee. Tu, care n-ai cunoscut războiul, care toată viața n-ai făcut altceva decît să-ți vezi de afacerile tale, nu vrei să te înscrii într-o organizație care luptă împotriva războiului? Te prezint eu. Peste două zile avem întîlnire. Cel care conduce ședința îmi va da mie cuvîntul, vom ieși în față amîndoi și eu, îți voi face o scurtă prezentare: „Doamnelor și domnilor, vi-l prezint pe Leon Blok, comerciant, cetățeanul unui stat liber și independent, care n-a cunoscut niciodată războiul..." N-ai fost niciodată militar, Leon?

— Nu, răspunse el scurt, uimit de întorsătura pe care o luase discuția.

Ea își reluă poziția pe care intenționa s-o aibă peste două zile în fața organizației continuînd prezentarea lui Leon, în timp ce el încerca s-o revadă iarăși pe Grette, pe care nu și-o putea imagina vreodată în acea postură de militantă în care se afla transpusă Yvonne.

„...Leon Blok este omul care n-a auzit vuietul bombardierelor năpustindu-se în picaj pentru a bombarda orașele,

pentru a ucide oamenii, Leon Blok este omul care n-a îmbrăcat niciodată o uniformă militară, care nu a folosit vreo armă, care nu a aruncat o grenadă. Viața l-a ajutat să nu aibă nevoie de așa ceva. Iată de ce m-am gîndit să vi-l prezint astă seară pe acest om fericit, care nu a cunoscut războiul, ale cărui gînduri nu sînt în vreun fel tulburate de grozăviile războiului și care dorește să rămînă astfel întotdeauna..."

— Ți-a plăcut ? îl întrebă ea prinzîndu-l de braț.

— Nu, răspunse el sincer.

— Ce nu ți-a plăcut ?

— Nimic nu mi-a plăcut, mai ales atitudinea asta a ta de agitatoare pătimașă. Tu ești femeie, și trebuie să rămîi așa. O femeie care s-a urcat la o tribună și de acolo își îndreaptă brațul amenințător ori face semne disperate „Veniți, veniți !..." nu mai este femeie...

— Dar ce este, Leon ?

— Nu știu ce este, dar nu mai este femeie.

Stăteau față în față fără să-și vorbească.

„Un negustor ca toți negustorii, își zicea Yvonne. Afacerile să meargă, soția să stea acasă și să crească copii. Să aibă și vreo aventură galantă, dar fără să afle cartierul și, dacă se poate, să fie în favoarea bunului mers al afacerilor."

„Nu ești ce mi-am închipuit eu, Yvonne, reflecta Leon la rîndul lui, nu de o asemenea femeie am eu nevoie..."

„Și mai este și bătrîn, arogant, pretențios, favorizat de soartă..."

„Dacă ar simți ceva despre afacerile mele din timpul războiului și mai ales despre cele de-acum, atunci să o văd pe micuța tigroaică, cum m-ar prezenta colegilor ei : „Domnilor, vă prezint pe cea mai vinovată creatură din lume. Pe Leon Blok, care în timpul războiului a ucis, a trimis oameni la moarte, pe alții i-a corupt, a mințit, a trădat, a lovit pe la spate... Acesta este Leon Blok, aflat cu nerușinare în fața dumneavoastră !"

— La revedere, Leon.

— La revedere, Yvonne... Îmi pare rău, aș fi vrut să ai un alt nume, și un alt fel de a fi...

La puțin timp o febrilă corespondență începu să se poarte între doamna Ghinea și prietena sa emigranta. Adevărul era că Bibi Ghinea scria mai rar decît prietena ei, fapt pe care îl și menționase în una dintre scrisorile sale cerîndu-i mai tinerei sale prietene, în numele diferenței de ani, această favoare. „Țin foarte mult să-mi scrii dacă poți, tot ceea ce vezi... Nici nu-ți poți închipui ce reacții puternice au în mine descrierile tale. Doar știi că am călătorit mult."

Vechea ei prietenă îi făcea pe plac, povestindu-i cu lux de amănunte despre orașul în care trăia, despre oamenii pe care îi întîlnea și felul lor de viață, bineînțeles magazinele și cumpărăturile constituind un permanent subiect în scrisorile sale.

„Să nu-mi scrii despre oameni, draga mea, o rugase Bibi Ghinea. Nu mi-au plăcut niciodată occidentalii !" afirma ea deschis. Dar prietena sa — și nu numai ea — simțea deja regretul pe care soția fostului colonel Ghinea îl păstra pentru timpurile cînd ochii admiratorilor și nu doar ai celor autohtoni o căutau insistent prin saloanele bucureștene. „Oricît ar părea de atenți, de galanți cu tine, vei descoperi, de fiecare dată, că țintesc un anumit interes. Și în vremea aceea interesul politic era urmărit cu ferocitate. Dacă mă gîndesc mai bine acum, seratele, mesele copioase, interminabilele dansuri erau numai un înveliș. Un înveliș superficial al vieții adevărate, înțesată de griji și frămîntări din timpul războiului. Oameni de felul soțului meu erau aproape în întregime prinși de asemenea probleme. Frontul cerea alți oameni, alte echipamente, alți bani. Desigur, fața liniștită a lucrurilor o realizam noi, femeile."

Și scrisoarea bătrînei Bibi Ghinea continua, mai ales cu reamintirea unor fapte plăcute petrecute în anii tinereții, atunci cînd cea mai importantă obligație care îi revenea era aceea de a fi fermecătoare la seratele la care lua parte.

În încheierea scrisorii, Bibi Ghinea regreta că timpul o presa să-și părăsească destăinuirile, căci vizita nepotului său, Cristian, îi aducea aminte de celelalte obligații.

„De aceea te rog, draga mea, scrie-mi despre tine, despre vreme, cum arată orașul în care trăiești și chiar dacă magazinele nu mai au atîta importanță pentru vîrsta mea, totuși..."

*

Cu umerii căzuți, femeia stătea în fața lui Leon stînjenită ca de fiecare dată cînd îl întîlnea.

— Am primit o nouă scrisoare din țară, murmură ea.

Leon îi făcuse semn să se așeze. Intinse mîna, în timp ce femeia căuta în poșetă scrisoarea pe care i-o dădu cu mîna tremurîndă.

Leon o studie cu atenție, făcînd fel de fel de semne, paranteze, cruciulițe, apoi se pregăti să dicteze răspunsul pe care avea să-l semneze femeia umilă de lîngă el. Singura favoare ce i-o făcea Leon, atunci cînd era bine-dispus, era aceea de a-i permite să strecoare printre întrebările sale și cîteva gînduri care îi aparțineau.

— Să nu mă înțelegi greșit, doamnă, o prelucra Leon de fiecare dată, această corespondență are o importanță și un caracter oficial. Întrebările pe care dumneavoastră le adresați, aduc răspunsuri care pe noi nu ne interesează.

În aceeași poziție, de om chinuit, femeia așteptă ca Leon să termine. Cuvintele prietenei sale îi zumzăiau mereu în urechi, aducîndu-i căldura aceea sinceră, pe care o simțise ori de cîte ori se întîlniseră.

„Să nu-mi scrii despre oameni, draga mea. Nu mi-au plăcut niciodată occidentalii..."

— Să redactăm răspunsul, îi întrerupse Leon gîndurile, continuînd să privească pe deasupra hîrtiilor.

Și femeia se apropie de masă, căutînd din priviri hîrtia și stiloul lui Leon pe care îl folosea de fiecare dată pentru a comunica bineînțeles gîndurile lui, interesele lui...

„Cele cîteva rînduri primite de la tine mi-au produs o mare bucurie. Ai reușit pentru cîteva momente să mă faci să uit de frumusețile de aici, ale realului, ale vieții adevărate. Ce rău îmi pare acum că nu sînt lîngă tine. Mi-ar fi plăcut să fim alături și să-mi povestești despre tinerețea ta năvalnică și viața frămîntată din timpul războiului. Tot ceea ce îmi povestești îmi aprinde și mai

mult curiozitatea. De aceea, te rog, nu lua întrebările mele drept indiscreții deplasate. Cred că amîndouă sîntem la vîrsta cînd ne putem permite orice întrebare despre viața noastră și de ce nu, putem să dăm adevăratele explicații."

. . . .

„Bibi, te rog încă o dată să consideri întrebările mele, ca simple curiozități ale unei femei căreia viața de-acum înainte se pare că nu-i mai poate oferi prea multe..."

Femeia își ridică privirea mirată. „Cum adică ? !" părea ca să spună.

Leon Blok tăcea, nerealizînd ce s-a întîmplat.

— Ce-am scris pînă acum ? întrebă el, regăsindu-se.

Femeia reluă ultimele rînduri cu glas trist.

— Sper că nu mai este cazul să vă explic, doamnă, că această corespondență este condusă cu un scop anume, îi zise el, dîndu-și seama ce anume o deranjase. Dacă doriți, fiecare dintre scrisorile dumneavoastră poartă ca motto : „Orice asemănare cu expeditoarea scrisorii este cu totul și cu totul întîmplătoare". Nu vă îngrijorați, doresc să obțin doar niște reacții...

— Înțeleg, spuse ea pe un ton care arăta deschis că nu era deloc încîntată de explicația primită. Totuși, reluă ea discuția, ce interes prezintă pentru dumneavoastră tinerețea doamnei Bibi Ghinea ?

Leon Blok se ridică, făcu cîțiva pași prin cameră, apoi o întrebă cu un aer de parcă atunci o vedea pentru prima oară.

— Beți o cafea ?

Ea îl refuză fără nici o ezitare. Ar fi băut o cafea, ar fi fost reconfortantă. Dar pauza pe care o propusese el nu i se părea deloc potrivită. Ar fi preferat să continue discuția pînă la sfîrșit și apoi...

— Nu fiți neliniștită, îi zise Leon. Corespondența cu Bibi Ghinea conține foarte multe lucruri „de umplutură" ca să le zic așa. Ceea ce ne interesează pe noi nu sînt relațiile ei de amor, sau rivalitatea feminină. Ceea ce ne interesează foarte mult sînt relațiile soțului ei cu străinii pe care-i cunoștea atunci.

— În timpul războiului ?

— Mai ales atunci.

— Nu înțeleg, răspunse ea scurt.

— Dar v-ați dat seama din ceea ce ea vă scrie că în timp ce soțiile ofițerilor se distrau, ei, oamenii importanți ai vremii, discutau la infinit cu ofițeri străini, cu ziariști. N-ați remarcat asta ?

— Ba da, dar nu mi-a spus nimic...

— Vă închipuiți că colonelul Ghinea discuta întîmplător cu ofțerii germani, cu ziariștii străini ?

— Spuneți-mi însă, continuă ea să întrebe, neascunzîndu-și frămîntarea, la ce v-ar mai folosi acum să aflați că un ofițer, un ziarist sau un om de afaceri a avut în timpul războiului legături cu un ofițer român ?

— Știți ce, o întrerupse el nervos. Prea multe întrebări deranjează. Dumneavoastră ați venit peste noi... Acum nu aveți încotro, veți continua drumul pînă la capăt.

*

Prima vizită pe care Leon o făcuse la București se desfășurase în condiții normale. Se prezentase la două întreprinderi de comerț exterior cu care avea să lucreze în viitor, apoi colindase prin oraș ore întregi. Se făcuse ușor cunoscut de către personalul hotelului și al restaurantului. Avea o prezență agreabilă, se purta atent cu toată lumea, nu avea pretenții exagerate.

Într-una din zile, se plimbase chiar pe strada pe care locuia familia Ghinea. „Cum coborîți la stația Kogălniceanu, mergeți pe Plevnei și veți observa vila în care locuiesc ei. Nu au cîine, Bibi nu iubește animalele. De nici un fel..."

„Nu trebuie să forțez nota, își zise Leon, ar părea nefiresc. Altfel, risc să stric totul. Fir-ar al dracului, întotdeauna m-a forțat timpul. Și înainte de război, și în timpul lui, chiar și acum."

Intorcîndu-se spre hotel, Leon își reaminti de ultima scrisoare primită de la Bibi Ghinea, a cărei locuință o reperase în urmă cu cîteva minute. De altfel, această scrisoare îl obligase să vină la București, schimbîndu-i într-un fel planurile.

„...Și dacă uneori, vîrsta mea înaintată aduce melancolia, reușesc să o înlătur trăind alături de Cristian, căruia munca și harul îi aduc satisfacții... Ce poate fi deci mai plăcut pentru mine, decît a-l ajuta pregătindu-i hrană bogată în vitamine, un cămin cald și o atmosferă liniștită. Au început și deplasările sale în străinătate. Comunicările lui la diferite întruniri științifice, în țară, i-au adus elogii pe care eu le consider că pot fi în aceeași măsură ale mele și ale soțului meu."

Această scrisoare îl determinase pe Leon să procedeze mai direct pentru studierea și cunoașterea lui Cristian Ghinea, pentru că aici voia să ajungă de fapt. Oricine ar fi citit de-acum înainte scrisorile celor două femei, ar fi remarcat interesul exagerat al prietenei din străinătate pentru legăturile colonelului Ghinea din timpul războiului. Corespondența de pînă atunci îi adusese, și-i confirmase o serie de date care l-au hotărît pe Leon să se deplaseze la București. La scurt timp Bibi Ghinea primea o scrisoare din partea prietenei, care o anunța că „un om de bine, unul dintre puținii mei prieteni de aici, te va vizita aducîndu-ți cîteva atenții, pentru tine și pentru Cristian, din partea mea..."

Leon Blok nu s-a dus însă la familia Ghinea. Nici nu intenționase să facă lucrul acesta. Cele cîteva lucruri pe care le cumpărase pentru Cristian și Bibi Ghinea, un pulover bărbătesc, o sticluță cu parfum franțuzesc și un carton cu țigări fine, le-a expediat printr-un comisionar al hotelului. Înainte de plecare, din aerogară dădu un telefon pentru a avea confirmarea sosirii coletului la destinație.

— Dar v-am așteptat, domnule Leon, îi răspunse Bibi Ghinea afectată. Era o șansă pentru mine de a afla noutăți despre prietena mea.

— Îmi pare foarte rău, se scuză el, dar am avut atîta treabă...

— Vă înțeleg, vă înțeleg, dar o pauză de cîteva minute v-ar fi prins bine, mai ales că noi locuim central.

— Bine, doamnă, vă asigur că la viitoarea mea vizită, care nu va fi peste mult timp, voi fi musafirul dumneavoastră.

— Dar neapărat să faceți lucrul ăsta, neapărat...

„Ei, da, își spuse Leon, îndreptîndu-se spre avion, acum voi putea face o vizită noilor mele cunoștințe."

Vremea se arăta destul de blîndă, condițiile de zbor minunate. Sigur de el, jovial, Leon își ocupă locul în avion. La cîteva minute de la decolare stewardesa se aplecă ușor deasupra scaunului său întrebîndu-l cu o voce îmbietoare :

— Un coniac, whisky, o cafea ? !

Leon își ridică privirea și rămase cu ea ațintită asupra fetei. „Ce s-ar fi întîmplat dacă în locul ei ar fi fost Grette care l-ar fi îmbiat : „Un coniac ?" Leon își duse mîna la fruntea încinsă, apoi se adresă stewardesei care aștepta să se decidă :

— Coniac, domnișoară, un coniac și o cafea.

Dar cum și-ar putea închipui el că Grette ar fi devenit însoțitoare de bord cînd foarte bine s-ar fi putut afla în Franța ori în Olanda, alături de Archibald Fouriè, ocupîndu-se de afacerile ce constituiau de fapt acoperirea lor ? Și dacă totuși nu l-a întîlnit în noaptea aceea de pomină ? „Ah, dacă aș putea s-o găsesc, să lucrez alături de ea, să trăiesc alături de ea, se frămînta Leon privind afară zdrențele norilor, pentru ca apoi să se întrebe, acoperindu-și fruntea, încercînd astfel să-și ascundă gîndurile : Pentru cine o face Grette spionaj acum ?"

Stewardesa îi aduse cafeaua aburindă și coniacul. Avionul își continua zborul traversînd norii, încărcat cu pasagerii săi, și gîndurile lor...

*

La puțin timp, Leon devenise un oaspete obișnuit al casei Ghinea. Amabilitatea de care dădea dovadă față de bătrîna doamnă ca și față de nepotul ei era condusă cu dibăcie.

— Dumneata, Leon, îi spuse într-o zi Bibi Ghinea, te deosebești de ceilalți străini pe care i-am cunoscut pînă acum.

— Da, doamnă Ghinea, eu sînt mai abil decît ceilalți, răspunse el rîzînd.

— Vorbesc serios, Leon, la dumneata nu se observă urmărirea acelui interes direct, pe care eram obișnuită să-l

remarc la cunoștințele noastre din timpul războiului. Mă refer, firește, la străinii cunoscuți de noi.

— Doamnă Ghinea, continuă el, cei pe care i-ați cunoscut urmăreau un interes imediat, erau în timpul războiului, deci într-o situație deosebită, explicabil să fi fost grăbiți.

— Așa deci ? !

Leon Blok zîmbi nevinovat, făcîndu-i semn cu ochiul lui Cristian, care deși prezent intervenea rar în discuție.

— Doriți să vă spun că eu nu sînt ca ei, v-ar satisface o asemenea afirmație ? De ce să vă satisfacă ? Dimpotrivă, să vă gîndiți că eu, prin natura profesiei mele, aceea de comerciant, urmăresc să închei afaceri cît mai bune în țara dumneavoastră.

— Mă refeream la relațiile dintre noi, insistă bătrîna.

— Propun să discutăm despre altceva, interveni Cristian. Unde vrei să ajungi cu discuția asta, bunico ? Leon se simte bine la noi, a vrut să cunoască o familie de români și a reușit. L-au interesat oamenii din generația trecută, nu te supăra că o numesc așa. Te-a cunoscut pe dumneata. A vrut să știe cum trăiește tineretul la noi, spre ce aspiră, m-a cunoscut pe mine. Ce te deranjează în toate astea ? L-ai putea supăra și după aceea tot dumneata. A vrut să știe cum trăiește tineretul la noi, „Nu mai vine domnul Leon odată ? Dar pe unde tot umblă cu mărfurile sale ?“ Și la urma urmelor, continuă Cristian sincer, parcă dumneata nu urmărești un interes în relația cu Leon Blok ?

— Eu ? ! făcu ea surprinsă. Cristian dragă, noi românii ne primim oaspeții bucuroși...

— Lasă bunico, ospitalitatea este ospitalitate. Dar țigările fine pe care numai Leon le aduce și lichiorul de banane și cărțile pe care eu l-am rugat să mi le cumpere... Și veștile de la prietena dumitale bolnavă...

Bătrîna se dădu învinsă. Nepotul ei nu-i luase apărarea. Într-adevăr, comportarea lui Leon Blok pînă atunci fusese ireproșabilă. Dacă i se părea ceva în neregulă era apropierea ciudată care se crease între ei. Dar Leon Blok se interfera în discuții atît de bine cu bătrîna, de parcă trăiseră amîndoi în același cerc de cînd lumea. Și de altfel, era o adevărată plăcere și pentru Cristian să fie în

compania lor, să-i asculte depănîndu-şi amintirile. Ori de cîte ori munca la institut îl obosea, sau se simţea copleşit de ideea că nu poate duce un proiect mai departe, îşi petrecea timpul liber în compania bunicii sale şi a lui Leon, cînd se întîmpla ca acesta să fie în ţară.

Discuţiile despre lumea apusă de mult îl destindeau. Oamenii despre care vorbeau ei păreau personaje ale unor romane vechi, demodate, melodramatice.

Cristian Ghinea vorbise sincer, aşa cum obişnuia s-o facă întotdeauna. Nu avea ascunzişuri, aborda cele mai delicate subiecte atît de direct încît unul dintre colegii săi îl întrebase glumind : „Eşti atît de direct şi în dragoste, Cristian ?“ „Mai ales în dragoste !“ răspunsese el.

Felul său de-a fi, întotdeauna sincer şi hotărît, îl făcea să nu aibă nici o reticenţă faţă de Leon Blok. Nu vedea nici un pericol în relaţia care devenise atît de apropiată. Cristian Ghinea nu se temea de nimeni şi cu atît mai puţin de acest străin. Întotdeauna se călăuzise după îndemnurile bunicului său, colonelul Alexandru Ghinea, care avînd mai mult timp liber decît tatăl său şi mai multă vocaţie, s-ar putea spune, se ocupase de creşterea şi educaţia nepotului.

„Precizîndu-ţi de la început poziţia, acţionînd întotdeauna după propriile-ţi păreri, atunci cînd eşti sigur de ele, vei reuşi oricînd. Căile ocolite, înafară de faptul că sînt mai lungi, pot produce uneori încurcături. Să te fereşti de ele.“

Şi colonelul în rezervă Alexandru Ghinea formase la tînărul său nepot un caracter puternic, echilibrat, un spirit vioi, aparte.

Discuţiile lor nu erau de genul acelor prelucrări nesfîrşite, moralizatoare dintre cel mai în vîrstă şi cel mai tînăr. Mai ales atunci cînd Cristian se apropiase de majorat, în ultimii ani de viaţă ai bunicului său, dialogul lor devenise tot mai viu, întrebările nepotului mai diverse şi mai dificile.

— Dumneata pe care militari i-ai îndrăgit mai mult ?

— Ce întrebare e asta, Cristian ? Soldatul român, deci armata română este marea mea pasiune, adevărata dragoste a fiecărui ofiţer român.

— Lăsîndu-i de o parte pe ostaşii noştri, ce alţi ostaşi ai mai cunoscut, din alte armate, bineînţeles ?

— Am cunoscut reprezentanţi ai mai multor armate, Cristian. Aproape, pe toţi europenii, prin ofiţerii care au luptat în mod nemijlocit pe front, ori prin ataşaţii acreditaţi la Bucureşti.

— Din aceştia care te-au impresionat mai mult ?

— Ce vrei să ştii, Cristian ? Fiecare ofiţer m-a impresionat, pentru că fiecare dintre ei, acceptînd să îmbrace uniforma militară, a înţeles să-şi apere ţara, fără să precupeţească vreun sacrificiu.

— Ce-mi poţi spune despre ofiţerii germani ? Am auzit-o pe bunica spunînd odată : „Cînd intra într-un salon un ofiţer german, se cunoştea".

— Ofiţerii germani s-au impus printr-o ţinută ireproşabilă, prin disciplină. Desigur, apariţia lor în public atrăgea atenţia, aşa cum se întîmplă cînd apare un străin într-un grup de prieteni. Dar crezi că prezenţa unui ofiţer român într-un salon din Berlin ar fi trecut mai puţin observată ?

— De aceea te întreb pe dumneata, care i-ai cunoscut. Tata evită să discute o asemenea temă.

— Şi bine face.

— De ce ?

— Pentru că el n-a cunoscut destul de bine asemenea oameni şi mai ales faptele lor. Nu este bine să-ţi faci păreri definitive despre ceea ce nu cunoşti suficient.

Mergeau apoi în tăcere, în acelaşi pas, nepotul şi bunicul, fiecare cu gîndurile lui, pînă cînd Cristian îşi relua şirul întrebărilor :

— Spune-mi bunicule, de ce te-ai retras din armată ? Nu te-a tentat vipuşca de general ?

— Nu există ofiţer care să nu-şi dorească un asemenea grad, replică scurt Alexandru Ghinea.

— Atunci ?

— Vremurile se schimbaseră, oamenii erau alţii...

— Dar tunurile erau aceleaşi, gloanţele porneau tot din ţevi de puşti şi de pistoale. Te-au dat afară sau ţi s-a sugerat să-ţi dai demisia ?

— Nu. În ceea ce mă priveşte, am făcut-o la propria-mi hotărîre.

— De ce ? Cu experienţa dumitale, te-ai fi putut adapta foarte bine în noua situaţie, ai fi putut da o mînă de ajutor.

— Cristian, după cîte îmi dau seama tu eşti cel mai agresiv anchetator al meu.

— Cum adică, cel mai agresiv ?... Ai mai fost anchetat ?

— Într-un fel, da.

— Adică ?

— Adică, s-au purtat discuţii cu mine.

— Interminabile ?

— N-aş zice. Şi asta, tocmai datorită modului în care am răspuns.

— Era necesar să dai socoteală cuiva ?

— Ştiu şi eu ? ! Poate că da. Vezi tu, simţeam în jurul meu o permanentă schimbare, la comanda regimentelor apăreau oameni tineri, în statul-major de asemenea alţi oameni, alte concepţii...

— Alte concepţii despre război ? Adică, ce, oamenii aceştia te puteau învăţa pe dumneata cum se poartă războaiele, care sînt regulile lor ?

— Nu este vorba despre aşa ceva.... Fără doar şi poate, trăiam timpuri noi, situaţia se schimbase radical, iar eu, colonelul Alexandru Ghinea aveam nevoie doar de un bilanţ al activităţii mele, aveam nevoie numai de o precizare. Atît.

— Dar puteau s-o facă ei, bunicule ? Erau oameni tineri, ce ştiau ei despre front, ce ştiau despre tine în primul rînd ?

— Nu, să nu spui asta niciodată. Sînt oameni care au participat la mai multe campanii importante, fiind totuşi pe lîngă cursul faptelor, iar alţii, ce au condus doar două bătălii şi pe care le-au cîştigat, avînd în faţă adversari cu veche experienţă.

— Şi care a fost verdictul ?

— Concluzia, dacă în sensul acesta vrei să iei termenul de verdict, mi-a fost favorabilă.

— Fiind vorba de tineri, ce ţi-a plăcut şi ce ţi-a displăcut la ei ?...

*

— Așadar, dumneavoastră în biroul meu după atîția ani ?

— Exact, am cerut să mă primiți...

— S-a întîmplat ceva ? întrebă colonelul Iancu Georgescu.

Interlocutoarea îl privi intens, de parcă dorea să-l vadă mai bine, ca la o reîntîlnire după mai mulți ani. „Așa ar fi arătat soțul meu ?... se întrebă ea nedezlipindu-și privirea de pe fața ofițerului. Semănau așa de bine !..."

— Nu încă. Dar s-ar putea întîmpla, răspunse ea în sfîrșit.

— Vă ascult, Ana-Maria Ivașcu, fostă Strauss, alias Grette Fourié, o îmbie el, pe un ton amical.

— Vă mai aduceți aminte de toate numele astea ?

— Bineînțeles.

— Și mai sînteți supărat pe mine ? continuă ea.

— Nu. N-am fost niciodată, vă rog să mă credeți.

Urmă o scurtă pauză în care privirile celor doi se confruntară. A lui hotărîtă, emanînd sinceritatea, a ei scrutătoare, încercînd să afle ce gîndește.

— Nici atunci cînd insistați să recunosc că am venit în România pentru că aveam misiuni de spionaj, n-ați fost supărat ?

— Nu, nici atunci. Erați un caz interesant, care mă pasiona. Doi oameni veniți dintr-o școală de spionaj, care declarau că se iubesc și doreau să fie crezuți că nu aveau nimic cu spionajul.

— Pentru că așa era...

— La fel credeam și eu după discuțiile purtate. Dar șefii mei spuneau : „Bine, bine, atunci pentru ce-au urmat o școală de spionaj ?" Și drept să fiu, la vremea aceea, nu puteam să explic prea multe despre asta nici șefilor și nici mie personal, neavînd alte argumente decît declarațiile voastre.

— Sper că acum nu mai aveți dubii ?

— Nu, nu am nici un dubiu despre comportarea corectă a Anei-Maria Ivașcu, pe care o consider o bună cetățeană și pentru că vă cunosc mai bine, îmi permit să spun că ați ales un destin fericit.

— Nu mă ofensaţi vorbindu-mi de fericire ?

— Nicidecum. Ştiu că l-aţi iubit pe Ion Ivaşcu sau Archibald Fouriès, cum îi mai spuneaţi cîteodată, că v-a iubit la rîndul lui, deci aţi fost fericită.

— Dar o scurtă perioadă de timp, de asta nu ţineţi seamă ?

— Adevărat, dar să nu uităm de Ioana... Ce mai face fetiţa ?

— Ioana Ana-Maria nu mai este chiar o fetiţă. A crescut !

Ofiţerul zîmbi, fără să-şi ascundă buna dispoziţie.

— De ce zîmbiţi ? întrebă ea.

— Mă amuză numele fetei. Mai lipsea să-i mai spuneţi Grette şi poate un diminutiv de la Archibald.

Ana Ivaşcu zîmbi la rîndul ei.

— Nu sînteţi curios să aflaţi pentru ce am venit ? întrebă ea deodată.

— Bineînţeles că sînt, recunoscu el sincer. O vizită după atîta timp ? ! !

— V-am promis cînd ne-am despărţit că vă voi semnala orice schimbare deosebită care ar surveni în viaţa mea.

— Deci ?

— Ieri după-amiază l-am văzut în apropierea hotelului „Continental“ pe fostul căpitan Leon Blok. Voiam să vă fac remarcată prezenţa lui aici.

— Leon Blok la Bucureşti ? Sînteţi sigură ?

— Să n-aveţi nici o îndoială, n-am greşit. Eram pe Calea Victoriei, priveam la o vitrină, cînd mi-a atras atenţia vocea portarului de la hotelul din apropiere salutîndu-l pe unul dintre clienţi, care tocmai ieşea. M-a surprins slugărnicia din glasul lui şi numele străinului. „Bună ziua, domnule Blok, cum vă simţiţi la noi ?...“ şi încă ceva despre vreme. Am întors capul şi l-am văzut în faţa mea pe Leon Blok, potrivindu-şi ochelarii de soare, uşor orbit de lumina de afară. Am continuat să privesc în vitrină, pînă ce s-a îndepărtat. L-am urmat apoi, să-l pot vedea mai bine, pînă cînd n-am mai avut nici o îndoială.

Colonelul Georgescu o privea concentrat. Ana-Maria Ivaşcu îşi ţinuse promisiunea. „Fiţi sigur, îi spusese ea cu ani în urmă, în situaţia că voi afla ceva care să vă inte-

reseze, voi bate la ușa dumneavoastră din proprie inițiativă."

— Cum vi s-a părut Leon Blok după atîta vreme? întrebă ofițerul, apoi ridică receptorul telefonului care suna insistent.

„Oare ce vrea să știe? se întreabă în sine Ana-Maria. Ce am simțit? Dacă n-am fost tentată să discut cu el? Sau ce altceva?"

Colonelul Georgescu îi făcu semn să-l scuze, apoi începu să noteze ceea ce i se comunica prin telefon. Ana-Maria continua să mediteze fără să pară preocupată.

„Cred că n-ar fi lipsit de bunăcuviință să-i dau omului ăsta orice amănunt, oricît de intim ar fi. Cunoaște atîtea despre mine, despre familia mea... Și nu pot zice că nu m-a înțeles. Dar pentru a-l convinge că n-am simțit nimic deosebit cînd l-am văzut pe Leon Blok, atîta doar că am fost surprinsă, așa cum a fost și el, cu toate că este ofițer și întîlnește adeseori asemenea surprize asta ar însemna să-i povestesc din nou despre noaptea aceea fatală pentru Andrei Ivașcu, despre nopțile următoare cînd ne-am ascuns pe unde am putut și m-am tîrît după soțul meu spre graniță. Ar trebui să-i povestesc, poate, discuția mea cu Andrei cînd i-am propus să ne „aranjăm" întîi în străinătate cu acoperirea pe care o aveam și abia după aceea să ne îndreptăm spre România, cu bilete de tren în buzunar, cu geamantanele pline, nu așa, cu hainele rupte pe noi, bolnavi și extenuați. Și-ar trebui să mai știe că soțul meu, Andrei Ivașcu, m-a uimit întotdeauna cu sinceritatea sa:

— Nu trebuie să profităm cu nimic din partea altora, Grette, mai devreme sau mai tîrziu, vor cere înapoi ceea ce au dat...

— Și nu este cazul să mă întrebe dacă simt sau nu ca o adevărată romancă, lucrul pe care l-a făcut mai de mult Andrei Ivașcu.

— Și ce-a aflat? mă va întreba. Din nou ar trebui să intrăm în intimități, din nou să povestesc despre mine și Andrei, despre curiozitatea cu care am așteptat să întîlnesc locurile și oamenii pe care el îi zugrăvise atît de frumos și pe care imaginația mea îi transpusese în planul superlativelor. Pînă în ziua cînd i-am întîlnit...

Atunci, în locul minunaților oameni, al locurilor frumoase, am găsit oameni săraci, drumuri neasfaltate, arse de ger sau de arșiță și praf, mult praf... Copiii, am vrut să văd copiii, aceia pe care Archibald Fourié și-i reamintise de nenumărate ori ca fiind gata de ghidușii, copii sănătoși, cu obrajii îmbujorați... Am găsit copii înfometați, slăbiți, aproape bolnavi.

— Era imediat după război, îmi spunea el, era în perioada aceea.

Desigur, așa era, de aceea am și căutat să văd cît mai multe locuri, cît mai mulți oameni. Soțul meu mă ducea prin locurile unde, înainte de război, trăise cu adevărat. Dar nu mai era nimic de văzut, locurile erau goale, năpădite de spini. Și unde se aștepta mai puțin găsea case demolate, peste care trecuseră plugurile, de parcă cineva o făcuse dinadins ca să-i ascundă amintirile, ca să-l pună în dificultate în fața mea... Dar el, Andrei Ivașcu, ridica pe loc în fața ochilor mei o casă.

— Uite aici, Ana, îmi spunea el, aici a fost o casă cu un pridvor larg, care ținea chiar pînă acolo, vezi, chiar pînă acolo și în capătul lui era așezat un pat, de-a lungul peretelui alb... Acolo, noi copiii ne aflam într-o joacă necontenită și tot acolo, mai tîrziu, seara, cu ceilalți alături, ascultam țipetele animalelor de baltă, care de-abia răzbăteau de îndrăzneața orăcăială a broaștelor. Era timpul cînd începeau poveștile...

Da, ăsta era Andrei Ivașcu în perioada aceea, cînd nu știa ce să-mi mai arate, ceva care să-mi placă, să mă atragă... Toate astea ar trebui să le aflați", își zise Ana-Maria privind spre colonelul Georgescu care tocmai pusese receptorul în furcă.

— Știți la ce mă gîndeam, reluă ofițerul discuția. De mai multe ori mi-ați spus că semăn cu soțul dumneavoastră. M-ar crede Leon Blok dacă m-aș prezenta drept fostul lui elev ? De asta vă întrebam cum vi s-a părut Blok. Era mult schimbat ?

*

Ana-Maria Ivașcu părăsise încăperea. În urma ei rămăsese umbra acelui zîmbet deschis, remarcat de toată lumea din jurul ei. Colonelul Iancu Georgescu o urmări

cu privirea, depărtîndu-se, în lungul străzii. Avea aceeași distincție ca și în urmă cu nouăsprezece ani, cînd vizitele ei și ale lui Andrei Ivașcu erau destul de dese.

Trecuseră ani, soții Ivașcu aveau deja fetița, dar cînd și cînd, Andrei și Ana-Maria apăreau înscriși pe lista de audiențe. „Vrem să mergem la locotenentul Iancu Georgescu..." „Dorim să purtăm o discuție cu căpitanul Georgescu..." „Dacă ar fi posibil, vrem să-l vedem pe maiorul..."

Andrei Ivașcu intra primul în biroul ofițerului.

— Știți, așa am pășit prima oară în biroul dumneavoastră, dealtfel, așa am intrat și în țară, eu înainte și Ana-Maria după mine... ținîndu-ne de mînă, bineînțeles...

La început ofițerul îi primea nerăbdător. Se aștepta ca ei să-i sesizeze ceva deosebit. „Sînt oameni de specialitate", obișnuia el să-și zică... Mai tîrziu, îi întîmpina cu aceeași nerăbdare, dar așa cum își întîmpina prietenii.

— S-auzim despre ce-i vorba ? erau cuvintele cu care îi întîmpina deobicei.

— Am trecut pe la dumneavoastră să știm ce mai faceți și dacă sînteți sănătos. Să vă spunem ce mai facem noi, sau mai bine zis, ce nu mai face unul dintre noi.

— Care dintre dumneavoastră ?

Soții Ivașcu se priveau zîmbind cu subînțeles, apoi Ana-Maria ridica două degete, ca un elev silitor.

— Voiam să vă spunem, că eu, Ana-Maria, alias Grette, nu mai fac spionaj.

— Și de ce dați asigurări numai despre dumneavoastră ?

— Pentru că soțul meu n-a intenționat niciodată să facă așa ceva...

*

Nu o dată i se întîmplase colonelului Georgescu să primească telefon de la vreo persoană necunoscută care îi propunea să se întîlnească undeva, la marginea orașului, după lăsarea întunericului sau la prima oră a zilei, dis-de-dimineață. De cele mai multe ori colonelul încercase și reușise să convingă pe cei cu care discuta la telefon să accepte un loc și o oră rezonabilă, care nu ar fi încurcat cu nimic ceea ce aveau de discutat. De data aceasta,

cel cu care vorbea ţinea neapărat să-l întîlnească după miezul nopţii.

— Sînt de acord cu dumneata, îi răspunse colonelul, dar nu înţeleg de ce trebuie să ne vedem aşa de tîrziu. Îmi închipui că a doua zi dimineaţa mergeţi la serviciu.

— Bineînţeles, dar am motive care mă îndreptăţesc să procedez aşa.

— Stabilim şi un loc anume ? întrebă colonelul acceptînd propunerea ciudatului său interlocutor.

— Nu, îmi este indiferent. Ţin numai la oră, pentru a fi sigur că nu mă urmăreşte cineva. Nu vreau să afle nimeni că v-am întîlnit.

Aşa a ajuns inginerul Cristian Ghinea în biroul colonelului Georgescu. Înfăţişarea lui era aceea a unui tînăr sigur de el, dar numai aparent, pentru că faţa îi arăta obosită, ochii încercănaţi, privirea înnegurată, ceea ce îl determină pe colonelul Georgescu să prelungească discuţia de acomodare.

— Ia loc, îl invită el arătîndu-i un scaun spre care îl conduse ţinîndu-l după umeri. Era un copil în comparaţie cu colonelul. Nu trebuie să ne pierdem cu firea în nici o împrejurare, continuă ofiţerul.

— Poate vă pare stranie comportarea mea, îl întrerupse inginerul, dar pe măsură ce-am să vă dau explicaţiile cuvenite, vă veţi convinge că am dreptate...

— Beţi un ceai ? îl întrerupse colonelul care dorea să mai amîne puţin discuţia propriu-zisă. O cafea la ora asta nu se recomandă, mai ales pentru mine, îi zise el zîmbind.

— Prefer cafeaua, tovarăşe colonel, răspunse spontan inginerul. Dacă este vorba de abuz, organismul meu a fost supus în ultimul timp la nişte chinuri deosebite.

— Remarc, aveţi o privire de om încolţit.

— Chiar aşa şi este, tovarăşe colonel. Pur şi simplu am fost încolţit.

Colonelul formă un număr de telefon şi rugă pe unul dintre subofiţerii de serviciu să pregătească ceaiul şi cafeaua.

— Vă-ascult, i se adresă el inginerului, deschizîndu-şi agenda cu un gest profesional.

— Tovarăşe colonel, în urmă cu două săptămîni am făcut o deplasare în străinătate. Nu am fost singur, am fost împreună cu un coleg. La un moment dat, am remarcat faptul că prietenul meu, pentru că de fapt sîntem prieteni, încerca să se despartă de mine. Căuta, pur şi simplu, să fie o după-amiază singur. Normal, m-am alarmat. Nu înţelegeam ce se întîmplă cu el, nu înţelegeam ce planuri are. Dacă ne-am fi aflat în ţară l-aş fi întrebat direct, dar în străinătate era cu totul altceva.

— Spune-mi, te rog, despre ce deplasare este vorba, cine este acest coleg, relatează-mi cîteva amănunte despre voi doi, după aceea vom ajunge şi la ce s-a petrecut acolo, în străinătate.

— Tovarăşe colonel, dar dumneavoastră nu ştiţi nimic de această deplasare ? Nimic despre mine, despre colegul meu... unde am fost, cît am stat ?

Colonelul scoase un pachet de ţigări, îi oferi tînărului inginer una, aprinseră, apoi îi răspunse liniştit :

— Personal nu ştiu nimic despre această deplasare a dumitale, nimic despre dumneata şi amicul dumitale.

Cristian Ghinea trase adînc din ţigară, apoi încercă să continue :

— Mă rog, colegul dumneavoastră care mi-a dat numărul de telefon nu mi-a spus că...

— Te rog, să crezi că discut cu dumneata foarte sincer, îl întrerupse colonelul, care nu voia să creeze nici o rezervă între el şi inginerul Ghinea. De ce crezi că ar trebui ca eu, colonelul Georgescu, să ştiu de această deplasare a dumneavoastră ?

— Pentru că lucraţi într-un domeniu special, răspunse Cristian prompt.

— Şi ce dacă lucrez într-un domeniu special ? La ce m-ar ajuta faptul că aş şti de această deplasare ? Aţi fost doi colegi, doi oameni tineri, bine pregătiţi din toate punctele de vedere, ce rost ar fi avut să mai existe şi un al treilea care să contabilizeze deplasarea pe care aţi făcut-o ?

— Da, tovarăşe colonel, dar în deplasarea asta s-au întîmplat fapte grave, începînd tocmai cu ceea ce voiam să vă povestesc.

— Asta-i altceva. Bănuiesc că asta este motivul pentru care ne aflăm aici, la miezul nopţii.

Inginerul Cristian Ghinea privea atent figura colonelului.

— Spune, îl îndemnă ofiţerul, din acest moment particip alături de dumneata pînă la rezolvarea întregii chestiuni care te-a tulburat atîta.

— Tovarăşe colonel, este vorba de bunicul meu, sau mai ales de o semnătură a bunicului meu, fostul colonel Alexandru Ghinea, şef de...

— Stai puţin, îl întrerupse colonelul, să clarificăm întîi acea comportare ciudată a colegului. S-o luăm sistematic, inginereşte.

— Tovarăşe colonel, deplasarea noastră a avut loc la insistenţa unei firme cu care cooperăm. Partenerul susţinea că are lucruri deosebite pe care vrea să ni le arate. Repetatele sale invitaţii au fost acceptate, după multe tergiversări. Ştiţi, nu voiam să ne pierdem timpul...

Cristian se uită atent la ofiţer, apoi, găsi necesar să facă o uşoară corectură :

— Desigur, din orice deplasare, poţi să înveţi ceva, dar atît eu, cît şi colegul meu, aveam în perioada aceea probleme importante de rezolvat şi dealtfel, amîndoi ne conducem după vorbele unui inginer mai în vîrstă, de la care am învăţat foarte mult din tainele meseriei. Ştiţi, el obişnuieşte să spună aşa : „Nu-ţi risipi forţele pe drumurile străinătăţii, cel mai valoros doctorat este acela care îţi permite să ridici o instalaţie nouă, să perfecţionezi un produs. Titlurile pompoase nu mai impresionează pe nimeni..." Şi atît eu, cît şi prietenul meu, aveam în ţară lucrări concrete pe care urma să le întrerupem cîteva zile.

Urmă o pauză impusă de intrarea în încăpere a subofiţerului, care aduse două ceşti.

— Am ajuns după un zbor agreabil, continuă Cristian Ghinea. La aeroport ne-a aşteptat o maşină a firmei, care ne-a condus la hotel. La volan se afla un bărbat negricios, un mustăcios taciturn care în afară de „bine aţi venit" şi „sper să vă simţiţi bine" nu cred că ne-a spus altceva.

Dimineaţa nu s-a întîmplat nimic deosebit. Am vizitat o secţie nouă a fabricii, cu care institutul nostru conlucrează. Abia după-amiază au început curiozităţile. Mai

bine zis, imediat după masa de prînz, cînd colegul meu s-a declarat obosit, anunțîndu-mă că merge la hotel să se odihnească. Era devreme, timpul era admirabil. Aș fi preferat să facem o plimbare prin oraș. Acum, dacă tot eram acolo, aveam destule de văzut și ne puteam culca seara mai devreme. La insistențele mele, el a răspuns printr-un refuz categoric. L-am întrebat la ce oră să-l trezesc. El m-a rugat să nu-l deranjez. Era un lucru bizar. Nu l-am auzit niciodată că prezența mea l-ar deranja în vreun fel și mai ales acolo, în străinătate, unde eram numai noi doi.

N-am avut încotro și m-am întors și eu la hotel, retrăgîndu-mă în camera mea. Am încercat să citesc ceva dar lumina din cameră fiind slabă, m-am îndreptat spre fereastră să trag storurile. Aruncîndu-mi privirea în jos și admirînd panorama ce se desfășura de la înălțimea camerei, l-am zărit pe prietenul meu intrînd într-o mașină. Părea aceeași mașină care ne luase de la aeroport. Am ieșit imediat din cameră, am luat liftul, pentru că nu stăteam amîndoi pe același palier, și am ciocănit la ușa lui. Nu mi-a răspuns, deci nu mă înșelasem. Plecase. Sau mai bine zis, scăpase de mine, sub pretextul că este obosit, folosind mașina firmei. M-am reîntors în cameră, încercînd să mă dumiresc ce se întîmplă. Comportarea lui, de-a dreptul bizară, mă tulburase puternic. Să aibă prietenul meu niște legături ilegale cu cei de la firmă, să fie între ei o înțelegere prealabilă? Voiau să scape de mine pentru a discuta în voie? Nu-mi venea să cred. Se folosise un mijloc pueril, lipsit de ingeniozitate. Dar tocmai de aceea mi s-au părut mai tîrziu lucrurile și mai serioase.

Colonelul Georgescu se ridică îndreptîndu-se spre frigiderul instalat într-un colț al camerei. Îi plăcuse modul în care interlocutorul său se comportase. Întrebările pe care și le punea, frămîntarea lui demonstrau o gîndire profundă, serioasă. Ofițerul scoase din frigider o sticlă cu apă minerală, aduse două pahare pe care le umplu. Băură amîndoi. Și Cristian își continuă relatarea.

— La puțin timp a sunat telefonul, iar eu am ridicat receptorul grăbit. Da, era o zi a surprizelor. Am auzit o voce care nu-mi era necunoscută, dar la care nu mă așteptam. Era vocea lui Léon Blok, un comerciant străin,

Cristian făcu o scurtă pauză, apoi continuă.

— Desigur, am coborît în holul hotelului, unde Leon Blok m-a întîmpinat cu bucurie. „Dragul meu, mi-a zis el, sînt foarte bucuros că te întîlnesc și mai ales pentru că pot să fac ceva pentru tine." Făceam reale eforturi să înțeleg ceea ce spunea, deoarece gîndurile mi se îndreptau, fără voie, spre colegul care plecase. „Să știi că nu mi-a fost deloc ușor, Cristian, să determin persoane deosebit de influente să mă asculte. Și mai ales, nu a fost deloc simplu să-l îndepărtez pe colegul tău." Nu știam ce să cred, pur și simplu mi se încleștaseră maxilarele, în vreme ce Leon Blok vorbea nestingherit, neluînd în seamă tulburarea mea, pe care era imposibil să n-o remarce. „Este o chestiune care aparține de onoarea familiei tale, Cristian, și oricît ți s-ar părea de bizar gîndul meu, am simțit o bucurie în clipa cînd mi-am dat seama că îți pot fi de folos."

— Nici aceste cuvinte nu te-au liniștit ? întrebă colonelul.

— Mi-am revenit, într-adevăr, și mi-a trecut prin cap o idee, la fel de năstrușnică poate, ca și întîmplările prin care treceam : dacă adevăratul „gînd bun" al lui Leon Blok nu se referea la mine, ci la colegul meu ? Dacă cel cu care urma să se „discute" cu adevărat era el și nu eu ? Iar toată chestiunea cu onoarea familiei mele nu era decît un joc pentru a mă deruta ? „Spune-mi, Leon, l-am întrebat, cum ai reușit să-mi scoți prietenul din hotel ?" Leon Blok s-a uitat la mine zîmbind. M-a luat de braț și mi-a spus : „Auzisem de la tine, într-una din serile petrecute la București, că ai un bun prieten, un inginer, coleg de serviciu, căruia îi plac animalele, caii în speță, și a cărui pasiune uneori o iei în derîdere. Am aflat de la bunica ta cum se numește și astfel am ajuns la el. În momentele acestea el se află în drum spre o herghelie renumită, de unde nu se va întoarce pînă cînd nu vom termina ce avem de discutat." „Vrei să spui că îl aveți sub control ?" „Bineînțeles, Cristian, nu-ți face nici o problemă". Am simțit din nou cum mi se încleștează maxilarele. Așadar, eu eram obiectivul, nu colegul meu. De la mine se aflase și modul în care acesta poate fi atras.

Tînărul făcu o pauză. Colonelul îl îndemnă din priviri să continue.

— „Despre ce este vorba, Leon ?“ M-a tras deoparte, într-un colț al holului, și mi-a spus cu glasul coborît : „Un cunoscut de-al meu, un ziarist, intenționează să publice, pe baza unor documente, aprecierile sale asupra unor acțiuni informative ale serviciului de spionaj german în timpul războiului. Cunoscînd faptul că vizitez România, că știu o serie de lucruri despre oamenii acestei țări, mi-a arătat materialul respectiv, înainte de-a vedea lumina tiparului. L-am citit cu atenție și nu mică mi-a fost surpriza cînd am remarcat numele bunicului tău, colonelul Alexandru Ghinea, amestecat într-o afacere de spionaj. Am apelat la toate argumentele pe care le puteam avea în fața acestui om, după aceea am insistat împreună la șeful său pentru a nu face publică această chestiune pînă cînd nu se discută și cu tine. Să nu mi-o iei în nume de rău dacă mi-am permis să mă amestec, dar am considerat că nu este lipsit de importanță pentru tine, pentru familia ta... Dacă apreciezi ca neavenită intervenția mea, discuția pe care o ai cu mine, ca și cu prietenul meu, ziaristul, te rog s-o consideri ca inexistentă. Eu atît am avut să-ți spun, restul problemelor le vei lămuri cu el.“ Leon Blok m-a condus apoi, ca pe un vechi prieten, într-o cameră din același hotel, unde se afla cel de care îmi vorbise. Fără să piardă timpul, ziaristul, un bărbat cu ochelari de vedere, mi-a întins fotocopia unei chitanțe, al cărei conținut era următorul : „Am primit din partea maiorului Stross suma de 500 000 de lei pentru informațiile furnizate.“ Urma o semnătură descifrabilă : colonel Alexandru Ghinea, și data...

Cristian Ghinea se întrerupse. Pronunțînd numele bunicului său, glasul i se înmuiase vizibil. Colonelul Georgescu umplu din nou paharele cu apă minerală. Cristian bău însetat, păstrîndu-și privirea fixă.

— Da, era o semnătură ușor descifrabilă : colonelul Alexandru Ghinea, pentru informațiile furnizate maiorului Stross... Și undeva, în dreapta, în limba germană — pe care eu o cunosc destul de bine —, o mențiune, o certificare: „Am plătit astăzi, ziua, ora, suma de 500 000 lei colonelului...“

Inginerul Cristian Ghinea își întoarse privirea spre colonelul Georgescu. Ofițerul nu-l întrerupse. Păstra o prezență neutră, figura lui ușor transpusă îndemna parcă interlocutorul să facă abstracție de faptul că se găsea acolo, alături de el.

— Am înțeles imediat situația în care mă aflam și m-am adresat hotărît ziaristului : „Ce doriți în schimb ? Acesta s-a ridicat, a făcut cîțiva pași, apoi punînd mîna pe umărul lui Leon, l-a consultat : „Tu ce zici ? Este doar prietenul tău !“ „Mi-am spus punctul de vedere, a răspuns Leon. Ștergem totul. În cazul prietenului meu, singurul fapt important este ca numele bunicului său să nu apară nicăieri, restul are mai puțină importanță...“

—...Mi-am dat seama, tovarășe colonel, cît de perfid se angrenase în acest joc Leon Blok. Am putut să le descopăr jocul pentru că nu eram atît de emoționat cît apreciaseră ei. Desigur, țineam foarte mult la memoria bunicului meu și bineînțeles tot ceea ce auzisem și mi se arătase mă îngrijorase. Dar era un anumit fel de neliniște, aveam în vedere cu totul alte cauze decît cele pe care le intuiau Leon Blok și prietenul său, ziaristul. Ceea ce mă neliniștea era faptul că, negînd ceea ce Leon Blok și ziaristul îmi prezentaseră, puteam să-i determin să le publice. Și cine, dintre cei care ar fi citit, și-ar fi putut da seama dacă este adevărat sau nu ? Nu sînt sigur nici dacă Leon cunoaște adevărul despre acel document compromițător, care este fără îndoială un fals. Un document fals în totalitate.

Cristian Ghinea se opri din nou.

— Mai aveți puțină apă, tovarășe colonel ? întrebă el obosit.

— Avem, tovarășe inginer... Suficientă apă și destulă răbdare. Cum ți-ai dat seama că era vorba de un fals ?

— Foarte simplu, tovarășe colonel, cunoșteam scrisul bunicului meu, știam felul lui de a iscăli.

— Poți fi sigur că în perioada la care se referă documentul, colonelul Alexandru Ghinea nu semna altfel ?

— Sînt sigur, tovarășe colonel. Am argumentele mele cu care îmi pot susține afirmațiile... Copilăria mi-am petrecut-o împreună cu bunicul, clasele primare le-am făcut

sub supravegherea lui. Și printre alte lucruri bune învățate de la el, am căpătat și cîteva cunoștințe de grafologie. Primele modele grafice examinate au fost grafismele noastre, al meu și al lui. Asupra iscăliturii bunicului meu am reflectat ore întregi. Ajunsesem chiar să-i modific unele trăsături grafice în dorința de-a avea numai simboluri pozitive. „Uite, bunicule, îi spuneam eu, dacă liniuța asta finală ar fi fost mai prelungită și o terminai cu un punct, ai fi ajuns în mod sigur general. Așa trebuia să semnezi dumneata, cu trăsături mai ferme, mai nervoase..." Deci cum vă închipuiți că ar putea cineva să mă inducă în eroare asupra autenticității unei asemenea semnături ? !

— La ce înțelegere ați ajuns ? îl întrebă colonelul Georgescu, convins că inginerul Ghinea avea dreptate.

— Mi s-a cerut să urmez același destin al bunicului meu. „Cristian, nu trebuie să te sperii, a intervenit Leon Blok, este ceva la modă, se poartă..." Cei doi mi-au cerut să le expun pe larg problemele de care mă ocup atît eu, cît și colegul meu, iubitorul de animale. Le-am spus, fără ezitări, tot ceea ce lucrasem în cooperare cu firma care ne invitase, în principiu, le-am vorbit și despre cercetările la care lucrăm. Sînt chestiuni cunoscute, ca preocupare. Despre rezultate, însă, nu le-am spus nimic. Am stabilit să-l țin la curent pe Leon cu strădaniile noastre, iar cînd cercetările noastre se vor apropia de sfîrșit, să mi se facă o nouă invitație în străinătate, unde să putem discuta liniștiți. Asta-i tot, tovarășe colonel, de aceea v-am rugat la telefon să ne întîlnim, tîrziu, după miezul nopții, ca să am siguranța că nu mă urmărește nimeni...

*

Colonelul Iancu Georgescu se îndrepta spre casa pictoriței Stela Iovanovici. Abia ieri discutase cu inginerul Cristian Ghinea. Mergea preocupat, încercînd să evalueze cît de puternic era acest Leon Blok, ce fel de informații îl interesau, cît de mult era amestecată firma străină în racolarea inginerului. Desigur, întrebările depășeau posibilitățile sale de răspuns. Un singur lucru era de-acum

cert, faptul că acest comerciant, de origine latino-americană, cum îl prezentau documentele, era de fapt o cunoştinţă mai veche, descrisă de mult timp şi cu minuţiozitate de Andrei Ivaşcu şi soţia sa. Colonelul Georgescu ştia şi ce metode folosea Leon Blok pentru a-i determina pe cei asupra cărora îşi îndrepta atenţia să-i furnizeze informaţii : metode „brutale", cum le numeşte literatura de specialitate, dar care, uneori, dau rezultate. Ceea ce îl frămînta în mod deosebit era existenţa acelui document falsificat.

„Ei şi ? îşi zise colonelul. Nu este pentru prima oară cînd domnii spioni fac aşa ceva !"

„Bineînţeles că nu, îşi răspunse el, înciudat că nu găsea un fir călăuzitor în acest caz. Spionii folosesc fel de fel de combinaţii, de trucuri... E totuşi ceva deosebit. În general ei îşi brodează acţiunile pe ceva real. Cristian a fost bine ales, dacă avem în vedere ce a însemnat bunicul său pentru el. A avut totuşi şansa aceea de-a dreptul miraculoasă, de a cunoaşte bine semnătura colonelului Alexandru Ghinea, altfel..."

„Altfel, cine poate şti ce s-ar fi întîmplat ? ! O consider totuşi o şansă... Ceea ce nu mi se pare în regulă este tocmai brutalitatea acestui şantaj. Acest fals total, ca să-l numesc aşa..."

„Ai îmbătrînit, colonele, ai îmbătrînit... Începi să te frămînţi acum şi pentru ceea ce nu trebuie. Leon Blok l-a studiat bine pe inginerul nostru, a devenit de-al casei. Apoi l-a condus la locul de recrutare, şi acolo l-a derutat puţin cu prezenţa ziaristului, care îl şantaja. Noroc cu el, Leon Blok. care a putut opri scandalul public, ce ar fi condus, evident, la defăimarea colonelului Alexandru Ghinea, cu grave prejudicii morale pentru întreaga familie. Ce importanţă are dacă documentul prezentat era falsificat în parte, sau total ? Oricui i se poate pune în faţă un document falsificat şi apoi să se facă presiuni asupra lui. Trebuie să ne temem să mai umblăm prin lume ?"

„Totuşi, cred că acest Leon Blok a intrat în posesia acelui document falsificat de altcineva. Iar dacă paşaportul lui arată clar că primii ani de după război i-a petrecut în America de Sud, este de presupus că îl avea din timpul

războiului sau, mai bine-zis, din ultima parte a războiului."

„Ce-a făcut Leon Blok pînă la despărțirea de Andrei Ivașcu, alias Archibald Fouriè, și de Ana-Maria Strauss-Ivașcu, alias Grette, știu destul de bine... Dar după aceea, pînă la îmbarcarea lui spre America de Sud ? S-ar putea la fel de bine ca Leon Blok să fi achiziționat acest document după întoarcerea sa în Europa. Ar fi o altă variantă".

Colonelul Georgescu se simți deodată bine dispus. Găsise acea împăcare cu sine însuși pe care o afla ori de cîte ori descoperea firul pe care îl căuta.

„Nu, își zise el hotărît, Leon Blok n-a renunțat niciodată la ideea de a face spionaj. Iar documentul compromițător pe care l-a folosit în încercarea de a-l recruta pe inginerul Cristian Ghinea l-a achiziționat în aria de desfășurare a războiului, atunci, în perioada aceea. Nu în America de Sud, unde s-a refugiat pentru a scăpa de rigorile înfrîngerii, și nu în Europa după întoarcere. Orice om care a rupt cu trecutul său și-ar fi văzut de noua profesiune... Cînd trecutul îți este pătat nu dai prezentul pentru a te întoarce la visele urîte."

Înlăturîndu-și gîndurile, colonelul Iancu Georgescu apăsă prelung pe butonul soneriei. Întotdeauna suna lung de la început. „Să se audă, își spunea el, altfel este mai greu să suni a doua oară."

Pictorița Stela Iovanovici îl aștepta. Cu toată tulburarea pe care colonelul o remarcă pe fața ei, era evident că îl aștepta cu nerăbdare. Stela Iovanovici îl cunoștea de mai multă vreme. Tatăl ei, pictorul Iovanovici, se aflase în relații apropiate cu colonelul Gerogescu, care îl vizita adeseori la atelierul său, atelier pe care Stela Iovanovici îl folosea singură de cîțiva ani, după moartea tatălui ei.

De atunci, Stela îl văzuse din ce în ce mai rar pe colonelul Georgescu. Între ei avusese loc chiar o explicație în acest sens.

— V-ați schimbat un bun obicei, tovarășe colonel, îl interpelase tînăra pictoriță, întîlnindu-l întîmplător.

— Care, dragă prietenă ? întrebase colonelul prinzîndu-i mîna cu drăgălășenie.

— Acela de-a mai trece printr-un atelier de pictură pe care îl frecventaţi, din cîte ştiu, cu mare plăcere.

Colonelul o privea încurcat.

— Să înţeleg că v-a plăcut numai pictura tatălui meu ? continuă ea şirul întrebărilor.

— Nu pot răspunde la această întrebare decît afirmativ. Pictura modernă, cea care face vogă acum, o înţeleg mai puţin... Te rog să-mi ierţi ignoranţa. Cît privesc vizitele mele în atelierul tatălui tău, nu aveau numai scopul relaxării într-un loc cu pictură aleasă, era vorba de o prietenie adevărată, o prietenie veche... Ţi-am vorbit mai puţin despre noi, atît el cît şi eu. La început erai copilă, Stela, după aceea erai prea activă pentru ca noi să încercăm să „te ţinem în loc" cu amintirile noastre înduioşătoare. Discutam adeseori despre tine. Parcă-l văd pe tatăl tău lăsîndu-şi penelul de care se despărţea arareori, zicîndu-mi : „De-ar şti Stela ce băiat drăguţ erai tu, ce talentat ?" „Hai, hai, îi spuneam eu, vrei să mă provoci, să vorbesc la rîndul meu despre tine ?" „Nu, nu, intervenea el hotărît, însă uneori simt că o voi prinde de umeri, o voi aşeza în faţa mea şi-i voi spune : „Stai, fată dragă, o clipă, să-ţi povestesc ceva şi despre mine, despre prietenii mei. Opreşte-te şi ascultă..."

— Tovarăşe colonel, sînteţi permanent în vervă, constatase Stela Iovanovici, întrerupîndu-l. Mai treceţi pe la mine, ştiţi, am devenit mai aşezată.

*

Întîlnirea dintre colonelul Iancu Georgescu şi pictoriţa Stela Iovanovici se realizase curînd. Era dorinţa fiicei de a cunoaşte amănunte despre tatăl ei, pe care bănuise că le va afla de la acest ofiţer, bun amic al familiei ; era un impuls al sorţii pentru Iancu Georgescu de a-şi continua vizitele în atelierul prietenului său.

— Vă rog să mă iertaţi, nici nu ştiu cum să mă comport... Ar fi caraghios să vă spun : „Ia loc, Iancule", cum vă îndemna tata. Nu ştiu de ce, dar nu sună...

— Este normal, Stela, este normal...

— Nu este nimic normal, tovarăşe colonel, nu este normal că eu nu mă pot purta la fel ca tatăl meu.

— Dar nu este nevoie, Stela.

— Ce nu este nevoie, tovarăşe colonel ? Nu este nevoie să mai treceţi prin atelierul ăsta ? De ce ? Pentru că nu vă place pictura modernă ?

— Şi asta este adevărat, răspunse colonelul, dar nu veneam în casa tatălui tău numai pentru a-mi satisface un anume gust. Ţi-am mai spus.

— Tovarăşe colonel, am o mulţime de întrebări pe care vreau să vi le pun.

— Mă privesc direct ? o întrebă ofiţerul aşezîndu-se.

— Jumătate din ele, da.

— Ce vrei să cunoşti, Stela ? De ce îmi place Grigorescu, dacă mă impresionează Cezanne, dacă Picasso îşi găseşte ecou în mine ?

— Nu, tovarăşe colonel. Vreau să-mi vorbiţi despre prietenia dumneavoastră cu tata, despre tata în special. Aţi fost buni prieteni.

Între cei doi se aşternu liniştea. Cît de dureros trebuie să fie pentru această fiinţă, gîndea ofiţerul, care a trăit ani de zile alături de tatăl ei, pe care l-a iubit şi respectat, dar de care nu a fost apropiată niciodată, să fie pusă, acum, în situaţia de a implora o cunoştinţă a familiei să-i vorbească despre el.

Pentru că, în ultimă instanţă, Stela Iovanovici asta dorea, amănunte despre tatăl ei. Tînăra care ani de zile nu se preocupase decît de cariera ei universitară se trezise, după acel accident stupid, în care pictorul Iovanovici îşi găsise moartea, că nu ştie mai nimic despre tatăl ei...

— Prietenul meu, pictorul Virgil Iovanovici, începu colonelul Georgescu cu voce domoală şi clară, de parcă ar fi vrut să imprime cuvintele acelea pentru totdeauna în minte Stelei, a fost un om de mare talent, un om integru, de mare probitate morală...

Se ridică, privi cu atenţie cîteva dintre ultimele creaţii ale pictoriţei, şi plecă, afişînd un zîmbet nostalgic, la despărţirea de tînăra sa gazdă.

Dar le-a fost dat să se reîntîlnească curînd. Vocea pictoriţei la telefon i se păruse schimbată. Trăda panica, tulburarea.

— Vă rog să veniţi cît mai repede, tovarăşe colonel, nu pot să mai suport, nu mai pot !...

...Nerăbdarea Stelei Iovanovici s-a manifestat și în graba cu care începuse discuția.

— V-am chemat nu pentru a-mi lua apărarea în numele prieteniei ce a existat între dumneavoastră și tatăl meu, v-am sunat pe dumneavoastră, deoarece cunoașteți adevărul în întregime despre familia mea în general, și în special despre tata.

— Hai, Stela, o întrerupsese colonelul, fără atîtea evocări.

Ea se opri cîteva momente, îl privi lung, și i se adresă, șoptind parcă cuvintele :

— Sînt implicată într-o afacere de spionaj.

Colonelul Georgescu se ridică de la locul său și se apropie de un tablou uriaș pe care pictorul Iovanovici nu-l terminase. Regăsi dominantele talentului prietenului său care-i plăcuse atîta, în vreme ce undeva, în fundul urechilor, glasul Stelei Iovanovici revenea cu greutatea unei bubuituri : „Sînt implicată într-o afacere de spionaj... sînt implicată într-o afacere..."

Cu gesturi liniștite colonelul trecu la un alt tablou, început nu de mult de pictoriță, apoi se întoarse la locul de mai înainte și i se adresă pe un ton liniștit :

— Continuă, Stela... Așadar, sîntem implicați într-o afacere de spionaj.

Pictorița remarcă pluralul pe care colonelul Georgescu îl folosise și pe care îl înțelesese imediat. Fulgerător își reaminti secvențe din serile pe care tatăl ei le organiza aproape lunar pentru a-și reîntîlni prietenii. De la aceste întîlniri colonelul Iancu Georgescu era nelipsit. La apariția ofițerului, pictorul întrerupea, scuzîndu-se, discuția, indiferent cu cine o purta, se îndrepta spre intrare de unde îl lua de braț, prezentîndu-l cu voce tare :

— Vă prezint pe unul dintre marii anchetatori ai vremii, vă prezint un contraspion de temut, colonelul Iancu Georgescu, un bun prieten de-al meu...

Ofițerul zîmbea ironic, lăsînd celorlalți să înțeleagă că este necesar să diminueze din valoarea complimentelor ce-i fuseseră adresate, neascunzînd însă faptul că se simțea bine în urma unei asemenea prezentări.

De data aceasta, aceleași cuvinte frumoase și le reamintise și ofițerul, dar printre ele se intercalau acele vorbe amare pe care Stela Iovanovici le pronunțase mai înainte.

— ... „Sînt amestecată într-o afacere de spionaj..." „Vă prezint un contraspion de temut"...

Stela Iovanovici stătea în fotoliul de alături cu privirea pironită în podea.

— Știam că vă veți simți ca și cum propriul dumneavoastră copil ar fi comis așa ceva, știam că veți încerca sentimentul unui criminalist prădat de hoți, dar acesta este adevărul...

— Continuă, Stela, să vedem despre ce este vorba, să nu începem cu sfîrșitul, îi zise el pe un ton calm, deși presimțea că lucrurile nu erau tocmai în ordine.

Pictorița își fixă privirea într-un colț al camerei, iar vorbele ei porniră în nota imprimată de ofițer.

— În ultima vreme atelierul meu a fost tot mai des frecventat de un străin. Se numește Leon Blok. L-am cunoscut de mai bine de un an, la una dintre expozițiile mele. Poate ați auzit că am avut deschisă în primăvara trecută, aproape trei săptămîni, o expoziție... Fără vreun succes deosebit... De fapt, știu cît valorez ca pictor... lucrez corect, respect regulile artei moderne, dar nu am scînteia geniului pe care a avut-o tata... Și totuși, la un moment dat, am avut impresia că cineva iubește cu adevărat pînzele mele, că cineva dorește chiar să mă ajute...

— Cum s-a manifestat ajutorul ? o întrerupse colonelul pe un ton profesional.

— Mi-a cumpărat mai multe tablouri, m-a ajutat să expun în străinătate.

— Parcă tu însăți te îndoiai de valoarea tablourilor tale ?

— Știți cum este în artă. E vorba și de preferințe. și care artist nu crede în șansă, în puțin noroc... Care dintre noi ar refuza să-și etaleze creațiile în străinătate ?

— Indiferent de aprecierile cunoscătorilor ?

— Tovarășe colonel, în cazul meu, părerile cunoscătorilor erau împărțite. Personal eram nemulțumită de creațiile mele.

— Ce s-a întîmplat în străinătate ?

— Formal și acolo am avut succes... Mi s-au cumpărat cîteva tablouri, au apărut și unele cronici care m-au mulțumit atunci cu aprecierile lor.

— De ce nu și acum ?

Stela Iovanovici se ridică, făcu cîțiva pași prin fața pînzelor, apoi se întoarse cu o mină ce exprima de-a dreptul furia.

— Ba și acum, tovarășe colonel, îmi face plăcere să mi le reamintesc... Poftiți, păstrez cu sfințenie acest registru în care cei care mi-au văzut tablourile și-au exprimat părerea despre ele, nu numai cumpărîndu-mi-le, ci și înscriind cîteva aprecieri, rămînînd cîteva clipe după vizionarea expoziției în fața hîrtiei albe... Vă pot citi cîteva dintre ele, tovarășe colonel, ca să vă demonstrez că îmi sînt favorabile.

Stela Iovanovici trase din rafturile bibliotecii un caiet de impresii de mărimea unui album din care începu să citească cu glasul întrerupt : „Autoarea prezentei expoziții, pe lîngă faptul că stăpînește întreaga gamă de procedee existentă în pictură, posedă și o însușire puțin obișnuită, aceea de a..."

Colonelul Georgescu aproape că nu mai înțelegea nimic din ceea ce citea cu glasul sugrumat de furie pictorița. O ascultase destul. Își repetase de cîteva ori un truism pe care îl aplica de ani de zile : „Nu întrerupe pe cineva care vrea să te convingă că are dreptate. Nu pierzi prea mult dacă mai asculți două minute !" Dar Stela Iovanovici trecea realmente printr-o criză de nervi. Ființa ei ducea o luptă aprigă încercînd a se opri din evocarea acelor amintiri plăcute.

— Bine, Stela, interveni colonelul, dacă îți face plăcere să-ți reamintești toate astea, nu înțeleg de ce te consumi atîta ? Sînt niște aprecieri măgulitoare, de ce te înfurii ?

— Pentru că sînt derutată... Pentru că nu mai știu ce a însemnat apreciere adevărată, pornită din inima cuiva, care chiar dacă nu mi-a cumpărat o pînză vreodată, și-a spus în mod deschis părerea. Dacă tot ce v-am citit ar fi

fost scris de oameni onești, care n-ar fi avut nici o legătură cu Leon Blok și cu prietenul lui...

Pictorița făcu o scurtă pauză. Părăsi o clipă încăperea, apoi reveni și se așeză alături de colonelul Georgescu, care îi făcu semn din privire să continue.

— Asta voiam să știți. Dealtfel, v-am spus de la bun început : este vorba de o afacere murdară de spionaj.

— În care sper că nu ai intrat atît încît să nu...

— Din nefericire, cred că este prea tîrziu, afirmă ea, plecîndu-și privirea.

— Stela, explică-te !

— Da, tovarășe colonel, am avut impresia că sînt între prieteni, că mă aflu printre oameni de bine. Dar mă aflam de fapt printre dușmani...

— Te rog să fii mai precisă, Stela. Tu știi ce-i acela spionaj ? o întrerupse colonelul.

— Asta este, tovarășe colonel, că știu... Mi-am dat seama că acest Leon Blok nu este ceea ce vrea să arate. Este un spion, iar oricine îl sprijină înseamnă că este amestecat în afacerile lui. Cazul meu...

— Ce ai făcut pentru el ?

— Am primit cîteva plicuri de la un expeditor necunoscut, pe care i le-am predat lui Leon Blok, așa cum îmi ceruse...

— Să reluăm. Continuă de unde ai rămas, de la expoziția aceea din străinătate, îi ceru colonelul.

Își făcuse deja o impresie despre felul în care Stela Iovanovici fusese folosită de Leon Blok. Spionul avea nevoie de un intermediar, care să atragă mai puțin atenția ; informațiile trebuiau să circule fără ca între spion și agent să existe o legătură directă. Zilele în șir pe care pictorița Iovanovici și le petrecea la atelier făceau ca orice mesaj lăsat acesteia să poată fi ridicat la scurt timp după depunere.

— Zilele acelea frumoase trecuseră, continuă Stela cu ușurință. Spun trecuseră, pentru că în aceeași seară, cînd mă aflam încă în euforia evenimentului, însoțită de Leon Blok, am vizitat un ziarist...

— Un tip bărbos, cu ochelari ?

— Exact, îl cunoașteți ? întrebă Stela tresărind.

— Într-un fel, da, să vedem dacă este persoana pe care o știu eu.

— De la început, continuă pictorița, m-a impresionat mina gravă pe care o afișau atît Leon Blok, cît și prietenul său, ziaristul. S-au purtat cu mine fără nici un menajament.

— „Am auzit că ați avut succes, domnișoară Iovanovici, ne pare bine să aflăm asta. V-am invitat însă pentru o altă chestiune..." Acestea au fost singurele lui cuvinte de apreciere pentru succesul meu. Atît și nimic mai mult. Probabil, remarcînd indispoziția pe care o afișam, ziaristul a continuat :

— „Nu comentăm succesul expoziției ; fiecare dintre noi și-a adus o parte de contribuție. A mea și a prietenului meu, Leon Blok, nu este de cea mai mică importanță".

— „Ce vreți să spuneți ?" l-am întrebat tulburată. Atunci am simțit că ceva nu este în ordine, că Leon Blok nu mă ajutase din simpla bunăvoință a omului care, fiind în măsură să ajute pe cineva, vrea să-i dea posibilitatea să-și exprime valoarea. Aportul ziaristului, despre care acesta vorbea emfatic, era ceea ce mă neliniștea. „Ce amestec a avut ziaristul ăsta bărbos ? Ei și ce dacă ajutase cu ceva la reușita expoziției ? Au atîta importanță cele cîteva rînduri publicate de el, favorabil firește, în comparație cu munca mea de ani de zile, de zile și nopți ?..."

— „Miss Stela, vreau să lăsăm de-o parte expoziția dumneavoastră. A fost o expoziție reușită, ați vîndut cîteva tablouri la prețuri onorabile... Accentuez încă o dată contribuția noastră, a mea și a lui Leon Blok, fără de care nu reușeați să ajungeți aici. Și chiar dacă ați fi ajuns, alte aprecieri vi s-ar fi cuvenit."

— „Ce zici, Leon" ? l-am întrebat, sperînd ca acesta să intervină în favoarea mea.

— „Draga mea, prietenul meu are un fel direct de a pune problemele, dar întotdeauna este sincer, corect în

tot ceea ce întreprinde. Te rog să crezi că are dreptate și să ai încredere că sîntem alături de tine. De fapt, nu despre expoziție doream să discutăm. Te-am ajutat și gata. La rîndul tău, vei face același lucru. Este o chestiune mult mai importantă, care ne-a determinat să-ți întrerupem bucuria, satisfacția... Este vorba, Stela, despre o declarație pe care cineva a dat-o cu cîțiva ani în urmă și care ponegrește activitatea tatălui tău, pictorul Iovanovici."

Stela Iovanovici se întrerupse. Se ridică și scoase din geanta așezată pe fotoliul alăturat o batistă. Își apăsă ochii cu ea, apoi își îndreptă privirea spre colonelul Georgescu. Acesta stătea liniștit, cu privirea ațintită pe tabloul neterminat al prietenului său.

— Da, tovarășe colonel, mi-au arătat o hîrtie scrisă, un denunț, care îl ponegrea pe tata.

— În ce sens ? întrebă ofițerul.

— În sensul că tata ar fi trădat nemților...

— Pe cine ?

— Pe dumneavoastră, răspunse pictorița, izbucnind în plîns.

— Pe care noi ?

— Pe comuniști... Pe cei care se întîlneau, atunci, în ilegalitate, în atelierul lui.

— Prostii ! strigă Iancu Georgescu, ridicîndu-se înfuriat. Prostii, pictorul Iovanovici a fost un comunist adevărat... Prostii !... Cum îți permiți tu, fiica lui, să vorbești astfel despre tatăl tău, un artist mare, un om, un comunist adevărat ? Cum ai putut da crezare unor infamii ? !... Dacă mîine va veni cineva și-ți va spune că eu nu sînt omul care mă cunoști, tu vei renunța la tot ce știi despre mine, vei da crezare unor străini renunțînd la propriile-ți păreri ? Cum de nu le-ai întors spatele acelor „domni", acelor ființe „generoase", îndreptîndu-te direct spre aeroport ? Să fi venit acasă, fără tablouri, fără albumul acela din care mi-ai citit transpusă ca un debutant la prima sa apariție... Pentru că, din ce scrie acolo,

nici tu nu mai știi ce este adevărat și ce nu, ce este critică reală și ce este scriitură la comandă, plătită de Leon Blok.

— Am văzut cu ochii mei, tovarășe colonel! izbucni Stela la rîndul ei. Sînt și eu o biată femeie. Ajutați-mă. De aceea v-am chemat pe dumneavoastră!

Colonelul se apropie de pictoriță, o cuprinse pe după umeri și se îndreptară tăcuți spre fereastră.

— Ai văzut scrisul tatălui tău, Stela?

— Da, tovarășe colonel... L-am văzut. În sensul că i-am recunoscut cuvintele... Era un document dactilografiat, dar cuvintele folosite erau ale lui...

— Îți reamintești ce scria acolo, Stela?

— În mare măsură, tovarășe colonel. Am recitit de cîteva ori hîrtia aceea.

*

Colonelul Iancu Georgescu părăsi îngîndurat casa pictoriței. Era de-a dreptul impresionat de ceea ce auzise. Îi ceruse fetei să nu discute cu nimeni cele întîmplate.

— Cum să procedez, dacă Leon Blok va reveni, tovarășe colonel? Ce să fac în cazul cînd în cutia mea de scrisori va apărea iarăși un plic pentru Leon Blok?

— Nu-ți face griji, acest om nu va mai călca niciodată în atelierul tău. În cazul cînd vei primi un mesaj pentru el, sună-mă imediat... Cît privește cazul tatălui tău, nu-ți face griji, un asemenea caz nu există...

Ridicîndu-și privirea spre bolta înstelată, ofițerul oftă cu greutate. Aerul rece îl înviora. Mergea cu pasul domol, al omului care vrea să rămînă numai cu gîndurile sale. Repetă ceea ce îi spusese nu o dată prietenului său: „Nu am nici un merit, maestre, în meseria mea meritul personal este mai mic decît îți închipui..."

„Nu face pe modestul, colonele, cu mine nu-ți merge, te rog..."

„Meritul personal al unui ofițer constă mai ales în legăturile pe care acestea reușesc să le facă folosind datele

pe care le deține. Fără date, maestre, flerul nu înseamnă mare lucru."

„De acord, prietene, dar legăturile despre care vorbești nu înseamnă puțin..." Ofițerul continuă să dialogheze, așa cum făcea pe vremuri cu bunul prieten, pictorul Iovanovici. „Da, datele, informațiile au un rol mare, repeta el pentru a nu știu cîta oară. Aș fi putut eu, colonelul Georgescu, să desprind vreo legătură dacă inginerul Cristian Ghinea nu dovedea spiritul de observație pe care l-a avut, dacă el n-ar fi venit imediat să discute cu mine ? Fiind atenționat de folosirea unor materiale falsificate în scopul coruperii oamenilor, nici în cazul tău, maestre, nu mi-am pierdut cumpătul. Ambele spețe sînt foarte interesante. Asupra fiecăreia dintre ele se pune problema falsului, dar ambele păstrează elemente veridice pe care un străin nu ar fi reușit să le inventeze."

Despre întîlnirile comuniștilor în casa pictorului Iovanovici, colonelul Georgescu cunoștea multe amănunte. Și nu numai din ceea ce îi relatase pictorul. Știa și din povestirile unor participanți la acele întîlniri. În casa pictorului se întîlnea un grup de tineri comuniști, dintre care făcea parte și Iovanovici, care redactau și tipăreau manifeste. Pictorul semnalase la un moment dat comportarea suspectă a unuia din grup. Îl văzuse, într-o seară, discutînd cu un ofițer din serviciul secret. Din acel moment, grupul își făcea întîlnirile obișnuite de lucru, dar în prima parte desfășurau o activitate inofensivă, care ar fi fost apreciată de oricine ca neprezentînd vreun pericol. Apoi, se despărțeau stabilind data următoarei ședințe. La două ore după terminarea primei părți a întîlnirii, se readunau cu excepția celui vizat. De-abia atunci treceau la lucru...

Mai tîrziu faptele se clarificaseră și la ancheta respectivului participase și ofițerul Iancu Georgescu, locotenent pe atunci. Învinuitul recunoscuse totul. Comisarul care îl recrutase, de asemenea. Grupa de comuniști desfășurase o activitate intensă în anii ilegalității, fără să se întîmple ceva neobișnuit cu vreunul din membrii săi. Nimeni nu fusese arestat, nimeni nu fusese anchetat de Siguranță.

Obiectivele pe care, formal, gruparea respectivă și le propunea, erau atît de lipsite de importanță, încît nu era necesară suprimarea grupului. Și totuși, denunțul pe care Stela Iovanovici i-l reprodusese în mare măsură prezenta date reale ale activității ilegale ale comuniștilor, care se întîlneau în casa pictorului. Conținutul denunțului era presărat cu expresiile caracteristice ale lui Virgil Iovanovici. Dar era de necrezut ca pictorul să semneze cu numele adevărat un denunț de o asemenea gravitate, și după cum se știe, serviciul german de informații folosea nume conspirative pentru agenții săi.

„Ce știe și ce nu știe Leon Block despre materialele pe care le folosește ? Cine cunoaște amănunte despre aceste materiale ? Cine ar putea să-mi dea un fir, despre aceste documente falsificate ?“ Erau cîteva întrebări care îl frămîntau pe colonelul Georgescu.

În minte îi revenіră pe neașteptate frazele pe care Stela Iovanovici i le citase, cuvinte ale trădării înscrise pe hîrtia aceea pe care Leon Blok o folosise. Conținutul lor era punctat cu cuvintele pe care pictorul Iovanovici obișnuia să le folosească.

„În casa mea, pentru că unde altundeva decît la mine, se întîlnesc odată pe săptămînă și ori de cîte ori este nevoie...“

Colonelul se simți deodată impresionat. Mai mult decît atunci cînd pictorița îi reprodusese conținutul acelei hîrtii compromițătoare. În această frază ofițerul distinsese mai multe expresii caracteristice fostului său prieten. Invitațiile pe care pictorul i le făcea erau, după ani de zile, cu aceleași cuvinte :

„Deci, ne vedem în casa mea, Iancule... hai, nu face nazuri, o știi prea bine că nicăieri altundeva decît la mine nu ne putem simți mai grozav...“

„...Evident, că pentru a nu suferi repercusiuni, gruparea și-a propus obiective derizorii, care nu puteau să supere în nici un fel Siguranța“...

Cuvîntul „evident“, la începutul frazei, îi era de asemenea caracteristic pictorului.

„Persoana asupra căreia trebuie să se îndrepte întreaga atenție este comunistul Ion Mihai. Fire echilibrată, de o inteligență sclipitoare, Ion Mihai are darul de a mobiliza oamenii, de a-i uni, de a-i face să creadă în spusele lui, de a-i conduce..."

Într-adevăr, își spuse colonelul, cam în aceiași termeni l-a caracterizat pictorul pe Ion Mihai cînd a fost propus ca delegat pentru Congresul partidului.

„Îl propun pe tovarășul Mihai, pe care îl cunosc de mai mulți ani, unii dintre ei, petrecuți în perioada ilegalității. Ion Mihai are o fire puternică, echilibrată, este înzestrat cu o inteligență sclipitoare și posedă harul de a mobiliza oamenii, de a-i uni și conduce..."

„Da, își spuse hotărît colonelul, textul acelei hîrtii compromițătoare conține cuvintele, ideile pictorului Iovanovici. Cine a fost cel care le-a comunicat nemților aceste date ? Pictorul ?... De ce n-au acționat, de ce n-au transmis Siguranței informațiile pe care le aveau ? De ce l-au lăsat pe comisarul Panaitescu, care s-a ocupat de ei, să creadă că are controlul asupra întîlnirilor din casa Iovanovici, unde comuniștii au desfășurat o activitate intensă ?"

Erau întrebări cărora trebuia să le găsească răspunsuri logice, reale. „Rezolvarea o pot avea discutînd cu patru oameni, își continuă colonelul frămîntările, adică cu trei... deoarece pictorul... Ion Mihai este exclus, aflîndu-se la un post în străinătate. Au mai rămas doi : Leon Blok, care mă poate lămuri de unde are aceste hîrtii, și comisarul Panaitescu. Despre ceilalți membri ai grupului nu mai am nici o cunoștință. Leon Blok va face pe dracu în patru să nu-mi spună nimic, iar comisarul cel mult mă poate încurca, dîndu-mi vreun fir pe care cei din gruparea lui Ion Mihai i l-au plasat cu ani în urmă..."

„Și totuși, își spuse colonelul, nu am altceva de făcut, decît să discut cu amîndoi, cu Leon și cu fostul comisar !... Ce-ar putea să-mi spună în plus Nae Panaitescu față de cele declarate în timpul anchetei ?"

*

Toamna își etala zilele de o rară frumusețe. Colonelul Iancu Georgescu lăsase ofițerului de serviciu cheile mașinii, preferînd să meargă pe jos. Așa proceda ori de cîte ori voia să mai „revadă“ o problemă anume. Numai așa nu suna telefonul, ori nu se prezenta nechemat vreunul dintre subordonați. Ezitase cîteva clipe înainte de plecare dacă să-l viziteze sau nu însoțit pe Nae Panaitescu. Renunțase, ar fi fost prea mult pentru o discuție cu un comisar bătrîn și bolnav pe deasupra. „Ce să-i cumpăr ?“ se întrebă colonelul după ce ajunsese la concluzia că nu este bine să se prezinte în casa comisarului cu mîna goală.

„Uite, că așa ceva n-aș fi crezut, în urmă cu ani, că îmi voi face vreodată probleme ce cadou să-i cumpăr comisarului Nae Panaitescu...“

*

Și atunci, cu ani în urmă, era o toamnă la fel de frumoasă, cu zile care nu te lăsau să intri în casă, iar el, locotenentul Georgescu, nu ieșea din biroul său decît tîrziu, după miezul nopții, pentru ca dimineața să fie din nou în fața proceselor verbale, a declarațiilor, a martorilor, a învinuiților...

— Spuneți, domnule comisar, v-ați ocupat de mișcarea comunistă ?

Nae Panaitescu îl privea liniștit, cu o privire interiorizată. „Ce-o fi așteptînd, se întreba locotenentul, de ce îi este necesar să se gîndească atîta ?“

— Vă rog să-mi răspundeți mai repede la întrebări, insistă el, știu mai mult decît vă închipuiți despre modul de desfășurare a unei anchete. Sper ca dumneavoastră, care cunoașteți la fel de bine aceste reguli, să fiți sincer în declarațiile pe care le veți face. Repet întrebarea : v-ați ocupat vreodată de mișcarea comunistă ?

— Nu, domnule anchetator, răspunse comisarul stînjenit. Am lucrat în Serviciul secret, nu la Siguranță.

— Dar ați obținut informații despre mișcarea comunistă ?

— Am obținut unele informații despre comuniști, lucruri neesențiale.

— Deci, v-ați ocupat de mișcarea muncitorească, din moment ce ați obținut informații despre activitatea comunistă pe care, bineînțeles, le-ați predat Siguranței.

— Nu, domnule anchetator, ripostă comisarul, nu m-am ocupat de mișcarea comunistă. Și vă rog să mă înțelegeți : nu din convingeri politice... Dacă aș fi făcut parte din cadrele Siguranței, m-aș fi ocupat desigur și de comuniști. Dar fiind comisar în Serviciul secret, în mod cu totul întîmplător am intrat în posesia unor informații despre mișcarea muncitorească.

— Știți ceva ? Ne îmbătăm cu vorbe, domnule. Dacă erați plătit pentru altceva, de ce ați adunat informații despre comuniști ? Dacă ați făcut-o din proprie inițiativă, nu se cheamă că ați luptat împotriva comuniștilor ? Din ce partid ați făcut parte ?

— Din nici unul ! Politica îmi era indiferentă.

— Cum adică ? Vă era indiferent împotriva cui luptați, nu vă interesa pentru cine luptați ! De ce nu sînteți sincer ?

— De orice mă puteți bănui, numai de lipsă de sinceritate nu este cazul, vă rog.

— Atunci, de ce nu sînteți cinstit în fața anchetei ?

Comisarul Panaitescu se uita mirat la tînărul anchetator, apărut peste noapte și care-i punea întrebări, pe care nici el și nici colegii săi nu și le puseseră vreodată.

— Domnule anchetator, noi eram un organism la dispoziția Consiliului de miniștri, primeam ordine pe care le executam... Atîta tot. Programul politic al unui partid sau altul, venit la putere, sau aflat în opoziție, ne interesa mai puțin. Eram niște meseriași care ne practicam meseria. Între sarcinile mele de serviciu nu exista vreuna care să privească în mod direct mișcarea muncitorească.

— La ce anume se refereau sarcinile dumneavoastră de serviciu ?

— Făceam parte din serviciul care avea în responsabilitate un sector delicat. Aveam în față un adversar puternic, bine pregătit, avantajat moral și material, cu destui susținători. Despre majoritatea celor pe care i-am cunoscut am declarat.

— Vă rog mai concis, sînteți în cadrul unei anchete, nu țineți o lecție, îl întrerupse locotenentul.

— Vă rog să mă scuzați...

Comisarul Panaitescu făcu o scurtă pauză.

— Sarcinile mele de serviciu, domnule anchetator, vizau supravegherea serviciului de informații hitlerist.

— Asta-mi place, să știți, asta-mi place... Unde credeți dumneavoastră că vă aflați aici, domnule comisar ? strigă locotenentul. Vă închipuiți că vă merge ! Ce-ați zis : pe tînărul ăsta îl întorc cum vreau. Nu-i destul că ați luptat împotriva mișcării muncitorești, că ați strecurat agentură în rîndul comuniștilor, ce v-ați mai gîndit : „Ia să obțin eu și o decorație de la noul guvern... Și gata, am luptat împotriva nemților, am luptat împotriva fascismului, sînt un patriot..."

Locotenentul se ridică nervos de la birou, făcînd cîțiva pași prin încăpere, apoi se aplecă la urechea comisarului :

— Nu-ți merge, domnule comisar, nu-ți merge... Revizuiește-ți poziția față de anchetă, că altfel te țin în arest pînă la calendele grecești. Fii om serios, ai fost ditai comisarul, nu-mi vinde mie gogoși...

— Domnule anchetator, eu nu voi declara altceva decît adevărul, nu pot să mărturisesc altceva, nu am cum să inventez

— Adică ?

— Serviciul din care am făcut parte a luptat împotriva serviciului de spionaj hitlerist.

— Și ce ați realizat, domnule comisar, purtînd această dispută, „luptă", cum îi ziceți dumneavoastră ? Cu ce i-ați deranjat pe germani, domnule comisar ? N-am auzit nimic, n-a văzut nimeni cel puțin un ofițer german cu vreun ochi

umflat care să se tînguie că pocinogul se datorește încleștării cu serviciul secret. V-ascult, domnule comisar !

Comisarul Panaitescu coborîse privirea pentru prima oară de la începerea anchetei. I se părea aproape imposibil să găsească argumente pentru a-l convinge pe acest tînăr dezlănțuit.

— Spuneți, domnule comisar, vă permit să prezentați argumente în fața anchetei, chiar dacă ne-am depărtat de conținutul ei propriu-zis. Ce lovituri ați dat fasciștilor, spuneți să nu facem cumva o greșeală istorică. Poate dumneavoastră, poate serviciul secret din care ați făcut parte a scos țara din război, spuneți, domnule comisar...

— Domnule anchetator, una dintre sarcinile noastre principale era aceea de a urmări activitatea spionilor germani și de a informa autoritățile despre acțiunile lor, despre intențiile lor ; ce planuri aveau, cine erau cei care îi ajutau...

— Asta însemnează că ați luptat cu fascismul, domnule comisar ? Cînd ei intrau într-o casă de randes-vous, și-și petreceau timpul cu o femeie, intrați și dumneavoastră și stăteați cu două ; beau ei șampanie, beați și dumneavoastră, desigur ca să le urmăriți activitatea ! Înseamnă că ați luptat cu fascismul ? De ce încercați să induceți în eroare ancheta ? Vă dau la dispoziție trei minute pentru a vă reorîndui gîndurile. Întrebarea la care trebuie să-mi răspundeți este dacă ați luptat sau nu împotriva mișcării muncitorești, a comuniștilor ?

Locotenentul Georgescu se apropie de fereastră și-și lăsă privirea să se răcorească cu razele roșietice ce se strecurau printre frunzele aurii ale toamnei. Era decis să lupte pînă la epuizare cu acest comisar abil. „Lasă, domnule, că te învăț eu minte, își zise el, după cîteva minute de relaxare. Ce ți-ai zis dumneata : ce știe tînărul ăsta despre modul de desfășurare al unei anchete ! Ei bine, ai dreptate n-oi fi știind cît dumneata, comisare, dar logic știu să fiu..." Cu pas liniștit locotenentul se întoarse la biroul său.

— V-ascult, dați-i drumul...

Comisarul Nae Panaitescu scoase o ţigară, o aprinse şi privind spre un colţ al biroului îşi începu mărturisirea.

— Trebuia să stabilesc activitatea de culegere de informaţii a spionilor germani, trebuia să descopăr legăturile lor din România. În acest anturaj l-am găsit pe Ilarion Şendrea, care mai tîrziu a aderat la activitatea comunistă şi a făcut parte din grupul care se întîlnea în casa pictorului Iovanovici. Am aflat date despre comuniştii care activau ilegal la locuinţa pictorului, datorită participării lui Ilarion Şendrea la acele reuniuni. Dar el n-a fost trimis de mine cu o instruire specială.

— Date pe care le-aţi comunicat Siguranţei.

— Pe care le-am comunicat Siguranţei. Date care, după cum am aflat ulterior, au dezinformat organele Siguranţei.

— Dar dumneavoastră nu aveaţi de unde să cunoaşteţi, atunci, că informaţiile nu erau reale, după cum nici Ilarion Şendrea n-a ştiut asta. Cu totul altceva ar fi fost dacă dumneavoastră, cu toate că aveaţi informaţii despre comunişti, nu le-aţi fi predat Siguranţei.

— Domnule anchetator, am avut şi asemenea informaţii... dar nu ştiu cum aş putea să dovedesc acest fapt...

— Vă rog să stingeţi ţigara, îi comandă locotenentul. Vă atenţionez încă o dată că vreţi să induceţi în eroare ancheta.

Comisarul se execută cu mişcări liniştite.

— Scuzaţi-mă, am avut impresia că port o discuţie cu un coleg mai tînăr, de care mă despart numai convingerile politice. Un om de la care am ce învăţa şi care are ce învăţa...

— Noi doi colegi ? Cum vă permiteţi ? De-acum înainte veţi răspunde numai la întrebări. Cîţi agenţi aţi recrutat din cadrul mişcării muncitoreşti ?

— Nici unul.

— Vă atenţionez că nu sînteţi sincer cu ancheta şi vă cer să răspundeţi încă o dată la întrebare, domnule „coleg." Cîţi ?

— Nici unul, domnule anchetator...

*

Colonelul apăsă pe butonul soneriei de cîteva ori. Aşteptă. Ce-ar putea face fostul comisar Panaitescu la ora asta ? se întrebă el cînd uşa se deschise fără vreo urmă de control prin vizor şi fără obişnuita întrebare : „cine-i ?“ Apăru Nae Panaitescu, pe care colonelul îl recunoscu imediat. Trăsăturile-i erau neschimbate. Aceeaşi privire vie, aceeaşi frunte inteligentă. Fostul comisar, puţin îmbătrînit, era îmbrăcat într-un halat de casă, cam uzat, iar părul neorînduit arăta limpede că nu aştepta vizitatori.

— Bună ziua, sînt colonelul Iancu Georgescu, vă mai amintiţi de mine ?

— Da, da... Bună ziua... Poftiţi, vă rog...

Şi fostul comisar deschise larg uşa, invitîndu-şi musafirul neaşteptat. Pătrunseră într-o cameră ce părea să fie o încăpere de lucru, după hîrtiile care se găseau împrăştiate pe un birou, dar în acelaşi timp şi un loc de primire, avînd în vedere existenţa celor două fotolii, alături de care se aflau două măsuţe joase.

— Vă ascult, îi zise Nae Panaitescu, aşezîndu-se.

Colonelul rămăsese în picioare cu pacheţelul în care avea cafea şi tutun de pipă.

— Vă rog să luaţi loc, îl îmbie fostul comisar. Presupun că nu vă grăbiţi.

— De fel, răspunse colonelul, care nu ştia cum să ofere mica sa atenţie.

— Nu luaţi drept impoliteţe faptul de a mă fi aşezat primul... Nu mă simt prea bine...

— Am adus ceva pentru dumneavoastră, îi zise ofiţerul întinzîndu-i pacheţelul.

— Nu trebuia să vă deranjaţi... Nu era cazul...

Urmară cîteva momente de linişte. Cei doi se gîndeau desigur la aceleaşi evenimente petrecute cu ani în urmă.

— Locuiţi confortabil, alungă colonelul tăcerea, în timp ce revedea figura fostului comisar de atunci, preocupată, frămîntată...

Da, aceeaşi frămîntare interioară pe care o avea şi acum, cînd se aflau, după atîţia ani, din nou, faţă în faţă.

— Este o casă bună, răspunse Nae Panaitescu, afişînd un zîmbet amar. Nu vă spun de necazurile pe care le-am întîmpinat pentru păstrarea ei.

— După cîte îmi dau seama lucraţi... lucraţi serios, continuă colonelul, încercînd să atenueze şocul revederii.

— Îmi scriu memoriile, răspunse sec comisarul.

Colonelul îl privi cu un aer interesat. „Mi-ar fi trebuit mai mult timp atunci, îşi zise el; mi-ar fi trebuit şi mai multă experienţă..."

— Lucruri noi, pe care nu le-am declarat în timpul anchetei.

— Interesant. Şi de ce o faceţi tocmai acum ?

— Este vorba de o anumită dispoziţie sufletească. Nu numai a mea, ci în general, referindu-ne. Oricum, nu vă pot reproşa nimic.

Colonelul simţi că puntea dintre el şi fostul comisar se formase. I se păru neindicat să se piardă în amănunte. Avea de clarificat urgent o singură chestiune. Îl poate sau nu lămuri cu ceva privind cazul Cristian Ghinea şi fata pictorului Iovanovici ?

— Probabil că aşteptaţi să vă spun care este scopul vizitei mele, zise ofiţerul.

— Nu neapărat, tovarăşe colonel. Orice om procedează bine atunci cînd deduce singur, nu aşteptînd să i se spună direct. Eu aşa sînt obişnuit.

— În cazul meu sînt presat de timp, domnule Panaitescu, şi vin la dumneavoastră pentru a-mi da o mînă de ajutor. Sînt nişte fire care conduc undeva în trecut, spre alte timpuri, spre alţi oameni.

— Întotdeauna un fir începe undeva. Iar dacă se rupe, pe alocuri, nu trebuie neapărat reproşat părţii de început.

Colonelul Georgescu îl privi surprins. „Pare că ştie despre ce este vorba", îşi zise el şi abia atunci îşi dădu seama cît de mult îmbătrînise.

— În două situaţii, continuă ofiţerul, un cetăţean străin a încercat să compromită un inginer şi o pictoriţă, folosindu-se de nişte materiale vechi, dintr-o arhivă... V-ar putea spune ceva lucrul ăsta ?

— Şi a reuşit ?

— Din fericire, nu. Convingerea mea intimă este că acele materiale erau false.

— Atunci, reluă ideea fostul comisar, putem spune că cei care au falsificat materialele au procedat foarte bine.

— De ce ?

— Pentru că, în orice situaţie s-ar folosi materialele falsificate, în scopul compromiterii cuiva, nu ar avea succes. Falsul conceptual al acelor materiale va produce o contradicţie evidentă, care în mod obligatoriu se va termina prin demascarea spionului.

— Să înţeleg prin răspunsul dumneavoastră că ştiţi despre ce este vorba ? întrebă ofiţerul privindu-l fix.

— Mi se pare că firul acela, în partea lui de început, nu a fost lucrat rău, evită răspunsul fostul comisar.

— Dar imaginaţi-vă, domnule Panaitescu, că sînt şi oameni care nu reuşesc întotdeauna să desprindă adevărul de neadevăr, mai ales că este vorba de o altă generaţie. Spune-i unui tînăr, acum, în zilele noastre, că bunicul său, erou în timpul războiului, n-a fost aşa cum ştia el de la rudele sale, aşa cum scriau ziarele... Spune-i că militarul acela mîndru, pe care el îl admiră în fotografiile albumului de familie, nu avea de ce să arate atîta tărie şi încredere, pentru că el fusese de fapt un agent al unui serviciu de spionaj. Că informaţiile date de el au ucis compatrioţi de-ai săi, au dat peste cap planuri, bătălii... singurul neatins fiind el, acest bunic, decorat şi încărcat de merite şi onoruri...

— Credeţi dumneavoastră că o vorbă aruncată la întîmplare poate ponegri munca de-o viaţă a unui om ?

— În mod normal, n-ar trebui să se întîmple. Tînărul în cauză îl va alunga, îl va dispreţui pe denigrator. Dar cugetul lui, neajutat cu argumente logice, ar fi zdruncinat şi poate în momentele lui de singurătate, s-ar putea întreba dacă nu există ceva adevăr în vorbele auzite ? La asta v-aţi gîndit, domnule Panaitescu ?

Fostul comisar se simţi din nou depăşit. De cîte ori îl întîlnise pe acest Iancu Georgescu se întîmplase ca ceva să nu fie în ordine.

— De fapt, ce doriți de la mine ? întrebă el, uitînd de motivația pe care o prezentase colonelului, cînd acesta intenționase să i se adreseze direct.

— Doresc să-mi spuneți dacă aveți cunoștință că în timpul războiului cineva s-a preocupat de falsificarea unor documente. Cine a făcut-o și de ce ? Care sînt oamenii, „eroii“ acelor hîrtii false, de ce aceia și nu alții ?

Colonelul Georgescu se înfierbîntase. Vorbise pe un ton tăios. Își dădu seama că nu-și stăpînise indignarea și un moment regretă că nu luase în această vizită pe unul dintre colegii săi. Întotdeauna se controla mult mai ușor cînd era însoțit de tinerii săi colaboratori. Era doar exemplu...

— Se pare că vă frămîntă foarte tare această „arhivă falsă“, medită Nae Panaitescu. Se pare că nu este vorba doar de teorie...

— Cînd un tînăr vrea să te întîlnească după miezul nopții, de teamă să nu fie văzut, cînd un slujitor al culturii își părăsește preocupările, desigur...

— Chiar așa, tovarășe colonel, „un slujitor al culturii“ ? E o pictoriță de duzină, chicoti fostul comisar... I-am văzut și eu cîteva tablouri.

Colonelul Georgescu încremeni de uimire. Se afla deci pe o pistă bună. Nae Panaitescu cunoștea amănunte despre materialele compromițătoare pe care Leon Blok le folosise. Se uită încă o dată în ochii comisarului. I se păru că observă o licărire ciudată, mefistofelică.

„Da, părea să spună privirea lui, eu, Nae Panaitescu din serviciul secret eu v-am făcut-o...“

— Cum să vă explic, continuă Nae Panaitescu, trebuia luată o hotărîre. Era la începutul lui august patru'ș'patru. Trăiam momentele acelea de incertitudine. Acum,. după cele ce veți auzi, am convingerea că mă veți crede că nu m-am ocupat de mișcarea muncitorească. Din ceea ce am să vă povestesc, vă veți convinge că și atunci, în timpul anchetei, v-am declarat adevărul... Așadar, în haosul de care vă vorbeam, mi-a fost dat să am o reușită adevărată. Unul dintre ofițerii germani de informații m-a întîlnit la o recepție și mi-a spus că vrea să aranjeze cu mine o

afacere. O afacere serioasă. Ne-am întîlnit a doua zi într-o cafenea periferică. Dorea un pașaport românesc pe numele lui, un pașaport fără urme de fals, care să-i permită să părăsească țara și să se îndrepte spre Africa de nord. În schimbul acestui ajutor, la rîndul său, era dispus să facă orice i-aș fi cerut eu, realizabil pentru el... Foarte clar ceea ce îmi propunea, foarte verosimil pentru situația în care ne aflam.

Nae Panaitescu luă de pe masa de lucru un dosar cu hîrtii, apoi cu mișcări liniștite își așeză ochelarii. Urmări printre hîrtiile sale, găsi ce căutase, aprinse veioza de pe birou și îndreptă deasupra fotoliului conul de lumină.

„Chiar are de gînd să-mi citească din memoriile sale, își zise Iancu Georgescu. Omul ăsta nu-și dă seama că eu sînt în criză de timp ?" Își potoli însă enervarea. N-avea de ales. Nae Panaitescu era singurul care putea să lămurească cele petrecute...

— „L-am întîlnit pe Erich Klaus, a doua zi", citi fostul comisar, urmărindu-l pe deasupra ochelarilor pe colonelul Georgescu. Citea cu glasul omului care își etala o creație artistică. Era atent la intonație, îl interesa felul în care se exprimase. Faptele nu-l mai puteau atinge. Se simțea însă obligat moral, trebuia să lămurească tot ce era încurcat. De aceea, lucra de cîteva luni la aceste memorii și încercă să selecționeze acum ce l-ar putea interesa pe colonel.

— „Erich arăta slăbit, mirosea a coniac și apă de colonie, iar degetele îi erau îngălbenite de nicotină. Nervozitatea lui vădită mă făcea să fiu sigur de mine, eram convins că pentru pașaportul pe care-l voia aveam să obțin de la el orice... Orice informație pe care el o cunoaște...

„V-aștept de mai bine de-un sfert de oră, mi se adresă el schițînd-un salut vag.

„Îmi pare rău, Erich, dar trebuie să-ți mărturisesc că ceea ce dorești nu este deloc simplu, i-am răspuns liniștit, ca un om care se hotărăște greu, pentru a-l determina să supraaprecieze ceea ce-mi cerea. De fapt, luasem o hotărîre.

„V-am promis că la rîndul meu vă ajut, fac orice. Dar mai repede, domnule Panaitescu. Timpul lucrează în defavoarea mea și a dumitale".

„De unde știi că lucrează și în defavoarea mea? Erich se uită la mine cu un aer ușor batjocoritor.

„Domnule Panaitescu, dacă nu eram convins de acest lucru nu m-aș fi adresat dumneavoastră niciodată. Eu, Erich Klaus, îmi dau seama că sîntem în fața unui pericol iminent. Lucrez într-un serviciu de informații, domnule... Nu simt, ci știu că corabia se scufundă. Și de aceea vreau să părăsesc scena înainte de lăsarea cortinei. Atunci, nimeni nu va mai putea să facă ceva. În ce vă privește, vă dau șansa de a vă asigura cu materiale, cu informații care să vă răscumpere după război... Tunurile vor amuți, domnule Panaitescu, dar va urma o vreme cînd se vor pune întrebări... Dintre cele mai indiscrete, domnule Panaitescu...

Îl lăsam să vorbească, spunea lucruri care mă interesau în mod direct și, de ce să nu fiu sincer, înclinam, să cred că are dreptate..."

Nae Panaitescu făcu o scurtă pauză. Îl privi în treacăt pe colonel, își drese glasul, apoi continuă :

— „În ceea ce te privește, Erich Klaus, s-ar putea să ai dreptate. Se apropie sfîrșitul și, într-adevăr, va urma o perioadă a întrebărilor. Numai că ție îți va pune întrebări un polonez ori un iugoslav, un german de-al tău sau un român, dar cu mine va discuta unul de-aici... Numai un român are dreptul să mă ancheteze. Ce întrebări îmi poate pune un asemenea om, la care să nu pot răspunde ?"

— „Chiar dacă anchetatorul va fi comunist ?" mă întrebă el cu un zîmbet transformat în rînjet.

— „Da, la un astfel de om mă gîndeam..."

— „Vă va imputa că ați luptat împotriva lor..."

— „Va spune un adevăr, Erich, pe care nu am să-l contest."

Nae Panaitescu se opri din nou, uitîndu-se la colonelul Georgescu. Privirile lor se intersectară. Fostul comisar zîmbi ușor jenat. În anchetă nu recunoscuse că acționase împotriva mișcării muncitorești. Argumentase că vremea

de atunci îl făcuse un funcționar care muncea pentru cîștigarea existenței. Atît.

„Am amînat discuția cu Erich Klaus pentru după-amiaza aceleiași zile. Acesta era intrigat de nehotărîrea mea.

„Domnule comisar, îmi închipui că o asemenea șansă nu ați avut niciodată pînă acum. Prin mine puteți obține aproape toate informațiile pe care le deținem despre țara dumneavoastră. Fac parte dintr-un serviciu care adună informații secrete, domnule comisar... Ultrasecrete, dacă doriți, continua el să mă convingă, subliniind pînă aproape de ridicol lucruri pe care le știam foarte bine.

„Dar în schimb, vrei un pașaport cu nume românesc, Erich, asta-i durerea... Un nume românesc. Te fac român, Erich. Te numesc Ion sau Gheorghe."

— „Foarte bine, foarte bine..."

— „Nu este bine de loc, pentru că tu ești de fapt Erich și sînt convins că vei rămîne așa."

— „Dar voi pleca în străinătate, domnule Panaitescu, nu vă pot încurca cu nimic."

— „Dar te-ai putea întoarce. Peste un an, peste doi, peste zece..."

— „Cît de îngrijorat sînteți de ce va fi peste zece ani, domnule Panaitescu ? ! Mai că-mi vine să închei discuția".

— Este vorba de meserie, Erich, sînt un profesionist, nu ?"

Erich Klaus se temperă. Încetase să mă privească zeflemitor.

— „Ce-i de făcut, domnule comisar ?" mă întrebă el de parcă eram prieteni de ani de zile.

Aceasta era întrebarea pe care voiam să mi-o pună. Aici era punctul pe care voiam să-l ating. Și-l atinsesem.

I-am promis că îl voi trece peste graniță fără să fie nevoie de vreun pașaport fals. I-am promis chiar că îl voi transporta cu un avion românesc, care făcea o cursă spre nordul Africii, fără ca nimeni să-l întrebe cine este și unde vrea să ajungă. După aterizare, urma să se descurce...

Pînă la plecarea avionului mai erau două zile. În aceste 48 de ore Erich urma să fie la dispoziția mea."

Nae Panaitescu se întrerupse. Privi din nou pe deasupra ochelarilor spre colonelul Georgescu. Nu remarcă nici o expresie pe chipul acestuia, decît concentrarea cu care îl urmărea.

„I-am cerut lui Erich Klaus să-mi aducă dosarele agenților săi și ale colegilor. Erich s-a executat prompt. Vigilența în tabăra germană nu mai era aceeași în acele momente.

Am intrat în posesia unor materiale deosebite, pe care le-am fotografiat cuvînt cu cuvînt, literă cu literă. După fotocopierea primului dosar, mi-am dat seama că nu era suficient. Materialele respective nu trebuiau fotografiate, ci trebuiau reținute. În locul lor trebuiau restituite alte materiale, frumos prelucrate, cu date flagrant neadevărate... Eram presat de timp, aveam la dispoziție numai 48 de ore..." Numai patruzeci și opt de ore, repetă deodată, Nae Panaitescu, privindu-l drept pe colonelul Georgescu.

„Și-atunci, am strîns la mine acasă un grup format din doi rezerviști care știau foarte bine limba germană și doi scriitori ale căror nume nu le voi dezvălui niciodată. Las ca întreaga răspundere să-mi revină, cei ce vor aprecia acțiunea mea s-o considere bună sau rea, fără ca în discuție să intre cei patru colaboratori ai mei care au fost simpli executanți. Am cerut rezerviștilor să prelucreze referatele și rapoartele existente în limba germană, iar celor doi scriitori să întocmească note cu informații despre persoane, evenimente, fapte... O singură condiție trebuiau să respecte : tot ce notau acolo să fie eronat. Să nu existe nici o fărîmă de adevăr în tot materialul întocmit de ei. Ideea i-a fascinat pur și simplu pe cei doi scriitori, care au lucrat pînă în ultimele momente cu un patos nemaipomenit. S-au băut zeci de cafele, s-a fumat în același ritm.

Din cînd în cînd auzeam pe cîte unul, dintre ei rostind cu năduf : „Ia, să-l fac eu pe domnul colonel Tache Iordănescu agent german". Și meditînd la ce anume avea să scrie continua monologul : „Ia, nea Tache, ia spune matale cum ai dat informații spionilor nemți ?"

Nimic nu era adevărat în ceea ce afirmase colaboratorul meu. Îl cunoșteam foarte bine pe Tache Iordănescu.

Colonelul nu voia să audă de ei. Prietenii săi îl sfătuiau adeseori, cel puţin la suprafaţă să pareze, să-şi ascundă antipatia."

Nae Panaitescu îşi întrerupse lectura. Aşeză manuscrisul pe masa de lucru, lîngă el ochelarii, şi se adresă colonelului :

— Aşa s-a întîmplat. Ce ziceţi ?

— Nu înţeleg, de ce aţi folosit totuşi nume reale. Era foarte bine ca persoanele care apăreau în materialele prelucrate de dumneavoastră să fie fictive.

— O parte din ele au fost fictive, dar în bună măsură am folosit nume reale, iar datele care se referă la acele persoane sînt pur şi simplu închipuiri.

— De ce ?

— Aici am avut o mică divergenţă cu cei doi scriitori. După vreo opt ore de muncă, mi-au cerut permisiunea să folosească nume reale.

Nae Panaitescu îşi reaşeză ochelarii cu mişcări încetinite, continuînd lecturarea manuscrisului.

„Domnule comisar, mi s-a adresat cel mai tînăr, această activitate nu mai are nici o chemare pentru mine dacă nu folosesc şi numele reale al unor cunoştinţe pe care le „iubesc" foarte mult, a unor femei „serioase" care mi-au întors spatele cînd eram mai îndrăgostit... Nu, în condiţiile unei ficţiuni totale nu mai pot lucra..."

„Este altceva, intervenise în sprijinul său cel de-al doilea scriitor, dacă-l fac agent al nemţilor pe proprietarul meu, care îi înjură de cînd au intrat în ţară... Am în vedere că domnul proprietar trage o înjurătură nemţilor, şi una chiriaşului. Şi-atunci pot să nu-l fac agent german ? Nu pot, domnule comisar."

— ...Şi s-au apucat de treabă, conchise bătrînul Panaitescu întrerupîndu-se.

— Dar pe pictorul Iovanovici, cine l-a „prelucrat" ? întrebă colonelul.

Nae Panaitescu se ridică cu greutate şi zise :

— Să facem o pauză. Am obosit puţin. Pregătim o cafea şi-apoi continuăm.

Colonelul Iancu Georgescu îşi aprinse din nou o ţigară. Pauza propusă de Nae Panaitescu nu i se păru de bun augur. Nu era exclus ca în acest timp fostul comisar să se răzgîndească. Şi în tot acest timp, Leon Blok îşi poate pregăti viitoarea acţiune. Dar nu avea altceva de făcut. De la Nae Panaitescu obţinuse adevărata dezlegare a cazurilor sale. Inginerul Cristian Ghinea şi pictoriţa Iovanovici erau în afara oricărei ameninţări. Iar pentru el, colonelul Iancu Gorgescu, faptele prezentate de fostul comisar erau o nouă confirmare că nu greşise crezînd în oameni, că experienţa lui, de-o viaţă, nu însemna doar un turn de hîrtie.

— Vedeţi dumneavoastră i se adresă Nae Panaitescu, aducînd ceştile cu cafea, pentru mine, în momentul acela, de mare grabă, de alertă, situaţia politică, dacă vrei, nu mă îndemna să gîndesc la urmaşii celor ale căror biografii le falsificam.

— Bine, dar voi, oamenii acelei vremi, vorbeaţi de viitorul ţării, îl întrerupse colonelul.

Tăcură. Gustară din cafeaua fierbinte.

— În ce mă priveşte, continuă Nae Panaitescu, voiam să fac o farsă serviciilor de spionaj. Voiam să le dau o lovitură. Voiam să-mi bat joc de ele, în speranţa că mai tîrziu se vor face de rîs folosind datele prelucrate de mine. Dar nu mi-am închipuit că vor acţiona atît de tîrziu şi nu pe tinerii de astăzi mi-i imaginam eroii acestor întîmplări.

— Să revenim la pictorul Iovanovici, interveni din nou colonelul.

Fostul comisar sorbi din ceaşca cu cafea, o aşeză tacticos pe farfurioară şi, după ce luă din nou caietul cu memorii, îi spuse colonelului :

— Eu am prelucrat biografia pictorului Virgil Iovanovici. De el m-am ocupat personal, aveam motivele mele.

— Care anume ? întrebă colonelul şters, pentru a nu produce vreo tulburare în relatările lui Nae Panaitescu.

— Pictorul Virgil Iovanovici m-a făcut ca o singură dată în viaţă să-mi uit îndatoririle slujbei, să nu-mi fac meseria.

Nae Panaitescu își deschise notesul, căută în liniște, apoi, urmărindu-l pe sub ochelari pe musafirul său, își reluă lectura :

„M-am prezentat în casa pictorului Virgil Iovanovici, sub pretextul că doresc să iau lecții de pictură. Era într-o dimineață însorită, aleasă special pentru a-l găsi pe maestru în bună dispoziție. M-a întîmpinat o ființă plăcută, atrăgătoare prin felul de a fi, prin modul de a vorbi și a se mișca. „Dacă îndrăgiți pictura, mi-a spus el, nu are nici un rost să vă întreb cine sînteți și unde lucrați. Important este s-o iubiți cu adevărat".

Au fost singurele lui cuvinte care mă priveau în mod direct. Toate pregătirile mele pentru a-i răspunde la întrebări dintre cele mai variate s-au dovedit a fi de prisos. Pictura însemnase în anii tinereții o pasiune destul de puternică, care mă ajuta acum să continui lecțiile cu un pictor de talia lui Virgil Iovanovici. Desigur, preferam ca el să întrebe despre mine, despre situația mea, iar eu să-i răspund cu dezinvoltură și bine argumentat. Avea mare importanță pentru mine, pentru moralul meu, să pot remarca pe chipul celui care mi-ar fi pus întrebările, că răspunsurile mele l-au convins. Dar Virgil Iovanovici se mulțumise să știe dacă iubesc sau nu pictura. Altceva, nimic. Stabilisem să vin la el de trei ori pe spătămînă, în timpul prînzului.

Lecțiile mele de pictură îmi erau necesare pentru cunoașterea personalității pictorului. Aveam de gînd ca în baza informațiilor despre activitatea sa comunistă să-l conving să accepte să-mi dea informații. Și-apoi în atelierul pictorului Iovanovici venea lume bună.

Trecuseră două săptămîni, avusesem șase întîlniri în atelierul pictorului și lucrurile păreau că merg normal. Și într-adevăr, mergeau normal pentru el, dar nu și pentru mine... Pe măsură ce remarcam pe fața lui liniștea, stăpînirea de sine, degajarea de lume pot spune, eu deveneam mai nervos, mai iritat. Să primești un om în casa ta și să nu te intereseze chiar nimic despre el, despre viața lui, mi se părea ciudat. Mi se părea anormal ca la despărțire,

măcar o dată, maestrul să nu fi fost curios să știe cum îmi voi petrece după-amiaza. Cel puțin să mă fi întrebat dacă sînt sau nu căsătorit, dacă am sau nu copii...

Aveam în față un om dificil, un caz greu, care mă determina să amîn încercarea de a-l recruta. Tăcerea lui mă îndemna să meditez bine, să nu fiu pus într-o situație penibilă. Desigur, starea asta de lucruri nu putea merge la infinit. Presimțeam că se va întîmpla ceva.

Era într-o dimineață splendidă de toamnă. Pășeam fără grabă de-a lungul unei alei împînzite cu frunzele arse de lumina verii care acum foșneau la trecerea pașilor mei. Aveam cea de-a șaptea întîlnire cu Virgil Iovanovici. L-am găsit lucrînd afară, cu șevaletul așezat pe terasă, schițînd cîteva contururi în acel decor de toamnă minunată. M-am apropiat de el și l-am salutat !

— Bună ziua, maestre.

— Bună ziua, domnule Nae Panaitescu, îmi răspunse el pronunțîndu-mi numele real, spre marea mea uimire.

Așa cum lucram noi în vremea aceea, rar se întîmpla să folosim numele adevărate. Da, ceea ce presimțisem că se va întîmpla, iată că se produsese. Ce șanse mai aveam de-acum înainte de a-l face să lucreze pentru mine, cum ar fi trebuit să procedez pentru a ieși din impasul în care mă găseam ? !

— Ei, ce-ai rămas așa ? mă întrebă el. Adu-ți materialul de lucru, este păcat să pierdem frumusețea acestor culori.

M-am așezat lîngă el, fără nici un comentariu. Mă simțeam net depășit de omul acesta, și-mi reproșam neinspirata alegere pe care o făcusem oferindu-i, de la început, lui rolul de profesor, iar mie pe cel de elev.

Lucram amîndoi în liniște, pe terasa scăldată de soarele lipsit de puterea căldurii, luminos ca o uriașă lampă electrică așezată deasupra peisajului de toamnă, deasupra orașului, a caselor, deasupra mea și a acestui pictor ce aparținea mișcării comuniste și pe care eu, comisarul Nae Panaitescu, eram convins că nu voi mai reuși să-l corup vreodată.

— Maestre, l-am întrerupt eu, hotărît să uit că sînt în executarea unei misiuni, să abandonez tot ceea ce-mi propusesem, crezi că aş putea folosi mai mult roşu la redarea acestui peisaj de toamnă ? Întotdeauna am văzut toamna tristă, plînsă, ca o pasăre rănită...

Virgil Iovanovici mi-a răspuns, continuînd să lucreze :

— Desigur, redă peisajul aşa cum îl vezi tu, aşa cum harul te îndeamnă, dar nu uita niciodată că toamna este un anotimp al oamenilor, şi nu numai al tău, cel ce-a zugrăvit-o, după cum viaţa noastră este o părticică din viaţa unei mulţimi, a unui popor.

Acesta era Virgil Iovanovici, omul despre care ştiam că participă la mişcarea comunistă, deoarece zile şi mai ales seri de-a rîndul îl supravegheasem, aflînd mai mult decît se cunoştea la Siguranţă. Încercam să lucrez neştiind ce trebuie să fac. Să renunţ la lecţiile mele cu maestrul, care nu mai aveau nici un sens profesional ? Să-l denunţ pe Virgil Iovanovici ? Ţin oare la el în asemenea măsură încît, invocînd şi situaţia incertă a războiului, să mă prefac că nu văd ? Că nu ştiu nimic în plus decît informaţiile date Siguranţei pînă atunci ?

Acestea erau întrebările care mi se învîrteau în cap, care îmi creau senzaţia că sînt ameţit, cu toate că ziua era minunată, culorile naturii înconjurătoare o adevărată splendoare. Dar lucrurile s-au limpezit la fel de brusc. Cu aceeaşi voce liniştită, maestrul mi s-a adresat continuîndu-şi lucrul :

— Aş fi acceptat să lucrăm ca acum pînă la sfîrşitul războiului, Nae Panaitescu. Nu mă deranja lucrul ăsta. Mă consider un om integru şi sînt convins că te afli aici nu pentru a face noi paşi în pictură, ci din considerente ce ţin de profesiunea dumitale... Te interesează...

Pictorul făcu o scurtă pauză pentru a prinde mai bine cu penelul o anume trăsătură, apoi continuă :

— M-am gîndit, însă, pentru că tot eşti aici, să-ţi relatez o întîmplare, care ţine mai mult de profilul activităţii dumitale decît de-al meu.

Atunci mi-am dat seama că avea un motiv serios care îl determinase să nu mai ascundă faptul că știe cine sînt și care este adevărata mea profesiune.

— Lucrez de mai mult timp la un nud. Este al doamnei Eleonora Brașoveanu, cred că o cunoașteți.

— Soția moșierului Leonid Brașoveanu ? l-am întrebat eu părăsind șevaletul și apropiindu-mă de al lui.

— Exact. Cea de-a doua soție a lui Leonid Brașoveanu, preciză pictorul, continuînd să lucreze.

Ochii lui priveau nemișcați pe deasupra șevaletului, iar mîna se mișca după cum retina maestrului era impresionată de culorile pe care ziua aceea i le dăruise. Nici acum, cînd scriu aceste rînduri, nu-mi explic cum reușea Virgil Iovanovici să discute cu mine, în timp ce întreaga atenție îi părea concentrată asupra culorilor, asupra luminii. Așa cum îl priveam, dintr-o parte, aveam impresia că imaginile culese de ochii săi porneau de-a lungul gîtului său puternic, se prelingeau prin brațul drept și-apoi prin degetele mîinii pînă în vîrful penelului.

— M-am gîndit, continuă Virgil Iovanovici, să asculți numai discuția pe care o port cu Eleonora Brașoveanu. Vei cîștiga mult pentru profesiunea dumitale.

— La ce oră vine modelul dumneavoastră, maestre ? l-am întrebat eu, trecînd peste ultimele sale cuvinte.

— După-amiază la orele trei. Ai putea să stai după draperia din fundul încăperii, de unde ne poți auzi în voie. Rămîne stabilit ?

— Desigur !

Nae Panaitescu se opri din lectură. Își așeză caietul cu însemnări deoparte și-și îndreptă privirea spre colonelul Georgescu :

— Sper că nu v-am plictisit.

— Mărturisesc că nu, răspunse ofițerul, aprinzîndu-și o țigară. Într-adevăr, ați reușit să-mi prezentați atmosfera în care l-ați supravegheat pe Virgil Iovanovici. Aștept cu interes să aflu ce s-a petrecut în continuare.

Nae Panaitescu sorbi fără grabă ultimele picături de cafea și, cu aceleași mișcări molcome, își așeză ochelarii,

ridică caietul cu însemnări şi regăsi cu uşurinţă fraza unde-şi întrerupsese lectura.

„Mă instalasem comod după draperia pe care mi-o indicase maestrul, aşteptînd sosirea Eleonorei Braşoveanu. Eleonora Braşoveanu intrase în atelierul pictorului ca o furtună de primăvară.

— Te rog să mă ierţi, domnule Iovanovici, pentru mica mea întîrziere, dar am avut cîţiva musafiri de care am scăpat cu multă greutate. Voi fi gata în cîteva minute. Sîntem singuri ?

Fără să aştepte răspunsul pictorului, continuă discuţia la fel de grăbită, extrem de agitată.

— Este o zi superbă astăzi, nu-i aşa, domnule Iovanovici ? Aaa, dar mi se pare puţin cam frig în atelierul dumitale. Stai chiar aşa de prost cu lemnele ? Spune, domnule, ce naiba ? Sînt gata să-ţi dau un nou avans, numai să iasă o lucrare ca lumea.

— Nu este chiar aşa de frig, doamnă Braşoveanu, cum vi se pare dumneavoastră, aţi venit probabil prea repede, răspunse pictorul, liniştind-o. Sau poate locuinţa dumneavoastră este mai călduroasă. Vă asigur că este temperatura optimă pentru pozat.

Auzindu-i, mi se păreau atît de aproape, încît fără să-mi dau seama m-am trezit ţinîndu-mi respiraţia. Pictorul Iovanovici trase cîteva draperii şi zgomotul lor îmi dădu posibilitatea să mă mişc din locul unde stătusem pînă atunci. O şuviţă puternică de lumină îmi descoperi o parte rărită a pînzei după care eram ascuns şi prin care am încercat să desluşesc silueta Eleonorei Braşoveanu. Voalat de firele rare ale ţesăturii am observat cu greutate centrul atelierului, pe pictor, aşteptînd în faţa şevaletului, iar pe un mic podium, la cîţiva paşi în faţa lui, trupul alb al doamnei Eleonora Braşoveanu. Purta în jurul coapselor o pînză diafană de culoare bleu, stătea întinsă pe podium cu capul susţinut în mîna dreaptă. Părul despletit îi acoperea umerii, atingîndu-i cu vîrfurile sînii. Desigur, Eleonora nu se afla la prima întîlnire de acest gen cu Virgil Iovanovici ; atmosfera ce plutea în atelier era

asemănător aceleia creată între bolnav și medic ori între enoriaș și duhovnic.

— Credeți că va fi gata tabloul în două săptămîni ? întrebă Eleonora.

— Dacă este grabă, ne vom strădui, îi răspunse pictorul.

— Sînteți nemaipomenit, domnule Iovanovici. Astăzi, cînd fiecare ne facem calcule cum este mai bine să procedăm, pe ce căi să apucăm, cînd anume ar fi momentul potrivit, dumneata te întrebi dacă este sau nu grabă. Cînd fiecare încearcă să-și găsească în străinătate un culcuș...

— Care fiecare, doamnă Brașoveanu, la cine anume vă referiți ? o întrerupse pictorul cu o ușoară iritare în glas.

— La lumea bună, domnule Iovanovici, la cine aș putea să mă refer ?

— Ei, lăsați doamnă, o pondera pictorul, vă referiți la un grup din lume, e cu totul altceva. Eu, bunăoară, nu fac parte din acest grup și nu am pe nimeni în străinătate.

— Nu pot să vă cred, răspunse Eleonora. Ați cunoscut atîția pictori străini, atîția oameni de artă, nu-i așa ? Cu talentul dumneavoastră oriunde vă puteți reface poziția, pe care aici o veți pierde.

— Dar de ce s-o pierd ? Ce, aici va fi sfîrșitul lumii ?

Eleonora Brașoveanu nu răspunse. Urmară cîteva clipe de tăcere, după care ea întrebă ușor îngrijorată :

— Nu credeți că această discuție contradictorie ar putea să dăuneze calității lucrării ? Vă rog să aveți grijă...

— Nu doamnă, definitivez ultimele arcuiri ale trupului dumneavoastră, care nu au nimic cu încrețirea frunții. Așa cum v-am spus, de la prima noastră ședință, aveți un trup de zeiță. Mă întrebam, pentru că vă asigur că va fi un tablou reușit, dacă munca mea nu este în zadar. Am în vedere că dumneavoastră, familia dumneavoastră, intenționează să părăsească țara.

— Ooo, vă rog, domnule Iovanovici, dați-vă toată silința. În primul rînd, că tabloul va fi văzut în cercul nostru de prieteni, și în al doilea, că nu-l voi lăsa în țară.

— Mă flatați, o întrerupse pictorul. Să cred că veți lăsa în țară celelalte pînze din galeria dumneavoastră, pentru a lua lucrarea lui Iovanovici ?... Va fi o lucrare bună pentru că am avut un model deosebit, asta-i altceva, dar nu vă văd renunțînd la pînzele lui Grigorescu ori ale lui Cezanne...

— Dar nu renunț la nimic, domnule Iovanovici. De ce-aș face-o ? Luăm totul, absolut totul.

— Și unde le veți duce doamnă, unde ?

— Dincolo, maestre dragă. Știi dumneata prea bine unde. Ți se pare ceva curios ? Așa procedează toată lumea, sau tot „grupul", cum îi spui dumneata...

— Ei, nu chiar toți...

— Toți cei care sînt cu picioarele pe pămînt. Iar a pleca dincolo cu mîna goală, ar fi o nerozie. Familia generalului Pungescu și-a expediat colecția de timbre, și știi ce piese avea. Numai pe capetele de bour poate trăi liniștit pînă la moarte. Și mai rămîne ceva și copiilor, să le facă parastase și veșnică pomenire.

— Ce pomenire poate să fie aceea, doamnă, în alte locuri, în altă limbă ? !

— Mie, maestre dragă, după ce-oi muri, îmi este indiferent dacă la parastas îmi cîntă un popă ortodox, catolic sau unul anglican. După cum, poate să nu-mi mai cînte, sau să nu mă jelească nimeni. Aici, pe lumea asta, aici este traiul, domnule Iovanovici, ascultați-mă pe mine. Dincolo este numai suspinul. Aici, dacă vreau o rochie mi-o cumpăr, o am și produc invidie pînă la sughiț coconetului din saloane. Vreau bijuterii, le cumpăr și le port. Dacă doresc, le prind pe toate : în urechi, pe piept, pe degete, pe nas, peste tot. Vreau să pozez unui pictor, o fac cum vreau eu : cap, bust, nud, treaba mea. Doar n-ai vrea dumneata acum, după atîția ani, să mă obișnuiesc cu ideile comuniste pe care le aud din ce în ce mai frecvent : toți la muncă, scularea de dimineață, cu noaptea în cap, stai la rînd ca și ceilalți, primești leafă ca și ceilalți... Nu pot, domnule Iovanovici, eu am fost crescută altfel... Am tabieturile mele și te asigur că lumea de-apoi nu mă va găsi cu poftele ne-mplinite.

— Nu vă temeţi de chinurile iadului ?

— Nu mă tem. Dimpotrivă, voi fi fericită dacă atunci cînd voi trece apele morţii, bătrînul luntraş îşi va spune scărpinîndu-şi nehotărît barba : „Pe tine unde să te duc, păcătoaso ? !"

Amîndoi începură să rîdă. Pragmatismul Eleonorei Braşoveanu îl amuzase pe Virgil Iovanovici. Pictorul continuă să lucreze în linişte. Eleonora Braşoveanu tăcuse deodată. Medita, ori nu se gîndea la nimic. Cine ştie ? În atelier lumina scăzuse.

— Vă rog să daţi deoparte eşarfa, îi ceru pictorul.

Eleonora Braşoveanu se dezveli ridicînd ţesătura subţire colorată pe care o aruncă în lături cu o mişcare sfidătoare a mîinii.

Ultimele minute de lucru se scurseră în linişte. Maestrul îi mulţumi simandicoasei sale cliente şi stabiliră următoarea întîlnire. După ce studie lucrarea pictorului, mulţumită, Eleonora Braşoveanu deveni din nou comunicativă, bine dispusă. Pictorul o conduse pînă la ieşire, apoi strîngîndu-şi pensulele mi se adresă cu voce egală :

— Ei, ce zici ? Ţi-a plăcut Eleonora Braşoveanu ?

— Mărturisesc că da, i-am răspuns pictorului zîmbind.

Dar el a continuat cu aceeaşi seriozitate cu care îmi pusese întrebarea :

— Şi nu sînt singurii care vor scoate tot ce au mai valoros din ţară. Te întreb, domnule Panaitescu, ca cetăţean, făcînd abstracţie de funcţia dumitale, de îndatoririle dumitale ; valorile de artă, aceste bunuri inestimabile aparţin numai generalului Pungescu, Braşovenilor sau mai ştiu eu cărora din ei ? Nu credeţi că micşorăm zestrea ţării, dîndu-le voie să facă ce vor ? Aflaţi, domnule Panaitescu, că un artist adevărat nu simte nici o plăcere cînd îşi vinde lucrările. Adevărata satisfacţie a artistului este atunci cînd rodul muncii sale, strîns la un loc, este oferit ochilor naţiunii pentru a se înfrupta din harul său şi a gusta bucuria rămasă acolo unde el, artistul, a investit muncă şi suflet. Acesta este idealul care, din păcate, nu corespunde astăzi cu realitatea."

Fostul comisar Nae Panaitescu își închise caietul cu memorii. Lăsă ochelarii deoparte, apoi se adresă colonelului :

— Asta a fost. Nu numai că nu am reușit să-l recrutez pe Virgil Iovanovici, ci el a fost acela care m-a pus la treabă. Nu m-am împăcat niciodată cu cele petrecute. V-aș ruga să analizați ceea ce v-am povestit și prin poziția mea de ofițer al serviciului în care știți foarte bine că am activat.

— Să înțeleg că această nereușită v-a determinat să introduceți printre acele dosare notații gratuite despre pictorul Iovanovici ?

— Da, tovarășe colonel, puteți spune chiar dintr-o anume răzbunare. A fost singurul caz cînd nu mi-am făcut datoria, cînd n-am raportat tot ce cunoșteam despre activitatea ce se desfășura în casa unui om aflat în atenția mea.

Colonelul Iancu Georgescu se ridică de la locul lui. Își luă rămas bun de la Nae Panaitescu și se îndreptă spre ieșire.

— Vedeți, îi spuse fostul comisar conducîndu-l spre ușă, după ce am terminat de prelucrat întreaga arhivă, cînd dosarele la care muncisem atîta erau gata de plecare, eu, Nae Panaitescu, mi-am zis : „Cărați, domnilor, aceste hîrtii false, faceți ce vreți cu ele, că nu vă mai potoliți odată. Duceți-vă dracului !..."

Colonelul Georgescu zîmbi. Înțelesese foarte bine comportarea de-atunci a lui Nae Panaitescu.

— Cred că am să mai trec pe la dumneavoastră, îi spuse el. Nu știu dacă are să vă displacă sau nu, dar va trebui să refacem cît mai mult posibil din falsurile întocmite de dumneavoastră.

— Dar pentru asta trebuie să refacem echipa. Am lucrat atunci fiecare cu partea noastră, vor trebui convocați cei doi scriitori.

— Bineînțeles, răspunse ofițerul, dînd să plece.

— O singură chestiune aș vrea să vă mai spun tovarășe colonel. Este de fapt o rugăminte. Țin mult să vă gîndiți la împrejurările cînd s-au petrecut aceste fapte. N-am

vrut să vă creez probleme, și nu îmi este indiferent dacă despărțindu-vă de mine, îmi veți purta sau nu un gînd bun...

Colonelul Iancu Georgescu îl găsi pe Leon Blok în camera sa, așteptîndu-l cu cîteva hîrtii scrise de mînă. După ore de zbucium și nesomn, Blok se hotărîse să îndeplinească ce îi ceruse ofițerul. Pe măsură ce se apropia întrevederea cu colonelul, încerca să se concentreze mai mult, căutînd să reproducă totul cît mai amănunțit.

„Recunoaște tot, Leon, îl împingea gîndul acela necruțător, tot. Aici ești un spion descoperit, colonelul ăsta ți-a lipit pe frunte stigmatul demascării tale. Să scrii tot..."

„De ce nu mă arestează, dacă m-a descoperit ? De ce nu mă duce în fața tribunalului, dacă are probe ?"

„Pentru că nu urmărește așa ceva. Îți va spune că ți-ai pierdut timpul, o să-ți dea un picior undeva, scuză-mă, Leon, de nu-ți va arde să mai treci pe aici niciodată și nici să-i mai racolezi oamenii. Dar, ca să scapi numai cu atît, trebuie să scrii tot. Scrie, Leon, scrie !"

— Ei bine, ia să vedem ce-ați notat aici, domnule Blok, începu discuția colonelul așezîndu-se pe unul din cele două fotolii din cameră.

Ofițerul parcurse liniștit, cu atenție, întreaga declarație. Corespundea întocmai cu datele pe care le deținea. Clarifica și faptul că în cutia de scrisori a pictoriței, Cristian Ghinea era acela care trebuia să pună informațiile. Vizitele spionului la locuința lui Bibi Ghinea urmau să înceteze pentru totdeauna, ca și orice altă întîlnire de-a lui cu nepotul acesteia în țară. Prudența caracteristică a acestor tenebroase ocupații.

— Spuneți-mi, i se adresă ofițerul după ce termină lectura declarației, asupra căror persoane urma să acționați ?

— Să notez și asta ? întrebă Blok cu voce sugrumată.

— Da, este în avantajul dumitale să fii cît mai sincer.

— Vă pot da numai numele, este vorba de un bărbat și o femeie. N-am făcut nimic încă și nici nu eram hotărît cum să acționez.

Leon Blok își completă declarația cu cele două nume și așteptă nerăbdător.

— Domnule Blok, vă recomand să nu mai folosiți asemenea practici, cel puțin în ceea ce privește cetățenii români. Materialele pe care le dețineți sînt falsuri și le vom lua ca atare. Adevărul îl știm noi mai bine, iar necazurile pe care ni le faceți se pot transforma într-un bumerang a cărui lovitură, dacă de data asta nu v-a fost fatală, a doua oară însă... Peste o oră aveți avion. Să mergem, domnule Blok. Să ne grăbim chiar !

Leon Blok coborî din lift alături de colonel. Holul hotelului era aproape gol. Un singur funcționar se afla la recepție, preocupat cu unele însemnări ce-l captivaseră cu totul. Ofițerul rămase puțin în spatele lui Blok și chiar în momentul acela recepționerul anunță cu glas tare :

— Serviciu, camera 111, domnul Archibald Fouriè și doamna Ana-Maria Strauss... Serviciu...

Leon Blok realiză destul de greu conținutul acestui mesaj. Se apropiase de mijlocul holului cînd reluarea acelei comunicări îl făcu să se oprească. Îl căută din ochi pe ofițer. Nu reușea să-l vadă, cu toate că Iancu Georgescu se afla la cîțiva pași numai. Rămăsese încremenit, fascinat de glasul omului de la recepție care reluă pentru a treia oară :

— Serviciu urgent la camera 111, domnul Archibald Fouriè și soția părăsesc hotelul...

Cu umerii căzuți, Leon Blok se lipi de unul dintre stîlpii ce sprijineau imensul hol. Răceala marmurei îl readuse la realitate. Își scutură capul și se îndreptă spre funcționarul recepției. Achită costul hotelului, predă cheia și în clipa cînd se întorcea, ușa liftului se deschise, iar în cadrul luminat al cabinei apăru o femeie blondă ce rîdea arătîndu-și superba dantură. Leon Blok o recunoscu. Era Grette, era Ana-Maria, neschimbată, așa cum o știa el în urmă cu atîția ani.

Holul se lumină puternic, sau așa i se păruse lui Leon Blok, privind făptura aceea ce venea din umbra anilor... O făptură care se păstra, în pofida vremii, sau chiar ar fi putut spune că întinerise. Dar nu era posibil să vadă așa ceva.

Soarta îl pedepsea crunt. Sau dimpotrivă, îi oferea o explicaţie, îi arăta dezlegarea. Grette nu mai exista aievea, ci numai undeva în lumea spiritelor şi a imaginaţiei sale bolnave. „Nu, zău că sînt de-a binelea zdruncinat !" Toată tevatura cu materialele cu care el sperase ani de-a rîndul să-şi refacă situaţia, arhiva aceea pentru care locotenentul Fritz Maister nu putuse avea un prînz tihnit la pensiunea doamnei Yvonne Hillard, îl zdruncinase. Nu, nu-mi este bine, îşi repetă Leon, în timp ce Grette se apropia de uşă la braţul unui bărbat înalt şi slăbănog, care nu putea să fie altul decît Archibald. Da, adevăratul Archibald pe care el îl instruise un timp în şcoala de spionaj de la Nitz. Leon simţi că nu se mai poate stăpîni. Un rîs isteric îl cuprinse. Cei doi erau foarte aproape de el. Grette numai ochi pentru acest Archibald, slăbănog şi înalt, insensibil la graţiile soţiei sale. „Ha, ha, izbucni Leon Blok, ha, ha, continuă, apropiindu-se de tînăra pereche, dar în clipa aceea portarul, ducîndu-şi mîna la strălucitorul său chipiu i se adresă familiar, dar pe un ton evident respectuos tînărului soţ :

— Aveţi o soţie atrăgătoare, *monsieur* Archibald.

Afirmaţia aceasta îl încremeni iarăşi pe Leon Blok. Nu mai înţelegea nimic din ceea ce se întîmplă. Mai spusese cineva vorbele astea despre Grette şi parcă tot lui Archibald i le adresase. Da, tot lui Archibald, numai lui i se putuseră adresa.

— O, da ! răspunse tînărul strîngînd mîna prieteneşte portarului, dar nu mă întrebaţi cît mă costă ?

Tînăra pereche ieşi pe uşa larg deschisă, iar prin faţa lui Leon apăru, pentru o fracţiune de secundă, figura lui Archibald, nemişcată, gînditoare şi a frumoasei Grette, întoarsă spre el...

Imagini dintre cele mai ciudate i se perindau prin faţa ochilor. Îşi reveni puţin în momentul în care vocea unui bărbat i se adresă amabil :

— Doriţi un taxi ?

Fără să spună vreun cuvînt, Blok se aşeză pe bancheta din spatele maşinii, rămînînd înţepenit într-o poziţie incomodă pînă cînd, din dreapta, începură să se vadă clădirile aeroportului. Atunci deveni deodată binedispus ; din cînd în cînd rîdea în hohote. Înainte de a intra în aero-

gară, privind pe deasupra șoferului nedumerit de comportarea ciudatului său client, se adresă cu voce puternică unui personaj imaginar :

— Mai sînt arhive false... Ha, ha, mai sînt două autocamioane cu materiale false. Și nu sînt singurul care n-am știut asta... Ha. ha...

*

În aceeași seară, colonelul Iancu Georgescu primi două telefoane. Unul dintre ele era din partea Anei Ivașcu.

— Cum s-a comportat debutanta, tovarășe colonel ?

— Admirabil, Ana-Maria, admirabil. Ar fi păcat ca fiica dumneavoastră să nu urmeze institutul de teatru, răspunse colonelul cu sinceritate. Dealtfel, i-am spus-o personal.

— Dar unde ați găsit partenerul ? Ioana era pur și simplu entuziasmată. Reîntoarsă acasă nu se putea dezlipi de fotografiile tatălui ei din tinerețe. „Avea un fizic aidoma celui din fotografie, era tata cu adevărat cînd era tînăr.“ Cine era tînărul, tovarășe colonel ? O rudă de-a dumneavoastră ?

Ofițerul ezită cîteva momente, apoi răspunse :

— N-a fost o greutate pentru noi să găsim un tînăr care să semene cu Andrei Ivașcu.

— Sau cu dumneavoastră, continuă Ana-Maria.

— Da ! Sau cu mine. Sîntem oameni obișnuiți, Ana-Maria. Felicitări încă o dată pentru comportarea Ioanei ! Bună seara !...

Cel de-al doilea telefon era din partea lui Nae Panaitescu.

— Tovarășul colonel Georgescu ? întrebă bătrînul cu vocea tremurîndă. Nae Panaitescu vă deranjează. Voiam să vă spun că sînt deja în legătură cu unul dintre scriitorii de care v-am vorbit. Cel de-al doilea nu mai trăiește... Vă așteptăm oricînd veți crede că ne putem apuca de treabă... Știți, pe amîndoi ne frămîntă gîndul acela bun, la care m-am referit...

— Nu vă faceţi griji, domnule Panaitescu. Vă port cu adevărat un gînd bun. Bună seara. Pe curînd !...

Ofiţerul închise telefonul cu o mişcare obosită. „Vă port un gînd bun, domnule Nae Panaitescu, mai ales după această zi, obositoare dar plăcută. Un gînd bun, dar nu acelaşi pe care-l port bărbatului înalt, slab, ce apărea cînd îl aşteptam mai puţin.

„Ştiţi, am trecut pe la dumneavoastră să vă reamintim că unul dintre noi nu mai face spionaj."

„Care dintre dumneavoastră ?" îl întreba amuzat. El întorcea capul către soţia lui, se priveau cu subînţeles, apoi, ea ridica şcolăreşte două degete, spunînd cu gravitate :

„Eu. Grette nu mai face spionaj..."

Redactor : maior ION ARAMĂ
Tehnoredactor : GH. CUCOŞ

Bun de tipar 26.12.1979. Apărut 1980.
Coli de tipar 8,5. B 197.

Comanda nr. 90 576
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
Bucureşti — Piaţa Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România